

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

**Επιθέσεις και Αρνητισμός
στον Κυπριακό Πολιτικό Λόγο
κατά τις Προεδρικές Εκλογές του 2013**

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΗ

Γεωργία Μυλόρδου

ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ

Δρ. Αθανάσιος Ν. Σαμαράς

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ, 2016

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	2
Ευχαριστίες	7
Περίληψη	8
Εισαγωγή	9

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Πολιτική Επικοινωνία

1.1 Πολιτική Επικοινωνία	11
1.2 Στρατηγική Επικοινωνία στην Προεκλογική Εκστρατεία: Η Λογική της Εκστρατείας	15
1.3. Η Λογική του Μέσου	20

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ο Αρνητισμός στην Πολιτική Επικοινωνία

2.1. Ορισμοί	23
2.2. Ο Αρνητισμός στη Διεθνή Επιστημονική Βιβλιογραφία	28
2.2.1. Θεσμική Θέση και Αρνητισμός	34
2.2.2. Εκλογική Θέση ως Παραγωγικό Αίτιο Αρνητισμού	36
2.2.3. Η ιδεολογική τοποθέτηση ως παραγωγικό αίτιο αρνητισμού	37
2.2.4. Εστίαση Επίθεσης	38

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η Χρήση του Φόβου στην Προεκλογική Εκστρατεία

3.1. Ορισμοί	40
3.2. Θεωρίες για τη σχέση έντασης φόβου και αποτελεσματικότητας	41
3.3. Η χρήση της έκκλησης του φόβου στην πολιτική	45

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Κυπριακό Πολιτικό Σύστημα

4.1. Πολιτικό και Κομματικό Σύστημα	50
4.1.1 ΑΚΕΛ	52
4.1.2 ΔΗΣΥ	54
4.1.3. ΔΗΚΟ	55
4.1.4 Κ.Σ. ΕΔΕΚ	56
4.1.5. ΕΥΡΩΚΟ	56
4.2. Προεδρικές Εκλογές	57
4.2.1 Προεδρικές Εκλογές 2013	58
4.2.2 Εκλογές του 2013 και Υποθέσεις Εργασίας	62

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Μεθοδολογία της Έρευνας

5.1. Ανάλυση περιεχομένου	65
5.2. Βασικά Ερευνητικά Ερωτήματα	66
5.3. Συλλογή υλικού	67

5.4. Ορισμός μονάδων	68
5.5. Σχήμα κωδικοποίησης	68
5.6. Τεχνικές Επιθέσεων	
5.6.1 Επίθεση στα προσωπικά χαρακτηριστικά	74
5.6.2. Κριτική στις πολιτικές θέσεις	74
5.6.3. Επίθεση στη ρητορική	75
5.6.4. Κριτική στο έργο	76
5.6.5. Επίκληση αλλαγής	77
5.6.6. Απόδοση εσωκομματικής διάσπασης/διχόνοιας	78
5.6.7. Απόδοση διάσπασης συνασπισμού	79
5.6.8. Κριτική στο κράτος	80
5.6.9. Επιθέσεις στα μέσα και στο ρόλο τους στην προεκλογική εκστρατεία	81
5.6.10. Επίθεση στο δικομματισμό	81
5.6.11. Κριτική στην ιδεολογία	82
5.6.12. Αμφισβήτηση ικανότητας	83
5.6.13 Αρνητικός χαρακτηρισμός	84
5.6.14 Δαιμονοποίηση δια της σύνδεσης	85
5.6.15 Εκφοβισμός	85
5.6.16 Σύγκριση – Διαφοροποίηση	86
5.6.17 Απόδοση Αντιφατικής/Ασυνεπούς πολιτικής	86
5.7. Σχήμα κωδικοποίησης για τεχνική αρνητισμού	

5.7.1 Ρίσκο	88
5.7.2 Απειλή	88
5.7.3 Απευθυνόμενο σε συγκεκριμένο κοινό	89
5.7.4 Μέσω της επίκλησης σε πανανθρώπινες αξίες	89
5.7.5 Το μέγεθος του κινδύνου	90
5.7.6 Την πιθανότητα πραγμάτωσης του φοβικού μηνύματος	90
5.7.7 Προτεινόμενες λύσεις	91
5.7.8 Δυνατότητες διαχείρισης	92
5.7.9 Δραματοποιημένες επικοινωνιακές διαδικασίες	92

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Αποτελέσματα Εμπειρικής Ανάλυσης

6.1. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων από την ανάλυση των δελτίων τύπου	93
6.1.1. Εστίαση και Κυρίαρχη Λειτουργία Δελτίου Τύπου	94
6.1.2 Θεματολογία Δελτίων Τύπων	96
6.1.3. Ύπαρξη Επίθεσης, Κυρίαρχη Λειτουργία Δελτίου Τύπου σε σχέση με το χρόνο	102
6.1.4. Αριθμός Επιθέσεων ανά Δ.Τ. σε σχέση με την πηγή μηνύματος και τη θεματολογία του Δ.Τ.	104
6.2. Παρουσίαση αποτελεσμάτων ανάλυσης των επιθέσεων στα δελτία τύπου	
6.2.1. Πηγές Επίθεσης σε σχέση με την πηγή μηνύματος	106
6.2.2. Κυρίαρχη Τεχνική Αρνητισμού ανά πηγή μηνύματος	109

6.2.3 Προσωποποίηση στόχου επίθεσης	113
6.2.4 Θεματολογία Επιθέσεων	117
6.2.5. Χαρακτηριστικά Φοβικού Μηνύματος	119
6.3. Απάντηση Ερευνητικών Ερωτημάτων και Υποθέσεων Εργασίας	121

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Συμπεράσματα	127
--------------	-----

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	131
---------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	139
--------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2	142
--------------------	-----

Ευχαριστίες

Ολοκληρώνοντας την παρούσα διατριβή θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον επιβλέποντα της διατριβής μου κ. Αθανάσιο Ν. Σαμαρά για τη συνεχή και ακούραστη καθοδήγησή του σε κάθε στάδιο της ερευνητικής εργασίας μου. Χωρίς την πολύτιμη βοήθειά του η παρούσα εργασία δεν θα ήταν εφικτή.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες εκφράζω στην ακαδημαϊκή υπεύθυνη του προγράμματος «Επικοινωνία και νέα Δημοσιογραφία» κ. Σοφία Ιορδανίδου για τη συνεχή υποστήριξη και καθοδήγηση.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω την κ. Μαρία Ξενοφώντος, η οποία μου παραχώρησε το πρωτόκολλο κωδικοποίησης για την κατηγοριοποίηση των τεχνικών επίθεσης, ενώ αναμένω με ιδιαίτερο ενδιαφέρον τη δημοσίευση της διδακτορικής της διατριβής.

Ευχαριστίες θα ήθελα να εκφράσω και στην κ. Μυρσίνη Δογάνη για την παραχώρηση του πρωτόκολλου κωδικοποίησης για την τεχνική του εκφοβισμού, καθώς και για τις χρήσιμες επισημάνσεις της.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω όλη την οικογένειά μου που είναι πάντα δίπλα μου και με στηρίζει.

Περίληψη

Οι Προεδρικές Εκλογές στην Κύπρο αποτελούν την κορυφαία στιγμή της δημοκρατίας καθορίζοντας ποιος θα ασκήσει εξουσία. Η πολιτική επικοινωνία η οποία λαμβάνει χώρα κατά τις προεδρικές εκλογές είναι ιδιαίτερα σημαντική και ο αρνητισμός και οι ρητορικές επιθέσεις αποτελούν κεντρικό στοιχείο αυτής της προεκλογικής εκστρατείας.

Η παρούσα μελέτη διερευνά το βαθμό και τη μορφή αρνητισμού και των επιθέσεων στον κυπριακό πολιτικό λόγο κατά τις Προεδρικές Εκλογές του 2013.

Η εμπειρική ανάλυση των δελτίων τύπου όλων των κομμάτων, των επιτελείων των τριών υποψηφίων και της κυβέρνησης κατά την επίσημη προεκλογική περίοδο, με μονάδα καταγραφής τα δελτία τύπου και τις μεμονωμένες επιθέσεις συσχετίζει τα αποτελέσματα της έρευνας στην κυπριακή πολιτική σκηνή με αυτά της διεθνούς πολιτικής σκηνής, αναλύοντας ταυτόχρονα την κυπριακή πολιτική επικοινωνία.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στόχος της παρούσας εργασίας αποτελεί η συστηματική διερεύνηση του αρνητισμού και των επιθέσεων στο πλαίσιο του κυπριακού πολιτικού συστήματος κατά τις Προεδρικές Εκλογές του 2013.

Τα έτη 2012 και 2013 ήταν καθοριστικής σημασίας για την οικονομική κατάσταση στην Κύπρο. Η Κύπρος προ μνημονίου αντιμετώπιζε ήδη σοβαρά οικονομικά, και κατ' επέκταση κοινωνικά, προβλήματα. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, οι πολίτες κλήθηκαν να ψηφίσουν τον επόμενο πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η παρούσα εργασία εξετάζει το βαθμό και τις μορφές των επιθέσεων και του αρνητισμού που υιοθετήθηκαν στον κυπριακό πολιτικό λόγο κατά τις δωδέκατες προεδρικές εκλογές.

Για την συστηματική καταγραφή της επικοινωνιακής εκροής των υποψηφίων χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της ποσοτικής ανάλυσης περιεχομένου, ενώ ως υλικό επιλέγηκαν τα δελτία τύπου των κομμάτων, των επιτελείων των υποψηφίων και της κυβέρνησης. Μονάδα μέτρησης αποτελεί α) το δελτίο τύπου και β) η μεμονωμένη επίθεση.

Η παρούσα εργασία αποτελείται από επτά κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο διευκρινίζονται βασικές έννοιες που σχετίζονται με την στρατηγική πολιτική επικοινωνία και κυρίως με τον σχεδιασμό του μηνύματος στο πλαίσιο της πολιτικής εκστρατείας. Το δεύτερο κεφάλαιο εξειδικεύει την ανάλυση στον ορισμό του αρνητισμού και της ρητορικής επίθεσης στην πολιτική επικοινωνία και στα παραγωγικά αίτια που επηρεάζουν την ένταση και έκταση του φαινομένου καθώς και την χρήση επιμέρους στρατηγικών επίθεσης.

Στο τρίτο κεφάλαιο η ανάλυση εξειδικεύεται στον φόβο ως ρητορική επίθεση. Παρουσιάζεται ο ορισμός του φόβου και τυπολογείται η χρήση των φοβικών εκκλήσεων στο πλαίσιο της στρατηγικής πολιτικής επικοινωνίας. Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το δομικό και ιστορικό συγκείμενο της υπό ανάλυση περιπτώσιολογίας. Επιχειρείται μια σύντομη επισκόπηση του κυπριακού πολιτικού συστήματος ενώ αναλύονται τα βασικά χαρακτηριστικά των Προεδρικών Εκλογών του 2013.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η ερευνητική μεθοδολογία που ακολουθήθηκε και επεξηγείται το σχήμα κωδικοποίησης. Στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα ευρήματα της έρευνας, απαντώνται τα ερευνητικά ερωτήματα και ελέγχονται οι υποθέσεις της έρευνας. Στο έβδομο κεφάλαιο καταγράφονται τα τελικά συμπεράσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

1.1 Πολιτική Επικοινωνία

Η πολιτική επικοινωνία ως επιστημονικός κλάδος ξεκίνησε στην Αμερική το 1950, ενώ η μελέτη της συνδυάζει ποικίλες αναζητήσεις από το χώρο της επικοινωνίας, της πολιτικής επιστήμης και της πολιτικής κοινωνιολογίας (Βουλγαράκη, 2007:7). Στο κεφάλαιο αυτό οριοθετούνται βασικές έννοιες οι οποίες συγκροτούν το εννοιολογικό πλαίσιο των προεκλογικών εκστρατειών στο ευρύτερο πεδίο της στρατηγικής πολιτικής επικοινωνίας.

Από το 1950 μέχρι και το 1980 η επιστημονική διερεύνηση της πολιτικής επικοινωνίας ήταν πρωτίστως αμερικάνικη υπόθεση. Κυρίαρχο θεωρητικό υπόδειγμα στις ΗΠΑ ήταν ο συμπεριφορισμός, γι αυτό και η πολιτική επικοινωνία είχε έναν έντονα ατομικιστικό και εμπειρικό χαρακτήρα. Η βασική έρευνα της πολιτικής επικοινωνίας στις ΗΠΑ κινήθηκε στον διπλό άξονα (α) της ανάλυσης των μηνυμάτων της προεκλογικής εκστρατείας ως μέσου για την καταγραφή και συστηματική αξιολόγηση των στρατηγικών επιλογών των δρώντων πολιτικών υποκειμένων κατά την διάρκεια της εκστρατείας (θεωρίες επιδράσεως επί του μηνύματος) και (β) την συστηματική καταγραφή των στάσεων και αντιλήψεων της κοινής γνώμης και τις μεταβολές τους κατά την διάρκεια της εκστρατείας ως μέθοδος για να τεκμηριωθεί η ύπαρξη επιδράσεων των μηνυμάτων (θεωρίες επιδράσεως του μηνύματος) (Σαμαράς, 2014). Η παρούσα έρευνα ακολουθεί την παράδοση αυτής της εμπειρικής σχολής εστιαζόμενη στον πρώτο άξονα.

Ο Chaffee (1975:15) ορίζει την πολιτική επικοινωνία ως «το ρόλο της επικοινωνίας στην πολιτική διαδικασία», ενώ αντίστοιχα ο Franklin (1995:225) την ορίζει ως «την αλληλόδραση ανάμεσα στα μέσα και στο πολιτικό σύστημα στο τοπικό, εθνικό και

διεθνές επίπεδο». Αμφότεροι οι ορισμοί είναι πολύ γενικοί για να είναι λειτουργικοί. Χαρακτηρίζονται από μια αμφισημία ως προς το περιεχόμενο τόσο της επικοινωνιακής όσο και της πολιτικής συνιστώσας του όρου.

Σύμφωνα με την παραδοσιακή και περιοριστική θεώρηση της πολιτικής, η πολιτική είναι η εξουσιαστική δραστηριότητα εντός συγκεκριμένων θεσμών που περιορίζεται στο κράτος. Η πολιτική ορίζεται ως η οργανωμένη σύγκρουση γύρω από την χρήση της δημόσιας εξουσίας. Αντίθετα σύμφωνα με τη σύγχρονη και διευρυμένη θεώρηση της πολιτικής, η πολιτική θεωρείται μια συνεχής διαδικασία που διαπερνά το σύνολο των κρατικών θεσμών και περιλαμβάνει ένα μεγαλύτερο φάσμα εξουσιαστικών δράσεων που αφορούν κάθε θεσμό και κοινωνική ομάδα (Δεμερτζής, 2002:81).

Η διευρυμένη θεώρηση της πολιτικής διευρύνει την έννοια της πολιτικής επικοινωνίας η οποία όμως πρέπει να διαφοροποιηθεί από τις υπόλοιπες μορφές χρήσης, παραγωγής και κατανομής πόρων εντός ομάδων. Σύμφωνα με τον Δεμερτζή (2002:82) η πολιτική είναι μια εξουσιαστική δραστηριότητα που υποχρεώνει στην λήψη αποφάσεων σε επίμαχα θέματα η έκβαση των οποίων επιφέρει συνέπειες θετικές ή αρνητικές, έκδηλες ή άδηλες, άμεσες ή έμμεσες σε ολόκληρη την κοινωνία. Στο βαθμό μάλιστα που αποτελεί ρύθμιση συνθηκών οι οποίες δεσμεύουν την κοινωνία ως σύνολο η πολιτική αντιμετωπίζει μονίμως την αβεβαιότητα, το τυχαίο και το άγνωστο και από αυτή την άποψη είναι μια διαρκής αναπροσαρμογή (Δεμερτζής, 2002:83).

Σύμφωνα με τον Nimmo (1978:7) «μια επικοινωνιακή δραστηριότητα ορίζεται ως πολιτική βάση των συνεπειών που ρυθμίζουν την ανθρώπινη συμπεριφορά σε συνθήκες σύγκρουσης».

Ο Fagen, (1977:30) υποστηρίζει ότι «μια επικοινωνιακή ενέργεια θεωρείται πολιτική λόγω των πραγματικών ή δυνητικών συνεπειών στη λειτουργία του πολιτικού συστήματος». Οι Blake & Haraldsen (1975:44) όρισαν την πολιτική επικοινωνία ως το είδος της επικοινωνίας που επιδρά στη λειτουργία του κράτους ή οποιασδήποτε άλλης πολιτικής οντότητας». Οι ορισμοί αυτοί θέτουν ως βασικό κριτήριο τις επιπτώσεις της όλης διαδικασίας στο πολιτικό σύστημα.

Ο Μεταξάς (1976:13) ορίζει την πολιτική επικοινωνία ως: «την πληροφοριακή διαδικασία η οποία διατρέχει το πολιτικό σύστημα και σχετίζεται άμεσα ή έμμεσα με την πολιτική δύναμη και την κοινωνική διανομή της». Χαρακτηριστικό αυτού του ορισμού είναι η συνάρτηση της επικοινωνιακής πράξης με την νομή και την διαχείριση της εξουσίας. Στο ίδιο μήκος κύματος κινούνται και οι Denton & Woodward (1990:14) οι οποίοι ορίζουν το φαινόμενο ως «τη δημόσια συζήτηση σχετικά με την κατανομή των δημόσιων πόρων, την θεσμική άσκηση της εξουσίας καθώς και την θεσμική επιβολή κυρώσεων και ανταμοιβών». Θεωρούν δηλαδή ότι ο κρίσιμος παράγοντας που χαρακτηρίζει την πολιτική επικοινωνία είναι ο σκοπός και το περιεχόμενό της και όχι η πηγή του μηνύματος.

Ο Δεμερτζής (2002:75) κριτικάροντας τον ορισμό αυτό αναφέρει ότι με το να θεωρούν τον εμπρόθετο χαρακτήρα της επικοινωνίας ειδοποιό στοιχείο της πολιτικής επικοινωνίας αποστερούν την έννοια από το απαραίτητο αναλυτικό βάθος. Αυτό ενδεχομένως να μην εξυπηρετεί τις επιστημολογικές σκοπιμότητες του Δεμερτζή στην προσπάθειά του να οριοθετήσει το πεδίο, ωστόσο, είναι απόλυτα λειτουργικό στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας η οποία κινείται στο πεδίο της στρατηγικής πολιτικής επικοινωνίας και μελετά μηνύματα η χρήση των οποίων είναι όχι απλώς εμπρόθετη αλλά και αμιγώς τελολογική. Η εστίαση είναι αποκλειστικά σε μηνύματα τα οποία συγκροτούνται σε όρους στρατηγικής κινητοποίησης προς επίτευξης

συγκεκριμένου σκοπού (της εκλογικής κυριαρχίας). Στην επόμενη ενότητα συνεχίζει η συγκρότηση του εννοιολογικού πλαισίου εντρυφώντας στην έννοια της στρατηγικής πολιτικής επικοινωνίας.

1.2. Στρατηγική Επικοινωνία στην Προεκλογική Εκστρατεία: Η Λογική της Εκστρατείας

Η παρούσα έρευνα έχει ως πεδίο έρευνας την προεκλογική εκστρατεία για τις Προεδρικές Εκλογές στην Κύπρο το 2013. Ένα από τα βασικότερα στάδια του στρατηγικού σχεδιασμού μιας πολιτικής εκστρατείας είναι η στρατηγική επικοινωνία.

Σύμφωνα με τον Paul (2011:19-22, 61) ως στρατηγική επικοινωνία ορίζονται

«οι συντονισμένες δράσεις, τα μηνύματα, οι εικόνες και οι άλλες μορφές συμβολισμών ή αλληλεπιδράσεων που προορίζονται για την ενημέρωση, την επιρροή ή την πειθώ επιλεγμένων ακροατηρίων με σκοπό την υποστήριξη των εθνικών στόχων. Η στρατηγική επικοινωνία είναι μια κοινή ευθύνη, όπου όλοι οι εμπλεκόμενοι κατανοούν ότι οι ενέργειες και τα λεγόμενά τους επικοινωνούνται και έχουν επίγνωση της συνεισφοράς τους (ουδέτερη, θετική ή αρνητική) στους ευρύτερους στρατηγικούς στόχους της επικοινωνίας».

Ο καθορισμός της στρατηγικής προκύπτει από την ανάλυση μίας σειράς θεμάτων: το ευρύτερο περιβάλλον, τον ανταγωνισμό, τα στοιχεία των ποιοτικών και ποσοτικών ερευνών, τα ισχυρά και ασθενή σημεία, τις κατηγορίες κοινού τα οποία θα προσεγγισθούν, τον ορισμό ποσοτικών και ποιοτικών στόχων και τα εναλλακτικά σενάρια (Σταμάτης, 2007:87-88).

Στο επίκεντρο της παρούσας έρευνας βρίσκεται η στρατηγική επικοινωνία η οποία λαμβάνει χώρα στο πλαίσιο των προεκλογικών εκστρατειών. Συνεπώς η συγκρότηση του εννοιολογικού πλαισίου συνεχίζεται με τον ορισμό της προεκλογικής εκστρατείας.

Οι προεκλογικές εκστρατείες θεωρούνται σύνθετες διαδικασίες μιας σκόπιμης πολιτικής επικοινωνίας η οποία είναι αυστηρά οργανωμένη και ελεγχόμενη από κόμματα, οργανώσεις υποστήριξης υποψηφίων, κυβερνητικούς θεσμούς ή ειδικές

ομάδες υποστήριξης και στοχεύουν σε ολόκληρο το ευρύ κοινό ή σε συγκεκριμένα τμήματα «στόχου» (Farrell & Schmitt-Beck, 2004:5).

Μία προεκλογική εκστρατεία είναι μια συνεχόμενη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Στις στρατηγικές επιλογές των κομμάτων επιδρούν συγκυριακοί παράγοντες, όπως η ειδησεογραφία, η θεσμική και η εκλογική θέση· δομικοί παράγοντες, όπως η δομή του κομματικού συστήματος, ο υποψηφιοκεντρικός ή κομματικοκεντρικός χαρακτήρας του μηχανισμού που διεκπεραιώνει την εκστρατεία καθώς και οι μεταβολές της πολιτικής κουλτούρας (Σαμαράς, 2008:39).

Στις πολιτικές εκστρατείες τα μηνύματα των υποψηφίων οργανώνονται με βάση τη «λογική της εκστρατείας» και βρίσκονται σε σχέση διπλής αιτιότητας με την κοινή γνώμη (Σαμαράς & Παπαθανασόπουλος, 2009:4). Η σχέση διπλής αιτιότητας συνίσταται στο εξής: τα προεκλογικά μηνύματα των δρώντων πολιτικών υποκειμένων κατασκευάζονται για να εφαρμόσουν μια στρατηγική η οποία διαμορφώνεται σε σχέση με την προϋπάρχουσα κατάσταση της κοινής γνώμης και με την σειρά τους επιδρούν στην κοινή γνώμη. Η «λογική της εκστρατείας» αποτελεί ένα κομβικό αναλυτικό εργαλείο τόσο στην παρούσα έρευνα όσο και σε μια σειρά από άλλες έρευνες στο πεδίο της στρατηγικής πολιτικής επικοινωνίας (Σαμαράς, 2008· Σαμαράς & Παπαθανασόπουλος, 2009· 2011· Τάκας, 2015· Φιλιππάκου, 2014· Κολοβός, 2015· Ξενοφώντος, 2016) και για τον λόγο αυτό οριοθετείται ενδελεχώς.

Ο όρος «λογική της εκστρατείας» αποτελεί μια κωδικοποιημένη αναφορά στον στρατηγικό σχεδιασμό των κομμάτων και στον τρόπο με τον οποίο αυτός διαμορφώνει τις απεικονίσεις της πολιτικής κατά τη διάρκεια της πολιτικής εκστρατείας (Σαμαράς, 2008:38). Σύμφωνα με τους Burton & Shea (2003:4) η λογική της εκστρατείας ορίζεται ως:

«ο τρόπος λειτουργίας που συνδυάζει την εστίαση στη νίκη στις εκλογές με την συνεχή χρήση του στρατηγικού στοχασμού. Ιδανικά ο στρατηγικός στοχασμός στη λογική της εκστρατείας βασίζεται σε μια βαθιά κατανόηση του πολιτικού στίβου που επιτρέπει στον επαγγελματία της επικοινωνίας να κάνει τις σωστές επιλογές».

Τα χαρακτηριστικά συστατικά της λογικής της εκστρατείας όπως τα παρουσιάζουν οι Burton & Shea (2003) είναι: πρώτον ο πυρήνας της λογικής της εκστρατείας: ο τρόπος λειτουργίας που συνδυάζει την εστίαση στη νίκη στις εκλογές με τη συνεχή χρήση στρατηγικού στοχασμού. Δεύτερον, η εσωτερική ορμή: η απόλυτη αφοσίωση στην εκλογική επιτυχία. Τρίτον, η στρατηγική σκέψη: η ικανότητα συσχετισμού των γνώσεων του πολιτικού πεδίου και των κανόνων εκστρατείας, σε συνδυασμό με προβλεπτικότητα. Τέταρτον, η γνώση του πολιτικού στίβου: των πολιτικών δρώντων, των δομικών παραγόντων του συστήματος πολιτικής επικοινωνίας και τον τρόπο με τον οποίο επηρεάζουν την πολιτική πράξη, τον εκλογικό νόμο και τους όρους εκλογικού ανταγωνισμού που αυτός δημιουργεί, τους ρητούς και άρρητους πολιτικούς κανόνες, όλα όσα επιτρέπονται και απαγορεύονται στο συγκεκριμένο του εκάστοτε συστήματος πολιτικής επικοινωνίας και τα οποία συνθέτουν την πολιτική κουλτούρα. Πέμπτον, η γνώση των κανόνων της καμπάνιας: οτιδήποτε κρίνεται απαραίτητο για να επιτευχθεί ο στόχος

Στη συνέχεια διερευνάται ο σχεδιασμός του μηνύματος με βάση το μοντέλο που συνιστά η λογική της εκστρατείας.

Σε κάθε εκλογική αναμέτρηση βάσει της «λογικής της εκστρατείας» οργανώνονται έπειτα από διερεύνηση της κοινής γνώμης το μήνυμα του υποψηφίου, ο στρατηγικός σχεδιασμός και η πολιτική μηνύματος.

Ένα βασικό εργαλείο που χρησιμοποιείται κατά το σχεδιασμό της λογικής της εκστρατείας είναι αυτό της στρατηγικής κινητοποίησης, η οποία ως όρος έχει εισαχθεί σε κείμενα για να διαφοροποιήσει το περιεχόμενο των μέσων επικοινωνίας.

Ο όρος «στρατηγική κινητοποίηση» αναφέρεται μόνον στο περιεχόμενο των μέσων επικοινωνίας και δη των μέσων ενημέρωσης που έχει παραχθεί με βάση τον στρατηγικό στοχασμό δρώντων υποκειμένων προς επίτευξη συγκεκριμένων στόχων (Σαμαράς, 2008 · Σαμαράς & Παπαθανασόπουλος, 2009· 2011). Ο όρος έχει εισαχθεί από τους Σαμαρά & Παπαθανασόπουλο (2009) επ'αφορμή της ανάλυσης του περιεχομένου σε υβριδικά φορμάτ προεκλογικής επικοινωνίας, όπως είναι τα τηλεπαράθυρα και οι τηλεμαχίες, για να διαφοροποιήσει ανάμεσα σε περιεχόμενο των μέσων το οποίο έχει παραχθεί σε όρους λογικής του μηχανισμού παραγωγής των ειδήσεων, και δεν εμπίπτει στην έννοια της στρατηγικής κινητοποίησης και σε περιεχόμενο το οποίο έχει παραχθεί σε όρους της λογικής της εκστρατείας και το οποίο εμπίπτει στην έννοια της στρατηγικής κινητοποίησης.

Το μήνυμα, ως αποτέλεσμα της λειτουργίας της λογικής της εκστρατείας, είναι προτιμότερο να επιλέγεται βάσει των «κοινών τόπων», ενώ η πολιτική του μηνύματος επιλέγεται από τα κατάλληλα για την περίπτωση μέσα πειθούς (Φιλιππάκου, 2014:37). Η έννοια των κοινών τόπων πρώτα καθορίστηκε από τον Αριστοτέλη ο οποίος πίστευε ότι επειδή η ρητορική απευθύνεται σε απλούς ανθρώπους που δεν έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν περίπλοκους συλλογισμούς, ο ρήτορας πρέπει να αντλεί τα συμπεράσματά του από σταθερούς γενικούς τρόπους θεώρησης, τους οποίους ονόμασε «κοινούς τόπους» (Αριστοτέλης/Λυπουρλής, 2002:104). Στη συνέχεια ο Pernot (2005:79) αποτύπωσε την έννοια των κοινών τόπων λίγο διαφορετικά. Ο ρήτορας στηριζόμενος σε προϋπάρχουσες ιδέες, αξίες αναγνωρισμένες καταφέρνει να πείσει κατευθύνοντας τον ακροατή σε μια νέα σκέψη που δεν έχει κάνει στο παρελθόν.

Στη λογική της εκστρατείας η στρατηγική επικοινωνία εφαρμόζεται στην πολιτική, στο πλαίσιο της κομματικής πολιτικής και στο πλαίσιο των προεκλογικών

εκστρατειών ή της γενικότερης πολιτικής ενός μηνύματος. Ενώ, όμως, είναι προφανές το ποιο είναι το μήνυμα, πού απευθύνεται και πώς επικοινωνούνται παραμένει άγνωστο το πώς έχει επιλεγεί το μήνυμα από το εκάστοτε επιτελείο.

Σύμφωνα με την προσέγγιση των Σαμαρά & Παπαθανασόπουλου (2009) στη διερεύνηση της στρατηγικής κινητοποίησης των χρονικών αναφορών στις πολιτικές εκστρατείες, η διαδικασία λήψης αποφάσεων από τα στρατηγικά επιτελεία προσεγγίζεται ως ένα «μαύρο κουτί» (black box). Ως ένα φαινόμενο, του οποίου, η λειτουργία δεν αναλύεται απευθείας αλλά συμπεραίνεται μέσα από την ανάλυση των εισροών του και των εκροών του. Ως κεντρικές εισροές θεωρούνται οι αντικειμενικές συνθήκες της εκστρατείας και ως εκροές οι απεικονίσεις στα μέσα ενημέρωσης (Σαμαράς, 2003· Σαμαράς & Παπαθανασόπουλος, 2009). Η προσέγγιση αυτή έχει εργαλοποιηθεί σε μία σειρά από εμπειρικές έρευνες στο πεδίο της στρατηγικής πολιτικής επικοινωνίας (Τάκας, 2015· Κολοβός, 2015· Φιλιππάκου, 2014· Ξενοφώντος, 2016) και ακολουθείται και στην παρούσα έρευνα.

1.3. Η Λογική του Μέσου

Η προαναφερθείσα διαφοροποίηση ανάμεσα σε μηνύματα που παράγονται από την λογική του μηχανισμού παραγωγής των ειδήσεων και σε μηνύματα που παράγονται από την λογική της εκστρατείας, και η οποία αναδείχθηκε από την συζήτηση του όρου «στρατηγική κινητοποίηση» είναι σημαντική για την παρούσα έρευνα και για έναν ακόμα λόγο: η ανάλυση αφορά τα δελτία τύπου. Ένα φορμάτ επικοινωνίας το περιεχόμενο του οποίου μορφοποιείται με βάση την λογική της εκστρατείας αλλά η στόχευση του είναι να προσεγγίσει το εκλογικό σώμα όχι απευθείας αλλά διαμέσου των μέσων ενημέρωσης. Συνεπώς ο βαθμός αυτονομίας του επικοινωνιακού από τον πολιτικό πυλώνα και το *modus operandi* στο ευρύτερο σύστημα πολιτικής επικοινωνίας είναι μία βασική παράμετρος στην ανάλυση, παρότι, εν προκειμένω και για λόγους έκτασης του πονήματος δεν αποτέλεσε εστιακό στοιχείο της έρευνας. Η ολοκλήρωση του ευρύτερου εννοιολογικού πλαισίου περιλαμβάνει τις έννοιες της λογικής του μέσου και της συγκρουσιακής συνέργειας.

Το σύγχρονο σύστημα πολιτικής επικοινωνίας βρίσκεται σε κατάσταση «συγκρουσιακής συνεργείας», καθώς αποτελείται από δύο αλληλοεξαρτώμενα τμήματα, το πολιτικό και το επικοινωνιακό, τα οποία διέπονται από διαφορετικές λογικές (Δεμερτζής, 2003· Σαμαράς, 2008).

Με τη ραδιοτηλεοπτική απελευθέρωση και την ταυτόχρονη εμπορευματοποίηση του περιεχομένου της αλλά και του πολιτικού λόγου, το σύστημα πολιτικής επικοινωνίας πέρασε από τη λογική του κόμματος (*party logic*) στη λογική του μέσου (*media logic*) (Σαμαράς, 2008:40).

Η λογική του μέσου ορίζεται ως ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η επιλογή, η επεξεργασία και η παρουσίαση των γεγονότων, έτσι ώστε αυτές οι επιλογές να

ανταποκρίνονται στις ανάγκες των μέσων, καθώς και της αντίληψης που έχουν τα μέσα για τις ανάγκες του κοινού (ΜακΚουέλ, 2003:388). Πέρασε δηλαδή από μια κατάσταση όπου οι επικοινωνιακές ανάγκες των κομμάτων επιβάλλονταν στον τρόπο λειτουργίας των μέσων μαζικής επικοινωνίας, σε μια κατάσταση στην οποία οι ανάγκες των ΜΜΕ επιβλήθηκαν στον τρόπο λειτουργίας της πολιτικής (Σαμαράς, 2008:40).

Στη σύγχρονη πολιτική σκηνή, τα κόμματα καθώς και άλλοι πρωταγωνιστές της δημόσιας σφαίρας, συναγωνίζονται ο ένας τον άλλο για την προσοχή των ειδησεογραφικών μέσων. Για να αυξήσουν μάλιστα τη διαφορά από άλλους αντίπαλους και να θεωρούνται ότι αξίζουν να είναι είδηση, είναι πιθανόν να προσαρμόζουν τις επικοινωνιακές στρατηγικές τους σύμφωνα με τα πρότυπα και τις απαιτήσεις των μέσων. Η σύγκρουση είναι ένα από τα κριτήρια για την επιλογή των ειδήσεων και η στρατηγική της αρνητικής εκστρατείας μπορεί να θεωρηθεί ως ένας τρόπος για τα κόμματα να δημιουργήσουν σύγκρουση. Έτσι ο αυξανόμενος ρόλος των ΜΜΕ μπορεί να διεγείρει τη χρήση της αρνητικής προεκλογικής εκστρατείας (Walter, 2013:4). Αυτή η διαδικασία με την οποία οι πολιτικοί θεσμοί βαθμιαία εξαρτώνται και σχηματίζονται από τα ΜΜΕ ονομάζεται διαμεσολάβηση (Mazzoleni & Schulz, 1999). Η δημοσιογραφική διαμεσολάβηση αποτελεί τη βασικότερη μορφή έκφρασης της λογικής του μέσου, αφού πλέον τα ειδησεογραφικά μέσα όχι απλώς ελέγχουν τη διαμόρφωση της εικόνας της πολιτικής, αλλά επιδρούν και στην ίδια την πολιτική δράση (Σαμαράς, 2008:41).

Καθώς μάλιστα οι σύγχρονες προεκλογικές εκστρατείες σχεδιάζονται όλο και περισσότερο από επαγγελματίες, δεν μπορούν να θεωρηθούν ξεχωριστά από την διαμεσολάβηση. Οι σύμβουλοι επικοινωνίας θεωρούν ως το κλειδί της εκλογικής επιτυχίας την αρνητική προεκλογική εκστρατεία. Έρευνα στις ΗΠΑ (Owen, Abbe

κ.ά, 2001) έδειξε ότι όσο πιο σχεδιασμένη από επαγγελματίες είναι μια προεκλογική εκστρατεία, τόσο περισσότερο αρνητισμό χρησιμοποιεί (Walter, 2013:4).

Η αρνητική προεκλογική εκστρατεία δεν είναι ολότελα καινούριο φαινόμενο. Η στρατηγική της επίθεσης στον αντίπαλο είναι τόσο παλιά όσο και η ίδια η πολιτική. Όπως ανέφερε και ο Schattschneider (1190: 2): «Στη ρίζα όλων των πολιτικών είναι η παγκόσμια γλώσσα της σύγκρουσης».

Στο κεφάλαιο αυτό διευκρινίστηκαν βασικές έννοιες που σχετίζονται με την πολιτική επικοινωνία και κυρίως με το σχεδιασμό μιας πολιτικής εκστρατείας. Στο επόμενο κεφάλαιο θα επικεντρωθούμε στον ορισμό του αρνητισμού στην πολιτική επικοινωνία και θα εξετάσουμε παράγοντες που επηρεάζουν το επίπεδο αρνητισμού που χρησιμοποιούν τα κόμματα και οι υποψήφιοι κατά την προεκλογική εκστρατεία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Ο ΑΡΝΗΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

2.1.Ορισμοί

Η επιλογή του λειτουργικού ορισμού της αρνητικής προεκλογικής εκστρατείας για την παρούσα έρευνα καθίσταται δυσχερής καθώς διαφορετικοί ορισμοί χρησιμοποιούνται συνεχώς από διαφορετικές ομάδες ανθρώπων ακόμα και εντός της επιστημονικής ομάδας της πολιτικής επικοινωνίας (Johnson, Cartee & Copeland, 1991· Swint, 1998). Έτσι συχνά παρατηρείται το φαινόμενο ν' αποτυγχάνουν να συνεννοηθούν μεταξύ τους δημοσιογράφοι, πολιτικοί, επικοινωνιολόγοι αλλά και ερευνητές όταν συζητούν για αρνητική προεκλογική εκστρατεία (Walter, 2013:2).

Οι ορισμοί για την αρνητική προεκλογική εκστρατεία χωρίζονται σε δύο είδη: τον αξιολογικό και τον άμεσο. Σύμφωνα με τον αξιολογικό ή δεοντολογικό ορισμό η αρνητική προεκλογική εκστρατεία αναφέρεται σε μια άνομη προεκλογική εκστρατεία, που συχνά ονομάζεται «βρώμικη» ή δηλητηριώδης πολιτική, ενώ θεωρεί την αρνητική προεκλογική εκστρατεία άδικη, ανέντιμη, άσχετη και χειραγωγίσιμη (Walter & Vliegenthart, 2010:442). Η πλειοψηφία των πολιτικών, των επικοινωνιολόγων και γενικότερα όσων εργάζονται σε μια προεκλογική εκστρατεία θεωρεί ένα προεκλογικό μήνυμα ως αρνητικό μόνο εάν περιέχει στοιχεία που είναι αναληθή, παραπλανητικά και άσχετα με την προεκλογική εκστρατεία (Walter, 2013:3).

Αντίθετα σύμφωνα με τον άμεσο ή οντολογικό ορισμό η αρνητική προεκλογική εκστρατεία περιλαμβάνει όλους τους τύπους επιθέσεων προς τον αντίπαλο (Djupe & Peterson, 2002: 847· Geer, 2006: 23· Sigelman & Shiraev, 2002: 51). Οι Law & Pomper (2001:73) θεωρούν ως αρνητισμό το να μιλάς για τον αντίπαλό σου-τον ελλιπή σχεδιασμό του προγράμματός του, τις υποσχέσεις, τα προσόντα, τους

συνεργάτες του κ.α. Σύμφωνα με τους Sanders & Norris (2005:526) ο αρνητισμός: περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την κριτική στο λόγο του αντίπαλου κόμματος ή κομμάτων· την αμφισβήτηση στην εμπειρία των αντίπαλων αρχηγών και στη γενίκευση του φόβου για το τι μπορεί να συμβεί στο μέλλον αν το αντίπαλο κόμμα ή κόμματα βρεθούν στην εξουσία.

Ο Geer (2006:23) επίσης θεωρεί ως αρνητισμό: «οποιαδήποτε κριτική από ένα υποψήφιο εναντίον άλλου κατά τη διάρκεια μιας προεκλογικής εκστρατείας». Το αντίθετο της αρνητικής προεκλογικής εκστρατείας, σύμφωνα με τον άμεσο ορισμό, είναι η θετική προεκλογική εκστρατεία, η οποία συνίσταται σε αυτοπροβολή και ανάδειξη των προσόντων ενός υποψηφίου (Walter, 2013:2).

Η πλειοψηφία των ψηφοφόρων σύμφωνα με τους Surlin & Gordon (1977) βλέπει την αρνητική προεκλογική εκστρατεία ως οποιαδήποτε επίθεση προς τον αντίπαλο. Ο άμεσος αυτός ορισμός έχει χρησιμοποιηθεί επίσης από τους περισσότερους ερευνητές κατά την διεξαγωγή ποσοτικών ερευνών για την μελέτη της αρνητικής προεκλογικής εκστρατείας, χαρακτηρίζοντας οποιαδήποτε κριτική εναντίον ενός αντιπάλου ως αρνητική επίθεση (π.χ. Geer,2006· Lau & Pomper, 2004· Surlin & Gordon, 1977).

Ο οντολογικός ορισμός έχει έναν αριθμό πλεονεκτημάτων έναντι του αξιολογικού. Πρώτα απ' όλα αποφεύγει υποκειμενικές κρίσεις, όπως κατά πόσο μια προεκλογική εκστρατεία είναι παραπλανητική, αποφεύγοντας έτσι το ρίσκο της αναξιοπιστίας και της μη εγκυρότητας. Δεύτερο, ο άμεσος ορισμός επιτρέπει τη διάκριση της αρνητικής προεκλογικής εκστρατείας από άλλες μορφές προεκλογικής εκστρατείας όπως τη θετική (Walter & Vliegenthart, 2010: 443).

Η υπάρχουσα βιβλιογραφία που μελετά εμπειρικά την αρνητική προεκλογική εκστρατεία μπορεί να διαχωριστεί σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος μελετά την

αρνητική προεκλογική εκστρατεία όπως σχεδιάζεται από τους ίδιους τους υποψηφίους ή τα ίδια κόμματα, αναλύοντας ραδιοτηλεοπτικές διαφημίσεις, εκλογικές τηλεμαχίες, δελτία τύπου και ιστοσελίδες (π.χ. Benoit κ.ά, 2003· Geer, 2006· Schweitzer, 2009). Το δεύτερο μέρος μελετά τον αρνητισμό κατά την προεκλογική εκστρατεία με έμμεσο τρόπο μέσα από δημοσιογραφικά άρθρα σε εφημερίδες και ραδιοτηλεοπτικά ρεπορτάζ(π.χ Buell & Sigelman, 2008· Kahn & Kenney, 1999· Lau & Pomper, 2004).

Το συνολικό επίπεδο αρνητισμού στις αναπαραστάσεις της προεκλογικής εκστρατείας είναι συνάρτηση του αρνητισμού που παράγεται στο επίπεδο της κομματικής σύγκρουσης και του αρνητισμού που διαχέεται από τη λειτουργία του μηχανισμού κατασκευής των ειδήσεων και της ειδησεογραφικής παρείσδυσης (Σαμαράς και Παπαθανασόπουλος, 2005:27).

Βασικά κριτήρια για την επιλογή και παρουσίαση ενός γεγονότος ως είδηση είναι ο αρνητισμός και η σύγκρουση. Ο τρόπος μάλιστα παρουσίασης της είδησης εντείνει τη δραματοποίηση και την εικόνα της σύγκρουσης. Οι δημοσιογράφοι λειτουργούν πολλές φορές ως αυτόνομοι παράγοντες διάχυσης αρνητισμού στις αναπαραστάσεις της πολιτικής. Αυτό είναι εμφανές και από το γεγονός ότι στις ΗΠΑ οι αναλύσεις των τηλεοπτικών πολιτικών διαφημίσεων βρίσκουν μικρότερα επίπεδα αρνητισμού απ' ότι οι αναλύσεις των τηλεοπτικών δελτίων (Benoit, 2001· Farnsworth & Lichter 2003· 2005· Kaid & Johnson, 2001). Διαφορετική φαίνεται να είναι όμως η τάση στην Ελλάδα. Σύμφωνα με τον Σαμαρά (2003) στις εκλογές του 1996 οι πολιτικοί κατέγραψαν υψηλότερα επίπεδα εστίασης στις ειδήσεις (69%) από ότι στην τηλεοπτική πολιτική διαφήμιση (55%).

Σε μια εκλογική εκστρατεία τα πολιτικά κόμματα χρησιμοποιούν διάφορα μέσα επικοινωνίας για να περάσουν το μήνυμά τους στους ψηφοφόρους, καταβάλλοντας επίσης ποικίλα επίπεδα ελέγχου σ' αυτά τα επικοινωνιακά κανάλια. Καθώς όμως τα πολιτικά κόμματα δεν μπορούν να ελέγξουν όλα τα επικοινωνιακά κανάλια στην ίδια έκταση, το επίπεδο της αρνητικής προεκλογικής εκστρατείας μπορεί να ποικίλει στα διάφορα μέσα (Walter & Vliegenthart, 2010: 444).

Κατά τη διάρκεια μιας προεκλογικής εκστρατείας, οι πολιτικοί υποψήφιοι και τα κόμματα περιγράφουν τις ιδέες τους, τις δεσμεύσεις τους και τα προηγούμενα επιτεύγματά τους ώστε να πείσουν τους ψηφοφόρους ότι είναι οι πλέον ικανοί για το συγκεκριμένο αξίωμα. Η θετική προεκλογική εκστρατεία είναι αναγκαία αλλά μη ικανή συνθήκη για την επίτευξη της νίκης. Οι σύμβουλοι επικοινωνίας, οι υπεύθυνοι της προεκλογικής εκστρατείας και οι ερευνητές παρότι δεν συμφωνούν πάντοτε για τον ορισμό της αρνητικής προεκλογικής εκστρατείας, συμφωνούν ότι η αρνητική προεκλογική εκστρατεία πρέπει να νοηθεί ως μια στρατηγική νίκης (Mancini & Swanson, 1996). Η αρνητική προεκλογική εκστρατεία στοχεύει στη μείωση των θετικών συναισθημάτων των ψηφοφόρων ενός αντίπαλου υποψηφίου και ως συνέπεια στην αύξηση των οπαδών-ψηφοφόρων με την προσέλκυση ψηφοφόρων από την ομάδα των αναποφάσιστων. Σύμφωνα, όμως, με τους Skaperdas & Grofman (1995) με τη θετική προεκλογική εκστρατεία ενισχύεται μόνον η πίστη και η υπακοή των οπαδών ενός κόμματος.

Ο βαθμός αρνητισμού, το περιεχόμενο και η εστίαση της αρνητικής προεκλογικής εκστρατείας μπορεί να διαφέρουν επίσης στα διάφορα μηνύματα που στέλνουν τα πολιτικά κόμματα στους ψηφοφόρους. Μια επίθεση έχει τη δυνατότητα να οριοθετήσει τόσο τον αντίπαλο όσο και τον υποψήφιο, ο οποίος προσδιορίζεται κατ'αντιδιαστολή με τη – συχνά «δαιμονοποιημένη»- ετερότητα. (Σαμαράς, 2008:

196). Ο βαθμός αρνητισμού της προεκλογικής εκστρατείας αναφέρεται σε μια κλίμακα μεταξύ αρνητικού και θετικού μηνύματος (κριτική προς τον αντίπαλο-αυτοπροβολή).

Το περιεχόμενο της αρνητικής προεκλογικής εκστρατείας διακρίνεται σε τρεις κατηγορίες: στις επιθέσεις σε θέματα που αναφέρονται στις κριτικές σε σχέδια ή πολιτικές ενός αντίπαλου υποψηφίου ή κόμματος, στις επιθέσεις σε χαρακτηριστικά στοιχεία (trait) που αναφέρονται στην κριτική σε χαρακτηριστικά γνωρίσματα ενός υποψηφίου ή κόμματος και στις επιθέσεις αξιών. Η εστίαση της αρνητικής προεκλογικής εκστρατείας είναι πάντα ο αντίπαλος, ο οποίος μπορεί να συμπεριλαμβάνει τα κατεστημένα κόμματα, τον κυβερνητικό συνασπισμό, την αντιπολίτευση, ένα συγκεκριμένο κόμμα, ένα συγκεκριμένο υποψήφιο ή ομάδες κομμάτων ή υποψηφίων σ' ένα πολυκομματικό σύστημα (Walter & Vliegenthart, 2010: 444). Η εξέταση του αντικειμένου της εστίασης της επίθεσης σχετίζεται τόσο με τη διάχυση του αρνητισμού όσο και με την προσωποποίηση του αντίπαλου κόμματος (Σαμαράς, 2003:104-105).

Στην παρούσα εργασία θα υιοθετήσουμε αρχικά τον άμεσο ορισμό θεωρώντας ως αρνητισμό οποιαδήποτε κριτική εναντίον ενός αντιπάλου ως αρνητική επίθεση. Στη συνέχεια με συστηματικό και αξιολογικά ουδέτερο τρόπο θα κατηγοριοποιηθούν οι επιθέσεις στη βάση ανάλυσης του περιεχόμενου τους ως προς την πηγή, το θέμα εστίασης και το στόχο τους.

2.2 Ο Αρνητισμός στη Διεθνή Επιστημονική Βιβλιογραφία

Η ρητορική έχει διαγράψει μια πολύχρονη ιστορία και ο Αριστοτέλης μέσω των τοποθετήσεών του, όχι μόνο της έδωσε μορφή και νόημα ως πολιτική επιστήμη, αλλά χάραξε και τον δρόμο προς την πολιτική επικοινωνία. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη η ρητορική είναι «η ικανότητα να βρίσκουμε σε κάθε επιμέρους περίπτωση, για οποιοδήποτε θέμα, τα μέσα με τα οποία μπορούμε να γίνουμε πειστικοί και να κερδίσουμε με το μέρος μας τους ακροατές μας» (Αριστοτέλης/Λυμπουρλής, 2002:84).

Ως μέσα πειθούς ο Αριστοτέλης όρισε τις αποδείξεις (άτεχνες και έντεχνες) που προκύπτουν είτε με επίκληση στο πάθος του ακροατή, είτε με επίκληση στο λόγο και στο χαρακτήρα του ίδιου του ρήτορα, ενώ για την τεχνική του ρητορικού λόγου χρησιμοποίησε τα παραδείγματα και τα ενθυμήματα. Τα ενθυμήματα βασίζονται σε πιθανότητες και σε ενδείξεις (άλλες τεκμηριωμένες και άλλες προς απόδειξη). Η επιχειρηματολογία δηλαδή του ρήτορα αντλείται από συγκεκριμένες πηγές, τους τόπους. Οι τόποι, οι περιοχές άντλησης επιχειρημάτων του ρήτορα, μπορεί να είναι ειδικοί (προσιδιάζουν μόνο σε ένα συγκεκριμένο επιστημονικό κλάδο) ή κοινοί (προσιδιάζουν σε όλους τους επιστημονικούς κλάδους) (Αριστοτέλης/Λυμπουρλής, 2002:84-85).

Στην παρούσα έρευνα η διαδικασία λήψης αποφάσεων από τα στρατηγικά επιτελεία προσεγγίζεται ως ένα «μαύρο κουτί» (black box), ως ένα φαινόμενο του οποίου η λειτουργία δεν αναλύεται απευθείας, αλλά συμπεραίνεται μέσα από την ανάλυση των εισροών (αντικειμενικές συνθήκες της εκστρατείας) και των εκροών του (τα δελτία τύπου των υποψηφίων, των επιτελείων και των κομμάτων).

Στο επίπεδο του στρατηγικού σχεδιασμού των κομμάτων, το επιθυμητό επίπεδο αρνητισμού είναι συνάρτηση της θέσης του κόμματος, των δομικών στοιχείων του πολιτικού συστήματος καθώς και της ανοχής της κοινής γνώμης στο εν λόγω φαινόμενο. Στις προεκλογικές εκστρατείες η χρήση του αρνητισμού οφείλεται στο ότι οι εκλογές αποτελούν ένα παίγνιο μηδενικής βάσης, η απώλεια ενός λειτουργεί ως όφελος για τον συνυποψήφιό του (Σαμαράς & Παπαθανασόπουλος, 2007:116).

Στο χώρο της ψυχολογίας η μελέτη των επιδράσεων του αρνητισμού έχει δείξει ότι τα αρνητικά σημεία για ένα άτομο βαραίνουν περισσότερο από τα θετικά στη διαμόρφωση της γενικότερης εικόνας για αυτό το άτομο (Convert & Reeder, 1990· Skowronski & Carlston 1989). Σύμφωνα με τις έρευνες των Law (1982 & 1985) και Klein (1991 & 1996) στις ΗΠΑ τα αρνητικά στοιχεία της εικόνας ενός υποψηφίου είναι καθοριστικότερα της ψήφου των θετικών στοιχείων και ως εκ τούτου είναι ευκολότερο να ψηφίσει κανείς εναντίον ενός υποψηφίου με βάση τα αρνητικά στοιχεία παρά να ψηφίσει υπέρ με βάση τα θετικά.

Σύμφωνα όμως, με έρευνες για την πολιτική διαφήμιση επίσης στις ΗΠΑ, ο αρνητισμός της πολιτικής εκστρατείας οδηγεί το ακροατήριο να αξιολογήσει αρνητικά όχι μόνο τον πολιτικό ή το κόμμα που υφίσταται την επίθεση (Basil, Schooler & Reeves, 1991) αλλά και για όποιον κάνει την επίθεση. Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται ανάστροφη επίδραση (boomerang effect) (Jasperson & Fan, 2002). Η συνολική επίδραση του αρνητισμού για μία προεκλογική εκστρατεία σχετίζεται με τη σχέση που υπάρχει στη ζημιά που υφίσταται το θύμα της επίθεσης. Το μέγεθος της ανάστροφης επίδρασης σχετίζεται με το περιεχόμενο της επίθεσης. Επιθέσεις που αφορούν προσωπικά τον αντίπαλο θεωρούνται ότι μεγιστοποιούν την ανάστροφη επίδραση ενώ επιθέσεις εστιασμένες σε θέματα πολιτικής την ελαχιστοποιούν. Η ύπαρξη της ανάστροφης επίδρασης έχει ως συνέπεια την ανάπτυξη στρατηγικών

αποσύνδεσης του αρνητισμού από την πηγή του καθώς και την οργάνωση του αρνητικού μηνύματος (Σαμαράς, 2008).

Ο Damore (2002:678) στη μελέτη του για τις γενικές προεδρικές εκλογές κατέληξε στο συμπέρασμα ότι μεγαλύτερη πιθανότητα έχουν οι υποψήφιοι να ασκήσουν κριτική στον αντίπαλό τους σε σημαντικά πολιτικά θέματα. Αντίθετα στις προκριματικές εκλογές όπου συμμετέχουν υποψήφιοι με παρόμοιες πολιτικές θέσεις είναι πιθανότερο οι επιθέσεις να αναφέρονται σε χαρακτηριστικά γνωρίσματα του αντιπάλου. Από την έρευνα των Σαμαρά & Παπαθανασόπουλο (2007) για τις δηλώσεις πολιτικών στα τηλεοπτικά παράθυρα φάνηκε ότι η πλειοψηφία των δηλώσεων των πολιτικών εστιάζεται σε ζητήματα υποψηφίου κι όχι πολιτικής. Υπήρξε μάλιστα σημαντική διαφορά ανάμεσα στον αρχηγό κόμματος και στους υποψήφιους βουλευτές. Οι δηλώσεις των αρχηγών κομμάτων χαρακτηρίζονταν από ισοκατανομή (46,5% ζητήματα πολιτικής, 53,5% ζητήματα υποψηφίου), ενώ οι υποψήφιοι βουλευτές είχαν μεγαλύτερη εστίαση στα ζητήματα υποψηφίου (68,6%) (Σαμαράς & Παπαθανασόπουλος, 2007:62).

Εκτός από την εστίαση της επίθεσης σε ζητήματα πολιτικής ή σε ζητήματα υποψηφίου, χρησιμοποιείται ευρύτατα στην ανάλυση της πολιτικής διαφήμισης και των τηλεοπτικών αναμετρήσεων των πολιτικών αρχηγών το αντιθετικό δίπολο των εννοιών της «εικόνας» και των «θέματων». Ο όρος «εικόνα» νοηματοδοτείται σε δύο διαφορετικά επίπεδα: πρώτον, ως ιδιότητα του μηνύματος, η οποία περιλαμβάνει τα στοιχεία που προβάλλει ο πολιτικός και δεύτερον, ως λειτουργία του ψηφοφόρου, δηλαδή τα χαρακτηριστικά και τις ιδιότητες που αποδίδει ο ψηφοφόρος στον πολιτικό (Hellweg, 1995:1-2· Loudon,1994:170). Ο όρος «θέματα» αναφέρεται σε όλα τα ζητήματα πολιτικής τα οποία αναφέρονται κατά την προεκλογική εκστρατεία (Σαμαράς & Παπαθανασόπουλος, 2007:67).

Σε πολιτικά συστήματα που κυριαρχεί το κόμμα όπως το βρετανικό, το ελληνικό και το κυπριακό ο όρος «εικόνα» εκτός από την εικόνα του υποψηφίου διευρύνεται και περιλαμβάνει και την εικόνα του κόμματος ως διαχρονική οντότητα με σταθερά χαρακτηριστικά (Jonhson & Elebash, 1986 παραπομπή στο Σαμαράς 2008). Έτσι η εικόνα του αρχηγού του κόμματος μπορεί να λειτουργήσει μετωνυμικά ως προς την εικόνα του κόμματος, δηλαδή ως ένα μέρος του κόμματος που το εκπροσωπεί, ή να πλαισιωθεί με επιλεκτική παρουσίαση θεμάτων για να συγκροτήσει την εικόνα του κόμματος (Σαμαράς, 2003:77-79).

Οι υποψήφιοι επίσης απαντούν σε επιθέσεις με αρνητικό λόγο, θέλοντας να μην ρισκάρουν την πιθανότητα να παραμείνει στο μυαλό των ψηφοφόρων αρνητική πληροφορία για το συγκεκριμένο κόμμα ή υποψήφιο (Damore, 2002· Haynes & Rhine, 1998). Καθώς μάλιστα η μέρα των εκλογών πλησιάζει και οι ψηφοφόροι τείνουν να δίνουν μεγαλύτερη προσοχή στις επικείμενες εκλογές, είναι πιθανότερο οι υποψήφιοι να αυξάνουν τη χρήση αρνητισμού κατά την προεκλογική τους εκστρατεία (Damore, 2002· Haynes & Rhine, 1998).

Σύμφωνα με τον Geer (2006) ο αρνητισμός κατά την προεκλογική εκστρατεία παρέχει στους πολίτες σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τις απόψεις των υποψηφίων σε σημαντικά πολιτικά θέματα και μάλιστα με λεπτομερείς αποδείξεις για να ενισχύσουν τα επιχειρήματά τους. Αν και οι πολίτες δεν υπερασπίζονται τον αρνητισμό όπως κάποιοι πολιτικοί επιστήμονες (Geer, 2006· Mayer, 1996) κάποιες φορές προδίδουν αξία στην αρνητική προεκλογική εκστρατεία. Αυτό δικαιολογεί και το γεγονός ότι ο αρνητισμός κατά την προεκλογική εκστρατεία δεν επιφέρει πάντα χαμηλή εκλογική συμμετοχή αλλά και αναζωπύρωση στις εν υπνώσει κομματικές προτιμήσεις, ενθουσιασμό και μεγάλη εκλογική συμμετοχή (Sides, Lipsitz & Grossman, 2009:519).

Η ιδέα αυτή είναι ακόμα πιο σχετική στα πολυκομματικά συστήματα επειδή σύμφωνα με τους Finkel & Geer (1998:577) «η αρνητική διαφήμιση είναι πολύ πιο πιθανή να παρέχει το είδος των πληροφοριών που θα επιτρέψουν στους ψηφοφόρους να κρίνουν αλλά και να διακρίνουν περισσότερο τις πολιτικές θέσεις ...των υποψηφίων».

Παρόλο που ο αρνητισμός και οι επιθέσεις εμφανίστηκαν πρώτα στις ΗΠΑ, όπου και μελετήθηκαν εις βάθος σε όλες τις εκφάνσεις της στρατηγικής επικοινωνίας, παρατηρείται να εξαπλώνονται σε όλο τον κόσμο.

Σύμφωνα με τον Elmelund-Præstekær (2010:151) το αμερικάνικο δικομματικό σύστημα φαίνεται να παράγει περισσότερο αρνητισμό από το ευρωπαϊκό πολυκομματικό σύστημα. Στην Ευρώπη η ανάγκη μελλοντικής συνεργασίας των κομμάτων για σχηματισμό κυβέρνησης φαίνεται να καταστέλλει τη χρήση αρνητισμού στην προεκλογική εκστρατεία (Holtz-Bacha & Kaid, 2006:6). Ωστόσο και στην Δυτική Ευρώπη είναι πιθανή μια αύξηση της αρνητικής προεκλογικής εκστρατείας καθώς τα πολιτικά κόμματα καλούνται να χειριστούν μια βαθμιαία εκλογική αστάθεια (Walter, 2013:4).

Στο κυπριακό πολιτικό σύστημα υπάρχουν δύο διαφορετικοί φορείς εκφοράς πολιτικού μηνύματος: ο υποψήφιος για την προεδρία και το κόμμα τον οποίο τον υποστηρίζει. Με βάση αυτό θέτουμε το ακόλουθο ερευνητικό ερώτημα:

***Ερευνητικό Ερώτημα1:** Υπάρχει κοινή στρατηγική ανάμεσα στον υποψήφιο και στο κόμμα το οποίο τον υποστηρίζει στο επίπεδο της χρήσης των αρνητικών μηνυμάτων ή αυτά τα δύο διαφοροποιούνται;*

Από το ερευνητικό ερώτημα 1 θα ελέγξουμε δύο υποθέσεις εργασίας, οι οποίες είναι αντίθετες μεταξύ τους.

Υπόθεση Εργασίας 1α: Τα κόμματα που υποστηρίζουν την υποψηφιότητα ενός υποψηφίου και το επιτελείο του ίδιου υποψηφίου θα παρουσιάζουν όμοιο στρατηγικό σχεδιασμό κατά την προεκλογική εκστρατεία.

Ο υποψήφιος και το κόμμα που τον υποστηρίζει επιλέγουν να ακολουθούν κοινή λογική της εκστρατείας, κοινούς ρητορικούς τόπους, θέλοντας να προβάλλουν κοινά μηνύματα στους ψηφοφόρους.

Υπόθεση Εργασίας 1β: Υπάρχει διαφοροποίηση στη χρήση αρνητικών μηνυμάτων ανάμεσα στον υποψήφιο και το κόμμα που τον υποστηρίζει.

Το κόμμα που υποστηρίζει έναν υποψήφιο είναι δυνατό να παρουσιάζει μεγαλύτερη χρήση αρνητικών μηνυμάτων σε σύγκριση με τον ίδιο τον υποψήφιο, θέλοντας έτσι να αποφευχθεί η ανάδρομη επίδραση στον υποψήφιο για την προεδρία. Εξαιτίας της αποφυγής της ανάδρομης επίδρασης στον υποψήφιο, ο ίδιος ο υποψήφιος αποφεύγει την εκφορά αρνητικού λόγου.

Υπόθεση Εργασίας 2: Ο ίδιος ο υποψήφιος ως πηγή επίθεσης θα συγκεντρώνει το χαμηλότερο ποσοστό.

Στο κυπριακό πολιτικό σύστημα υπάρχει η ανάγκη μελλοντικής συνεργασίας (κατά την δεύτερη εκλογική αναμέτρηση) για σχηματισμό κυβέρνησης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να καταστέλλεται η χρήση του αρνητισμού όσο πλησιάζει η ημέρα των εκλογών.

Υπόθεση Εργασίας 3: Το ποσοστό των επιθέσεων ως ρητορική πράξη των πολιτικών θα βαίνει φθίνων καθώς πλησιάζουμε την ημέρα των εκλογών.

Ο πολιτικός λόγος των υποψηφίων αλλά και των κομμάτων αναφέρεται πρωτίστως σε πολιτικές θέσεις, αποφάσεις και έργα που σχετίζονται με την πολιτική. Οι εκατέρωθεν λοιπόν επιθέσεις θα σχετίζονται σε μεγαλύτερο βαθμό με την πολιτική παρά με τον ίδιο τον υποψήφιο.

Υπόθεση Εργασία 4: Το μεγαλύτερο ποσοστό επιθέσεων θα σχετίζεται με ζητήματα πολιτικής παρά με ζητήματα υποψηφίου.

2.2.1 Θεσμική Θέση και Αρνητισμός

Κατά τους Trend & Friedenbergr (1995), η θέση του κόμματος στην εκλογική διαδικασία είναι καθοριστική του επιπέδου του αρνητισμού μια και ο διεκδικητής της εξουσίας χρησιμοποιεί σε μεγαλύτερο βαθμό την αρνητική διαφήμιση από αυτόν που ήδη την κατέχει. Σύμφωνα, επίσης, με τους Fridin & Kenney (2004), οι υποψήφιοι της αντιπολίτευσης (challengers) είναι πιο αρνητικοί από τους υποψήφιους που βρίσκονται ήδη στην κυβέρνηση (incumbents), επειδή οι υποψήφιοι που βρίσκονται ήδη στην κυβέρνηση έχουν περισσότερες οικονομικές πηγές και μπορούν να υιοθετούν ρητορική στρατηγική ανάλογα με την περίσταση. Αυτό το επιχείρημα δεν φαίνεται να ισχύει όμως στα περισσότερα πολυκομματικά συστήματα, καθώς δίνουν τη δυνατότητα και σε μικρά κόμματα με μικρή εκλογική δύναμη να συμμετέχουν στον κυβερνητικό σχηματισμό (Katz & Mair, 1992).

Καθώς, επίσης, οι κυβερνητικές πολιτικές αποφάσεις παρουσιάζονται ως κεντρικά σημεία μιας προεκλογικής εκστρατείας, οι υποψήφιοι της αντιπολίτευσης εμφανίζονται περισσότερο αρνητικοί από τους κυβερνώντες οι οποίοι υποστηρίζουν θετικά αυτές τις αποφάσεις. Η κυβέρνηση δηλαδή, χρησιμοποιεί τις αναφορές στα πεπραγμένα («past deeds») με θετικό τρόπο σε αντιδιαστολή με την αξιωματική αντιπολίτευση που τα χρησιμοποιεί με αρνητικό τρόπο (Benoit, 2007:112,124). Η ύπαρξη επίσης ενός πολύ θετικού έργου από την κυβέρνηση περιορίζει τη δυνατότητα επιθέσεων στο κυβερνητικό έργο από την αντιπολίτευση (Σαμαράς & Παπαθανασόπουλος, 2008: 7).

Σε αντίθεση με τα δικομματικά συστήματα όπου τα δύο κόμματα έχουν ως στόχο την εκλογική νίκη, στα πολυκομματικά συστήματα τα διάφορα κόμματα έχουν διαφορετικούς στόχους και στρατηγικές, όπως να αυξήσουν τις έδρες στον

κοινοβουλευτικό σχηματισμό ή να εκπληρώσουν άλλους πολιτικούς στόχους (Sijoblom, 1968· Strom, 1990) ακόμα και μικρότερα κόμματα και κόμματα εκτός κυβέρνησης μπορούν να διαδραματίσουν ένα κεντρικό ρόλο στον κυβερνητικό σχηματισμό.

Η θεωρία αυτή επαληθεύθηκε και στην Ελλάδα κατά την ανάλυση των πολιτικών διαφημίσεων όπου η εκάστοτε αξιωματική αντιπολίτευση παρήγαγε υψηλότερα επίπεδα αρνητικών αναφορών στο παρελθόν από την εκάστοτε κυβέρνηση. (Σαμαράς, 2008· Samaras & Papathanasopoulos, 2006). Αντίστοιχα στο κυβερνών κόμμα παρατηρήθηκαν περισσότερες θετικές αναφορές στο παρελθόν απ' ότι στο μέλλον. Το παρελθόν δηλαδή κινητοποιείται στρατηγικά για να επιτευχθούν διαδικασίες δόμησης και αποδόμησης τόσο της εικόνας του κυβερνητικού έργου όσο και της αξιοπιστίας της κυβέρνησης (Σαμαράς & Παπαθανασόπουλος, 2009).

***Υπόθεση 5:** Το πολιτικό κόμμα που βρίσκεται στην αξιωματική αντιπολίτευση θα έχει σημαντικά υψηλότερο ποσοστό επιθέσεων από το κόμμα που βρίσκεται στην κυβέρνηση.*

2.2.2 Εκλογική Θέση ως Παραγωγικό Αίτιο Αρνητισμού

Η σημαντική υστέρηση στις δημοσκοπήσεις ωθεί τους υποψηφίους στη χρήση αρνητισμού (Swint, 1998:154-155). Οι υποψήφιοι που υστερούν στις δημοσκοπήσεις, φαίνεται να μην έχουν καταφέρει να πείσουν αναποφάσιστους ψηφοφόρους για να τους υποστηρίξουν, γι' αυτό και καταφεύγουν περισσότερο στον αρνητισμό έτσι ώστε να αμφισβητήσουν την κυριαρχία των αντιπάλων τους στους ψηφοφόρους (Elmelund-Præstekær, 2010:141).

Στα πολυκομματικά συστήματα η έννοια της υστέρησης στις δημοσκοπήσεις έχει μια διαφορετική σημασία, καθώς ακόμα και κόμματα με μικρή εκλογική δύναμη, τα οποία στο πλαίσιο δικομματικών συστημάτων θα λειτουργούσαν αποκλειστικά ως κόμματα διαμαρτυρίας, μπορούν να συμμετάσχουν σε κυβερνητικό σχηματισμό. Ως εκ τούτου, τα αποτελέσματα δημοσκοπήσεων σε πολυκομματικά συστήματα επιδέχονται διαφορετικές ερμηνείες. Ένα κόμμα σε πολυκομματικό σύστημα αντιμετωπίζει μια εκλογική αποτυχία όταν ισχύει ένας ή συνδυασμός των πιο κάτω γεγονότων: πρώτον, δεν καταφέρνει να περάσει το ελάχιστο ποσοστό που απαιτείται για να πετύχει κοινοβουλευτική αντιπροσώπευση, δεύτερον, δεν καταφέρνει να διατηρήσει ή να σχηματίσει συνασπισμό με άλλα κόμματα και τρίτον, όταν ολόκληρος ο συνασπισμός στον οποίο συμμετέχει υστερεί σημαντικά στις δημοσκοπήσεις (Elmelund-Præstekær, 2010:142).

***Υπόθεση 6:** Η ενδεχόμενη εκλογική αποτυχία σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις θα συνδέεται με την ύπαρξη αρνητισμού στις πολιτικές δηλώσεις.*

2.2.3. Η ιδεολογική τοποθέτηση ως παραγωγικό αίτιο αρνητισμού

Σύμφωνα με τους Lau & Pomper (2001) οι υποψήφιοι του Ρεπουμπλικανικού κόμματος χρησιμοποιούν περισσότερο την αρνητική προεκλογική εκστρατεία από τους υποψηφίους του Δημοκρατικού κόμματος. Αυτό το συμπέρασμα δεν μπορεί φυσικά να γενικευτεί εκτός ΗΠΑ. Μπορεί όμως κάποιος να ισχυριστεί ότι η γενική φύση της ιδεολογίας μπορεί να επηρεάσει τη ρητορική στρατηγική των πολιτικών κομμάτων και συγκεκριμένα η ιδεολογική τοποθέτηση. Όσο πιο ακραία ιδεολογικά είναι ένα κόμμα, τόσο περισσότερο θα διαφωνεί σε πολιτικά θέματα με τα άλλα κόμματα (Elmelund-Præstekær, 2010:142). Οι διαφωνίες αυτές μεταφράζονται σε ρητορικές επιθέσεις και άρα τα ακραία κόμματα αναμένονται να είναι πιο αρνητικά από τα κόμματα που βρίσκονται ιδεολογικά σε ένα πιο κεντρώο χώρο.

Στα πολυκομματικά συστήματα τα πιο ακραία μάλιστα κόμματα θεωρούν τον εαυτό τους ως ένα είδος αντίθεσης και αντίδρασης σε όλα τα κατεστημένα κόμματα Sartori, 2005 [1976]:117-118) αυξάνοντας έτσι τις επιθέσεις τους σε πολιτικά θέματα.

***Υπόθεση 7:** Τα πολιτικά κόμματα που έχουν πιο ακραία ιδεολογική τοποθέτηση θα έχουν σημαντικά υψηλότερο ποσοστό επιθέσεων από τα πολιτικά κόμματα με κεντρώα ιδεολογική τοποθέτηση.*

2.2.4. Εστίαση Επίθεσης

Η εστίαση της επίθεσης, δηλαδή σε ποιον επιτίθεται ο ομιλών, καθορίζεται από τους στρατηγικούς σχεδιασμούς των πολιτικών. Δύο ζητήματα είναι σημαντικά σχετικά με την εστίαση της επίθεσης. Το πρώτο έχει να κάνει με τη διάχυση ή την συγκεκριμενοποίηση της επίθεσης. Το δεύτερο έχει να κάνει με τον βαθμό προσωποποίησης της αντιπαλότητας.

Όταν η επίθεση δεν έχει ξεκάθαρο στόχο τότε ο αρνητισμός διαχέεται στο σύστημα και έχει μεγαλύτερη δυνατότητα να τροφοδοτήσει αντιπολικές στάσεις στο ακροατήριο. Αντίθετα, εστιασμένες επιθέσεις στο αντίπαλο κόμμα που εκτυλίσσονται στα πλαίσια της δυναμικής της δυαδικής αντιπαράθεσης οργανώνουν τον αρνητισμό στο πλαίσιο του διακομματικού συγκρουσιακού πλαισίου με τρόπο που κάθε αρνητική αναφορά για την «ετερότητα» λειτουργεί θετικά για την «ταυτότητα» (Σαμαράς και Παπαθανασόπουλος, 2007:149).

***Υπόθεση 8:** Το μεγαλύτερο ποσοστό επιθέσεων θα έχει ξεκάθαρο στόχο.*

Σύμφωνα με τη λογική της εκστρατείας οι επιθέσεις εστιάζουν κυρίως προς τον αρχηγό του κόμματος ενώ προς τους άλλους πολιτικούς είναι περιορισμένες.

***Υπόθεση 9:** Οι αρχηγοί των πολιτικών κομμάτων θα εμφανίζονται ως οι στόχοι των επιθέσεων με το μεγαλύτερο ποσοστό.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΦΟΒΟΥ ΣΤΗΝ ΠΡΟΕΚΚΛΟΓΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ

Εκτός από τον αρνητισμό, κεντρική έννοια στην παρούσα διατριβή αποτελούν και οι φοβικές εκκλήσεις. Στο κεφάλαιο αυτό αναλύεται ο ορισμός του φόβου και η χρήση των φοβικών εκκλήσεων για αλλαγή στάσεων και συμπεριφορών των ατόμων.

Η χρήση των φοβικών εκκλήσεων σύμφωνα με τις μελέτες αρκετών ερευνητών όπως των Hovland, Janis & Kelley (1953), Janis & Feshbach (1953), Leventhal (1970) και Rogers (1983), κατέχει ένα κεντρικό ρόλο στις προσπάθειες αλλαγής και διαφοροποίησης στάσεων και συμπεριφορών μέσω πειστικών μηνυμάτων.

Από τις προσπάθειες να πειστούν τα άτομα να επισκέπτονται τον οδοντίατρο ή να σταματήσουν το κάπνισμα μέχρι τις πολιτικές επιθετικές διαφημίσεις που σχεδιάζονται με στόχο να κινητοποιήσουν τους πολίτες να ψηφίσουν ανάλογα, η έκκληση φόβου έχει χρησιμοποιηθεί για να δημιουργήσει την αίσθηση της απειλής και να ωθήσει το κοινό προς αλλαγή στάσεων και πεποιθήσεων (Lavine et al.,1999:337).

3.1. Ορισμοί

Ο φόβος είναι ένα αρνητικό συναίσθημα που συνοδεύεται από ένα υψηλό επίπεδο διέγερσης και προκύπτει από μια απειλή η οποία γίνεται αντιληπτή ως σχετικά σημαντική σε προσωπικό επίπεδο (Lasterling & Levental, 1989· Lang, 1984· Ortony & Turner, 1990). Ο φόβος μπορεί να εκφραστεί φυσιολογικά (ως διέγερση), μέσω της γλωσσικής συμπεριφοράς (προφορικές αυτό-αναφορές) ή με σωματικές αντιδράσεις (εκφράσεις προσώπου) (Lang, 1984).

Οι εκκλήσεις φόβου (fear appeals) είναι μηνύματα πειθούς που σχεδιάζονται για να τρομάζουν τους ανθρώπους, περιγράφοντάς τους άσχημα πράγματα που μπορούν να τους συμβούν αν δεν κάνουν αυτό που τα μηνύματα τους εισηγούνται. Μπορούν να εμπεριέχουν μορφή φυσικής, χρηματοοικονομικής ή κοινωνικής επίπτωσης (Zώτος, 2000).

3.2. Θεωρίες για τη σχέση έντασης φόβου και αποτελεσματικότητας

Η σχέση μεταξύ των διαφορετικών επιπέδων των απειλητικών μηνυμάτων και της πειθούς έχει συζητηθεί από πολλούς ερευνητές με ποικίλα συμπεράσματα. Από το 1953 οι Janis & Feshbach εισηγήθηκαν ότι τα ποικίλα επίπεδα έκκλησης του φόβου έχουν και ευεργετικές και ανασταλτικές συνέπειες στην πειθώ, δημιουργώντας έτσι το Καμπυλόγραμμο Μοντέλο (Curvilinear Model). Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο, μια αδύνατη έκκληση φόβου δεν προκαλεί σημαντική αποτελεσματικότητα στην πειθώ, όπως επίσης και μια έκκληση φόβου μεγάλης έντασης μπορεί να μην έχει καθόλου αποτελεσματικότητα. Πολλοί ερευνητές κατέληξαν έτσι στην άποψη ότι η ένταση της έκκλησης του φόβου που γίνεται αντιληπτή αυξάνει την ένταση και τη δράση των ατόμων μέχρι ένα ανώτατο σημείο και από εκεί και πέρα δημιουργεί απλά ανησυχία (Henthorne, LaTour & Nataraajan, 1993· Keller & Block, 1996· Quinn, Meenaghan & Brannick, 1992· Ray & Wilkie, 1970).

Ωστόσο πολύ λίγες εμπειρικές έρευνες κατάφεραν να εντοπίσουν ένα τέτοιο οριακό σημείο. Για παράδειγμα, οι LaTour & Rotfeld (1997) χρησιμοποιώντας μια χαρακτηριστική έκκληση φόβου σ' ένα ευάλωτο κοινό βρήκαν ότι η σχέση μεταξύ της έκκλησης φόβου και της πειθούς παρέμεινε θετική, δηλαδή η έκκληση φόβου οδηγούσε στην επιθυμητή αλλαγή στάσης. Θετικά αποτελέσματα προέκυψαν και από την έρευνα του Bennett (1996) όπου η επίδραση των ποικίλων επιπέδων μιας «μακάβριας» έκκλησης φόβου στην πειθώ ήταν επίσης θετική (Arthur & Quester, 2004:672). Ακόμα και οι εκκλήσεις φόβου που σχεδιάστηκαν για να ευαισθητοποιήσουν τα άτομα να βοηθούν άλλους έχει βρεθεί να έχουν μια θετική σχέση με την πειθώ (Bagozzi & Moore, 1994). Με βάση τα αποτελέσματά τους έρευνες όπως των LaTour & Rotfeld (1997), LaTour, Snipes & Bliss (1996) και Quinn (1992) απέρριψαν το καμπυλόγραμμο μοντέλο, υποστηρίζοντας αντίθετα ότι η

σχέση μεταξύ της έντασης της έκκλησης φόβου και της πειθούς είναι γραμμική και θετική. Αργότερα οι LaTour και Tanner (2003) καθώς διεξήγαγαν μια εμπειρική έρευνα για τις εκκλήσεις φόβου για το ραδόνιο, απέδειξαν για πρώτη φορά ότι το κοινό μπορεί να ανταποκριθεί στο φόβο με διαφορετικούς τρόπους, ανάλογα με διάφορες δημογραφικές μεταβλητές, όπως η οικογενειακή κατάσταση (Arthur & Quester, 2004:672).

Πρώιμα μοντέλα έκκλησης φόβου και πειθούς χαρακτήρισαν το φόβο ως μια συναισθηματική κατάσταση, η οποία ενεργοποιεί τη συμπεριφορά προστασίας (Rogers, 1975· Rogers & Deckner, 1975· Rogers & Mewborn, 1976). Το 1975, όμως ο Rogers διεξήγαγε μια εμπειρική έρευνα εξετάζοντας κατά πόσο τα ερεθίσματα μιας κατάστασης και η διέγερση αλληλεπιδρούν για να επηρεάσουν όχι μόνο μια συναισθηματική κατάσταση, αλλά επίσης τις στάσεις και τις συμπεριφορές που προκαλούνται από το φόβο. Σε αντίθεση με αποτελέσματα προηγούμενων ερευνών, αυτή η εμπειρική έρευνα απέδειξε ότι η γνωστική διέγερση, η οποία περιλαμβάνει την ανησυχία, την υπερκινητικότητα της σκέψης, την ανεπιθύμητη σκέψη, την έντονη γενικά δραστηριοποίηση του μυαλού, είναι πιο σημαντική από την εξωτερική φυσιολογική δραστηριότητα. Τα αποτελέσματα αυτά οδήγησαν τον Rogers στην ανάπτυξη ενός εναλλακτικού μοντέλου, στη Θεωρία Κινήτρων Προστασίας (Protection Motivation Theory).

Σύμφωνα με τον Rogers, μελετώντας τα αποτελέσματα των μηνυμάτων που περιέχουν έκκληση φόβου στις ανθρώπινες συμπεριφορές, υπάρχουν τρία βασικά στοιχεία: πρώτον, το μέγεθος της βλάβης, δεύτερον, η πιθανότητα να συμβεί αυτή η βλάβη και τρίτον, η αποτελεσματικότητα της προτεινόμενης αντιμετώπισης (Arthur & Quester, 2004:673). Η διαδικασία ονομάστηκε Κίνητρο Προστασίας (Protection

Notivation) και περιλαμβάνει τη διέγερση, τη διατήρηση και την καθοδήγηση της συμπεριφοράς.

Οι Maddux & Rogers (1980) αναθεώρησαν τη θεωρία κινήτρων προστασίας, ενσωματώνοντας ένα ακόμη στοιχείο την αυτο-αποτελεσματικότητα (self-efficacy). Η αυτό-αποτελεσματικότητα ως έννοια διατυπώθηκε πρώτα από τον Bandura (1977), που υποστήριζε ότι όλες οι διαδικασίες ψυχολογικής αλλαγής λειτουργούν μέσω της μεταβολής των ατομικών προσδοκιών της προσωπικής αποτελεσματικότητας (Arthur & Quester, 2004:673). Εκτός δηλαδή από την αξιολόγηση της δραστηρικής αντιμετώπισης, τα άτομα σχηματίζουν αντιλήψεις και για την ικανότητά τους να διεξαγάγουν με επιτυχία μια τέτοια συμπεριφορά. Σύμφωνα με τον Bandura (1977) τα αισθήματα της αυτο-αποτελεσματικότητας επηρεάζονται από τρεις παράγοντες: πρώτον, την πραγματική εμπειρία (actual experience), δεύτερο, την παρένθετη εμπειρία (vicarious experience) και τρίτο, τη λεκτική πειθώ (verbal persuasion) (Arthur & Quester, 2004:674).

Σύμφωνα με τον Snipes και τους συνεργάτες του (1999) η αυτό-αποτελεσματικότητα μπορεί να είναι το πιο σημαντικό στοιχείο της θεωρίας κινήτρων προστασίας, καθώς πιστεύεται ότι μετριάξει την επίδραση του απειλητικού μηνύματος στη συμπεριφορά. Αρκετές εμπειρικές μελέτες κατέληξαν επίσης στο συμπέρασμα ότι μεγιστοποιώντας κάποιος την ικανότητά του να αντιμετωπίζει επιτυχώς εκκλήσεις φόβου, παράγει πιο επιτυχείς δράσεις αντιμετώπισης (Evans, κ.α, 1970· Leventhal, κ.α, 1967· Maddux & Rogers, 1983· Rippetoe & Rogers, 1987· Snipes, κ.α, 1999).

Το αναθεωρημένο μοντέλο των κινήτρων προστασίας βασίζεται σε δύο ξεχωριστές διαδοχικές διαδικασίες:

- 1) Την αξιολόγηση της έκκλησης φόβου, η οποία περιλαμβάνει την αξιολόγηση της σοβαρότητας της βλάβης και την πιθανότητα να συμβεί η απειλή.
- 2) Την αξιολόγηση της αντιμετώπισης, η οποία περιλαμβάνει την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του μηχανισμού αντιμετώπισης για να απομακρύνει την απειλή και την ικανότητα του ατόμου να αναλάβει δράση αντιμετώπισης (Arthur & Quester, 2004:675).

3.3. Η χρήση της έκκλησης του φόβου στην πολιτική

Στην ανακηρυσσόμενη «νέα εποχή» των κινδύνων και των ανησυχιών που σχετίζονται με την τρομοκρατία, την οικονομική κρίση και την ανασφάλεια έχει ασκηθεί έντονη κριτική στους πολιτικούς ηγέτες για τον τρόπο με τον οποίο χειρίζονται το φόβο του κοινού για αυτά τα θέματα, έτσι ώστε να επιτύχουν συγκεκριμένους πολιτικούς στόχους. Ο Glassner (2004:819) ισχυρίζεται ότι

«σε μια κουλτούρα φόβου, οι πολιτικοί και οι ομάδες υποστήριξης τους χρησιμοποιούν και καταχρούνται συλλογικές ανησυχίες για συγκεκριμένα πολιτικά οφέλη. Αφού ενισχύσουν την κυριαρχία των φόβων αυτών, τους εκμεταλλεύονται για να κερδίσουν τις εκλογές, για να λάβουν οικονομικές συνεισφορές για τις εκστρατείες τους και για να προωθήσουν ακόμη την υποστήριξη του κοινού σε προγράμματα που τείνουν να ενισχύουν τις κυβερνητικές εξουσίες».

Άλλοι ερευνητές υποστηρίζουν ότι ο πολλαπλασιασμός του φόβου κυρίως της τρομοκρατίας προσπαθεί να αποσπάσει την προσοχή του κοινού από πολύπλοκα κοινωνικά ζητήματα (Mueller, 2004· Prewitt, κ.α, 2004)· να ορθολογικοποιήσουν και να νομιμοποιήσουν τις πρακτικές καταπολέμησης της τρομοκρατίας (Flyghed, 2005· Sunstein, 2004)· να προωθήσουν την υποστήριξη του κοινού για στρατηγικές που εμπεριέχουν τον κίνδυνο της παραβίασης των ατομικών ελευθεριών και των ανθρώπινων δικαιωμάτων (Sunstein, 2004)· να σβήσουν την κριτική και τη διαφωνία (Furedi, 1997)· και να δομήσουν και να διατηρήσουν τη συλλογική ταυτότητα η οποία προωθεί την εθνική συνοχή και την αποφυγή της εσωτερικής σύγκρουσης (Jackson, 2005).

Ο Altheide αναφέρεται στην «πολιτική του φόβου» την οποία ορίζει ως «την προώθηση στη «λήψη αποφάσεων» και τη χρήση των πεποιθήσεων του κοινού και των παραδοχών για τον κίνδυνο, το ρίσκο και το φόβο για την επίτευξη ορισμένων στόχων» (2003: 39). Ισχυρίζεται ότι, όπως και η προπαγάνδα, η προώθηση του φόβου κυρίως της τρομοκρατίας βασίζεται σε επαναλαμβανόμενα επιχειρήματα που

επικεντρώνονται στις παντοδύναμες αλλά αόρατες «εξωτερικές» απειλές και «κακούς» άλλους (De Castella, κ.α.,2009: 2).

Στην πιο απλή του μορφή η διαδικασία της έκκλησης του φόβου λειτουργεί σε τρία στάδια (La Tour & Shaker, 1998): Αρχικά δημιουργείται μια κατάσταση απειλής σχεδιασμένη να προκαλεί το αίσθημα του ρίσκου και της τρωτότητας (vulnerability) του ατόμου, ώστε ο δέκτης να νιώσει ευάλωτος σε μια κατάσταση. Στην συνέχεια ο κίνδυνος παρουσιάζεται αρκετά σοβαρός ώστε να διεγείρεται η προσοχή και το ενδιαφέρον στις προτάσεις που προβάλλονται. Τέλος, προτείνεται μια λύση ως τρόπος μείωσης του φόβου.

Συνεπώς, σύμφωνα με την Δογάνη (2014) η αποτελεσματική δόμηση του ρητορικά κατασκευασμένου φόβου απαιτεί την αναφορά δύο τουλάχιστον διακριτών αλλά αλληλοσυνδεόμενων ειδών πληροφορίας: πρώτων, την σοβαρότητα της απειλής που καθιστά σαφές ότι ο κίνδυνος είναι υπαρκτός και δεύτερον, την αποτελεσματικότητα των προτεινόμενων /προβαλλόμενων λύσεων, οι οποίες έρχονται να μας λυτρώσουν από το φόβο της απειλής.

Ένας ιδιαίτερα συνήθης τρόπος να επικοινωνηθεί η ένταση του φόβου είναι μέσω των ιστορικών αντιπαραβολών και των εξομοιώσεων μιας φοβικής κατάστασης του χθες με κάποια του σήμερα. Οι φόβοι που είναι ιστορικά θεμελιωμένοι ανακαλούνται ευκολότερα και κινητοποιούν αντιπαραβολές με φόβους κατοχυρωμένους στο συλλογικό ασυνείδητο. Η ρητορική χρήση των ιστορικά θεμελιωμένων φόβων επιτυγχάνει, εκτός από την ένταση, να κινητοποιεί ένα ακόμη μορφικό χαρακτηριστικό του φόβου: την πιθανότητα πραγμάτωσης της απειλής. Μια απειλή που προέρχεται από έναν απολύτως άγνωστο και μακρινό εχθρό δεν μπορεί να εσωτερικευθεί και να προκαλέσει φόβο. Ο πραγματικός φόβος πηγάζει από την

απειλή ενός αναγνωρίσιμου εχθρού που φέρει άγνωστες δυνατότητες κλιμάκωσης του κινδύνου στο σήμερα (Δογάνη, 2013).

Σύμφωνα με τη θεωρία της ρητορικής, η φοβική επίκληση χρησιμοποιεί κυρίως δύο μορφές ρητορικών σχημάτων: την απειλή ή το ρίσκο (Δογάνη, 2013). Η απειλή είναι το μήνυμα που παράγει φόβο και μπορεί να προσεγγισθεί με δύο τρόπους: ως μια ουσιαστική βιωματική εμπειρία από την άποψη των ψυχολογικών θεωριών και ως μια αντικειμενική κατασκευή από την άποψη της επικοινωνιακής στρατηγικής. Στο πεδίο της ψυχολογίας η απειλή θεωρείται ως η κύρια παραγωγική αιτία του φόβου (Rogers, 1975· Neuman & Levy, 2003· Janis, 1967). Αυτό συμβαίνει επειδή η απειλή μεταμορφώνει το φόβο για το άγνωστο, το διαφορετικό και το ασυνήθιστο σε συγκεκριμένο και κατανοητό φόβο (Siegel, 2005: 13). Υπάρχουν απειλές οι οποίες είναι έμφυτες με την ανθρώπινη φύση και απειλές που συμβαίνουν σε απρόβλεπτες στιγμές και προκαλούν το φόβο μας.

Το ρίσκο, από την άλλη, είναι η απόφαση που έχει πάρει ένα άτομο για να δράσει απέναντι στον κίνδυνο. Η θεωρία του ρίσκου είναι μια θεωρία που περιλαμβάνει διαφορετικές αρχές και προσπαθεί να προσεγγίσει διαφορετικές απόψεις για αυτό όπως η αντίληψη, ο υπολογισμός, η εκτίμηση, η έγκριση και η διαχείριση (Lunhman, 2008:4). Η διαδικασία λήψης απόφασης συνδέεται ισχυρά με την αξιολόγηση και διαχείριση του ρίσκου τόσο σε προσωπικό όσο και πολιτικό επίπεδο (Fischhoff, 2011). Ο φόβος είναι μια σωματική αντίδραση στο ρίσκο, ο οποίος είναι ο μηχανισμός που παρακινεί την αυτό-προστασία μας εναντίον μιας απειλής (Siegel, 2005).

Η παρούσα έρευνα εστιάζεται στις προεδρικές εκλογές του 2013. Η πολιτική κατάσταση της Κύπρου το συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο έχει να αντιμετωπίσει την

οικονομική κρίση με την αναπόφευκτη κατά τα δεδομένα προσφυγή του κράτους στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης. Στην ήδη οικονομική κρίση πρέπει να προστεθεί η έκρηξη στο Μαρί (τον Ιούλιο του 2011) που επέφερε επιπρόσθετες οικονομικές συνέπειες και αύξησε το αίσθημα της ανασφάλειας και της μη εμπιστοσύνης του λαού στις πολιτικές αρχές.¹

Κατά την προεκλογική εκστρατεία των προεδρικών εκλογών του 2013 οι υποψήφιοι μέσα από τις δηλώσεις τους χρησιμοποιούν εκκλήσεις φόβου, θέλοντας να εκμεταλλευτούν το αίσθημα του φόβου των ψηφοφόρων παροτρύνοντάς τους να ψηφίσουν τη δική τους επιλογή. Ως θέματα εκκλήσεων φόβου αποτελούν η οικονομική κρίση, η έκρηξη στο Μαρί², η υποστήριξη στο σχέδιο Ανάν και οι υποχωρήσεις κατά τις συνομιλίες για λύση του Κυπριακού Ζητήματος.

Σύμφωνα με έρευνα των Jordanidou & Samaras (2014) για την Οικονομική Κρίση στην Κυπριακή Δημοκρατία, καθώς το δίλημμα (ναι ή όχι στο Μνημόνιο) ήταν ζωτικής σημασίας και οι διαπραγματεύσεις ήταν σε εξέλιξη, παρατηρήθηκαν υψηλά επίπεδα έκκλησης φόβου αναδεικνύοντας τις πιθανότητες του ρίσκου και τις καταστροφικές συνέπειες της «λάθος» απάντησης. Το βασικό συμπέρασμα της έρευνας ήταν ότι οι πολιτικές επιλογές παρουσιάζονταν ως αυστηρά περιορισμένες και συγκεκριμένες, ενώ η πολιτική ρητορική χρησιμοποιούσε περισσότερο

¹ Σε δημοσκόπηση (9/10/11) της Symmetron Market Research για την εφημερίδα «Η Καθημερινή». <http://www.kathimerini.com.cy/index.php/index.php?pageaction=kam&modid=1&artid=61035&show=Y> λίγες μέρες μετά την έκδοση του πορίσματος για το συμβάν από τον νομικό κ. Πολυβίου που διόρισε το υπουργικό συμβούλιο 73% των ερωτηθέντων θεώρησαν υπεύθυνο τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και 60% ζητούσε την παραίτησή του.

² Στις 11 Ιουλίου 2011 σημειώθηκε έκρηξη στη ναυτική βάση της Εθνικής Φρουράς Κύπρου «Ευάγγελος Φλωράκης», όπου έχασαν τη ζωή τους 13 άνθρωποι. Καταστράφηκε επίσης τελείως ο ηλεκτροπαραγωγικός σταθμός του Βασιλικού, με αποτέλεσμα η Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου να απωλέσει το 50% της στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Η έκρηξη σημειώθηκε σε εμπορευματοκιβώτια με όπλα και πυρίτιδα τα οποία είχαν κατασχεθεί το 2009 από ρωσικό πλοίο και κατευθύνονταν στη Συρία.

συναισθηματικές εκκλήσεις και όχι λογικά επιχειρήματα (Jordanidou & Samaras, 2014:8).

Κατά την παρούσα έρευνα τα ερευνητικά ερωτήματα που θα μελετηθούν είναι τα εξής:

***Ερευνητικό Ερώτημα 2:** Υπάρχει διαφοροποίηση στη χρήση των φοβικών επιχειρημάτων μεταξύ κομμάτων και επιτελείων;*

***Ερευνητικό Ερώτημα 3:** Υπάρχει διαφοροποίηση στη χρήση των φοβικών επιχειρημάτων ανάλογα με τη θεσμική θέση του κόμματος;*

***Ερευνητικό Ερώτημα 4:** Υπάρχει διαφοροποίηση στη χρήση των ρητορικών σχημάτων, απειλή ή ρίσκο, κατά τη χρήση των φοβικών επιχειρημάτων ανάλογα με τη θεσμική θέση του κόμματος;*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

4.1. Πολιτικό και Κομματικό Σύστημα

Η πραγματική ιστορία των πολιτικών κομμάτων της Κύπρου αρχίζει το 1969. Το 1969-1970 εμφανίζονται στην πολιτική ιστορία της Κύπρου πολλά νέα κόμματα με ιδεολογικό περιεχόμενο, αρχές, πρόγραμμα και οργάνωση, ενώ ενισχύεται παράλληλα η συμμετοχή και ο ρόλος των μαζών στις αποφάσεις και στην πολιτική που χαράσσουν (Ζαβού, 2002: 230).

Μετά το 1977, άρχισε παράλληλα να εμφανίζεται, μέσω των βουλευτικών κομμάτων, ο έλεγχος της εκτελεστικής εξουσίας και σταδιακά και η ενδοκομματική αντιπαράθεση απόψεων και θέσεων, η οποία και αποτελεί βασικό στοιχείο της κομματικής δημοκρατίας (Ζαβού, 2002: 230).

Το κομματικό σύστημα της Κυπριακής Δημοκρατίας, de facto ελληνοκυπριακό, αποτελεί παράγωγο της πολιτικής τάξης πραγμάτων μετά το 1974. Πρόκειται για ένα σύστημα πολωμένου πολυκομματισμού, με ένα ισχυρό αριστερό και ένα ισχυρό δεξιό κόμμα, και ένα αριθμό μικρότερων κομμάτων, κυρίως του ενδιάμεσου χώρου (Κοντός, 2013:20).

Τα δύο μεγάλα κόμματα της Κύπρου, ο δεξιός Δημοκρατικός Συναγερμός και το αριστερό ΑΚΕΛ, χαρακτηρίζονται για τις κοινωνικές διαστάσεις της εξουσίας τους πέρα από τα στενά κομματικά πλαίσια. Οι πυρήνες υποστηρικτών των δύο αυτών μεγάλων κομμάτων έχουν ισχυρή παραταξιακή συνείδηση, στηριζόμενη σε κοινούς

αγώνες και σε διαστρεβλωμένη εικόνα του αντίπαλου κόμματος (Μαυρογορδάτος, 1982:25).

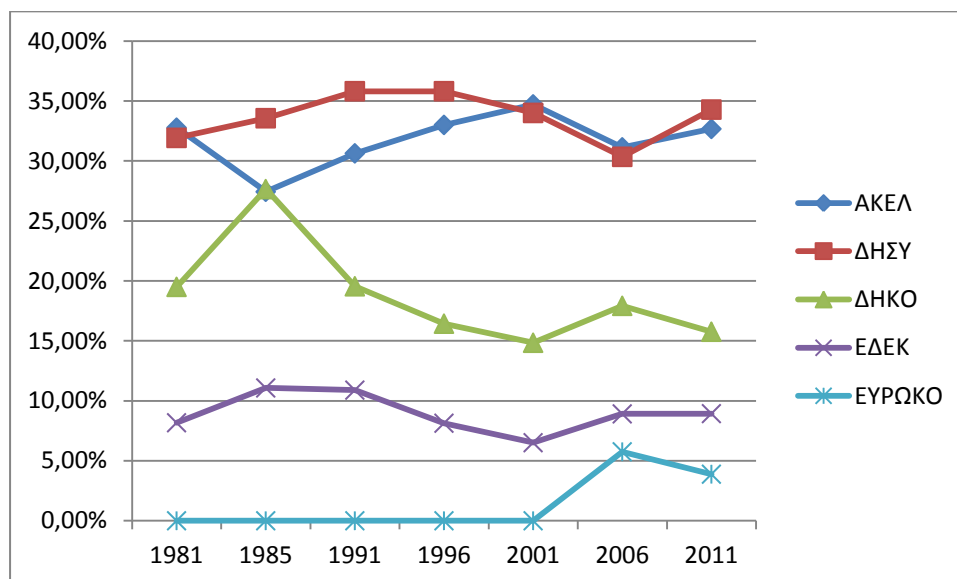
Η συνύπαρξη των δύο μεγάλων αυτών κομμάτων είναι «μια ιστορία συγκρουόμενων παραταξιακών συνειδήσεων, βασισμένη σε δύο χωριστά αφηγήματα και διαφορετικές ερμηνείες για δύο ορόσημα της σύγχρονης κυπριακής ιστορίας: τον αγώνα της ΕΟΚΑ (1955-1959) και το πραξικόπημα της χούντας των συνταγματαρχών κατά του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, Αρχιεπισκόπου Μακαρίου (1974)» (Κοντός, 2013:20). Εξαιτίας μάλιστα της πόλωσης μεταξύ των δύο κομμάτων και της καχεξίας του ενδιάμεσου χώρου, τα δύο μεγάλα κόμματα κατάφεραν να διασφαλίζουν την εναλλασσόμενη κυριαρχία τους στην κυπριακή πολιτική ζωή.

Η τρέχουσα όμως οικονομική κρίση τείνει να μεταβάλει σημαντικά το κυπριακό μοντέλο πολιτικοποίησης. Η οικονομία φαίνεται να εκτοπίζει το κυπριακό πρόβλημα από την πρώτη θέση στην πολιτική ατζέντα (Ορεινός, 2013:24). Οι προεδρικές εκλογές του 2013 φαίνεται, όπως θα αναλυθεί και αργότερα, να είναι οι πρώτες εκλογές που διεξήχθησαν στην Κυπριακή Δημοκρατία σ' ένα νέο πολιτικό πλαίσιο.

Στον πίνακα1 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των βουλευτικών εκλογών κατά κόμμα από το 1981 μέχρι και το 2011.

	1981	1985	1991	1996	2001	2006	2011
ΑΚΕΛ	32,77%	27,43%	30,63%	33%	34,71%	31,13%	32,67%
ΔΗΣΥ	31,92%	33,56%	35,81%	35,81%	34%	30,34%	34,28%
ΔΗΚΟ	19,50%	27,65%	19,55%	16,43%	14,84%	17,92%	15,76%
ΕΔΕΚ	8,17%	11,07%	10,89%	8,13%	6,51%	8,91%	8,93%

Πίνακας1

4.1.1 ΑΚΕΛ

Το Ανορθωτικό Κόμμα Εργαζομένου Λαού ΑΚΕΛ ιδρύθηκε στις 14 Απριλίου 1941 και είναι μετεξέλιξη του Κομμουνιστικού Κόμματος Κύπρου ΚΚΚ που ιδρύθηκε το 1926. Είναι ένα οργανωμένο κόμμα με βαθιές ρίζες στην πολιτική ζωή του τόπου για αυτό και κατόρθωσε να προσεταιριστεί μεγάλο μέρος του μακαριακού ρεύματος (Κοντός, 2013:22).

Μέχρι και το 1967 το ΑΚΕΛ τασσόταν υπέρ της ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα. Μετέπειτα τάχθηκε υπέρ της ανεξάρτητης Κύπρου και ενάντια στη διχοτόμηση της Κύπρου. Υποστηρίζει την επανένωση των δύο κοινοτήτων του νησιού με μια ομοσπονδιακή λύση, καθώς επίσης και την αποστρατικοποίηση, με αποχώρηση των ξένων στρατευμάτων. Αρχικά ήταν εναντίον της ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά αργότερα (στο 18^ο συνέδριο του κόμματος το 1995) έκανε πολιτική στροφή υποστηρίζοντας την ένταξη υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Στο

δημοψήφισμα για το σχέδιο Ανάν τάχθηκε υπέρ του «Όχι» κάτω υπό την πίεση της κοινής γνώμης.

Κατά τον ένοπλο αγώνα του 1955-1959 το ΑΚΕΛ διαφώνησε με την ένοπλη τακτική του αγώνα κυρίως εξαιτίας των αντικομμουνιστικών φρονημάτων του συνταγματάρχη Γεωργίου Γρίβα. Η αντίθεση αυτή του ΑΚΕΛ στον αγώνα αποτελεί μέχρι σήμερα σημείο τριβής μεταξύ ΑΚΕΛ-ΔΗΣΥ. Σε επίπεδο λαϊκών αντιλήψεων η στάση του ΑΚΕΛ εντυπώθηκε στην παραταξιακή συνείδηση της Δεξιάς ως «προδοσία» (Κοντός, 2013:21).

Το 2004 το ΑΚΕΛ τάχθηκε εναντίον του σχεδίου Ανάν μ' ένα χλιαρό «ΟΧΙ» (Christoforou, 2013:1), ενώ σύμφωνα με τον ίδιο τον Χριστόφια το «ΟΧΙ» του ΑΚΕΛ ειπώθηκε προκειμένου να «τσιμεντώσουμε το ΝΑΙ» (Samaras & Kentas, 2005:84).

Στις προεδρικές εκλογές του 2008 το ΑΚΕΛ στήριξε την υποψηφιότητα του Δημήτρη Χριστόφια, του Γενικού Γραμματέα του κόμματος. Ήταν η πρώτη φορά που το ΑΚΕΛ κατείχε στις εκλογές υποστηρίζοντας όχι μόνο υποψηφιότητα πολιτικού προσώπου από το χώρο του ΑΚΕΛ αλλά βασικού στελέχους του κόμματος. Η κάκιστη, όμως, εικόνα της κυβέρνησης Χριστόφια (2008-2013) λόγω της διαχείρισης της καταστροφής στη ναυτική βάση Ευάγγελος Φλωράκης και η αποτυχία της να αποτρέψει την οικονομική κρίση (Ιωάννου & Αιμιλιανίδης, 2013: 42) είχαν πλήξει σοβαρά τα κανάλια επικοινωνίας του ΑΚΕΛ με τον ενδιάμεσο χώρο ενώ αποτέλεσαν τα βασικά σημεία επικοινωνιακής επίθεσης του ΔΗΣΥ κατά την προεκλογική εκστρατεία των προεδρικών εκλογών του 2013 (Κοντός, 2013:23).

Στις προεδρικές εκλογές του 2013 το ΑΚΕΛ υποστήριξε τον Σταύρο Μαλά, ενώ η απόφαση Χριστόφια να μην διεκδικήσει εκ νέου την προεδρία αποτέλεσε πρωτοτυπία για τις κυπριακές προεδρικές εκλογές. Το ΑΚΕΛ προσπάθησε να

συσπειρώσει το κόμμα χρησιμοποιώντας οραματικό λόγο και προσδοκίες για το μέλλον αποστασιοποιούμενος από το πρόσφατο κυβερνητικό παρελθόν (Σαμαράς & Παπαθανασόπουλος, 2007:11).

4.1.2 ΔΗΣΥ

Ο Δημοκρατικός Συναγερμός ιδρύθηκε στις 4 Ιουλίου το 1976 από τον Γλαύκο Κληρίδη ο οποίος παρέμεινε πρόεδρος του ΔΗΣΥ μέχρι την εκλογή του ως Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας το 1993. Είναι ένα κεντροδεξιό κόμμα που συνδυάζει στοιχεία φιλελευθερισμού, συντηρητισμού και μετριοπαθούς εθνικισμού.

Ο Κληρίδης οραματίστηκε τη δημιουργία ενός σύγχρονου δυτικού τύπου κόμματος, που να καλύπτει ολόκληρη την παράταξη (από τα κατάλοιπα της ΕΟΚΑ Β΄ και τη λαϊκή Δεξιά μέχρι την αστική την Κεντροδεξιά). Βασικό στοιχείο του ΔΗΣΥ είναι η πίστη στην ελληνική εθνική συνείδηση και οι μνήμες του αγώνα της ΕΟΚΑ (Κοντός, 2013:22). Παρά τη χαλαρή όμως πολιτική ταυτότητα του ΔΗΣΥ, η ισχυρή προσωπικότητα πρώτα του Κληρίδη και στη συνέχεια του Νίκου Αναστασιάδη πέτυχαν την καθιέρωσή του ως πόλου εξουσίας.

Ο ΔΗΣΥ ιδρύθηκε δύο χρόνια μετά τα γεγονότα του πραξικοπήματος και της τουρκικής εισβολής και στελεχώθηκε μεταξύ άλλων και από μέλη της ΕΟΚΑ Β΄. Ο ΔΗΣΥ δέχεται έντονη επίθεση και κριτική κυρίως από το ΑΚΕΛ για την ανάμειξη μελών του κόμματος στα γεγονότα του πραξικοπήματος, ενώ χρησιμοποιούνται οι λέξεις «προδοσία» και «προδότες» εναντίον του (Κοντός, 2013:22).

Το 1993 και το 1998 ο ΔΗΣΥ εξέλεξε τον Γλαύκο Κληρίδη πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Κατά τα δέκα χρόνια διακυβέρνησης Κληρίδη εμφανίστηκαν πολλά προβλήματα σε σχέση με τη διαδικασία αντικατάστασης υπουργών ή άλλων

αξιωματούχων, στις σχέσεις Υπουργών και κόμματος και στις σχέσεις του κόμματος με τα υπόλοιπα κόμματα (Christophorou, 2006: 519).

Έντονη κριτική από κόμματα και πολιτικά πρόσωπα δέχεται ο ΔΗΣΥ και για την απόφασή του να ψηφίσει «Ναι» στο σχέδιο Ανάν. Η απόφαση αυτή δημιούργησε και πολλά εσωτερικά αποτελέσματα στο ΔΗΣΥ με την παραίτηση και διαγραφή αξιωματούχων και την ίδρυση της ΕΥΡΩΔΗ και του ΕΥΡΩΚΟ.

4.1.3. ΔΗΚΟ

Το Δημοκρατικό Κόμμα, το οποίο στην αρχή ονομαζόταν Δημοκρατική Παράταξη, ιδρύθηκε στις 12 Μαΐου 1976 από τον Σπύρο Κυπριανού. Η ίδρυσή του ήταν και επιθυμία του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου που ήθελε εκτός από το ΑΚΕΛ να υπάρχουν στην Κύπρο και ισχυρά κόμματα της Δεξιάς και του Κέντρου (Ζαβού, 2002:318).

Ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ Σπύρος Κυπριανού στην εξαγγελία της ίδρυσης του κόμματος, διακήρυξε ανάμεσα σε άλλα ότι το ΔΗΚΟ έτασσε σαν σκοπούς του «την ενίσχυση της αγωνιστικής γραμμής του εθνάρχη Μακαρίου, την κάλυψη του κενού στα πολιτικά πράγματα, την αποτροπή της πόλωσης και τη συμβολή στην ανασυγκρότηση του τόπου όπως το επέβαλλαν οι συνθήκες μετά το πραξικόπημα και την εισβολή».³

Σημαντικός σταθμός στην ιστορία του ΔΗΚΟ ήταν η αποχώρηση του Σπύρου Κυπριανού από την ηγεσία του κόμματος (2000) όπου και εξελέγη ο Τάσος Παπαδόπουλος ο οποίος διατήρησε το αξίωμα μέχρι το 2006. Το 2006 εξελέγη πρόεδρος ο Μάριος Καρογιάν μέχρι το 2013 οπότε και εξελέγη ο Νικόλας Παπαδόπουλος.

³ Επίσημη ιστοσελίδα κόμματος: <http://www.diko.org.cy/el/%CF%84%CE%BF-%CE%BA%CF%8C%CE%BC%CE%BC%CE%B1-%CE%BC%CE%B1%CF%82>

Το ΔΗΚΟ είναι το κόμμα που συμμετείχε τις περισσότερες φορές σε κυβερνητικό σχηματισμό. Δύο πρόεδροι της Κυπριακής Δημοκρατίας ήταν πρόεδροι του ΔΗΚΟ, Σπύρος Κυπριανού (1977-1988) και Τάσος Παπαδόπουλος (2003-2008), ενώ συμμετείχε στην κυβέρνηση Κληρίδη (1993-1998) και Χριστόφια (2008-2011) και στήριξε το 2013 την υποψηφιότητα Νίκου Αναστασιάδη.

4.1.4 Κ.Σ. ΕΔΕΚ

Η Ενιαία Δημοκρατική Ένωση Κέντρου ιδρύθηκε το 1996 από το Βάσο Λυσσαρίδη. Η ίδρυσή της σχετιζόταν με την επιθυμία του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου για προκήρυξη νέων βουλευτικών εκλογών του 1970 και ανανέωση της Βουλής. Στην ΕΔΕΚ εντάχθηκαν τα μέλη των ομάδων της πολιτοφυλακής που είχαν δημιουργηθεί το 1963-1964 καθώς και πολλοί πολιτικοποιημένοι πολίτες που ήταν αντίθετοι με το δικτατορικό καθεστώς της Χούντας των Αθηνών (Ζαβού, 2002:252).

Σύμφωνα με τον Βάσο Λυσσαρίδη οι κυριότεροι λόγοι ίδρυσης της ΕΔΕΚ ήταν το κυπριακό πρόβλημα και οι προσπάθειες που καταβάλλονταν εκείνη την περίοδο για λύση του.⁴

Στις 19 Φεβρουαρίου 2000 μετονομάστηκε σε Κίνημα Σοσιαλδημοκρατών (Κ.Σ. ΕΔΕΚ). Συμμετείχε στην κυβέρνηση του Κληρίδη (1993-1999), του Τάσσου Παπαδόπουλου (2003-2008) και του Δημήτρη Χριστόφια (2008-2010).

4.1.5. ΕΥΡΩΚΟ

Το Ευρωπαϊκό Κόμμα ιδρύθηκε στις 3 Ιουλίου 2005 με πρόεδρο τον Δημήτρη Συλλούρη. Ήταν αποτέλεσμα της έντονης διαφωνίας αξιωματούχων του

⁴ Ιδρυτική Διακήρυξη της ΕΔΕΚ: <http://edek.org.cy/wp-content/uploads/2015/06/idritikidiakiriksi.pdf>

Δημοκρατικού Συναγερμού στην απόφαση του κόμματος να υπερψηφίσει το σχέδιο Ανάν. Στις προεδρικές εκλογές του 2008 υποστήριξε την υποψηφιότητα του Τάσσου Παπαδόπουλου, ενώ στις προεδρικές εκλογές του 2013 υποστήριξε στον δεύτερο γύρο την υποψηφιότητα Νίκου Αναστασιάδη.

4.2. Προεδρικές Εκλογές

Σύμφωνα με το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας το ισχύον πολιτειακό σύστημα της Κύπρου είναι το Προεδρικό Σύστημα. Η εκλογή του Προέδρου είναι άμεση και διενεργείται κάθε πέντε χρόνια, με καθολική και μυστική ψηφοφορία.

Αν υποβληθεί μόνο μια υποψηφιότητα τότε ο υποψήφιος ανακηρύσσεται ως εκλεγείς Πρόεδρος, χωρίς ψηφοφορία. Σε περίπτωση που υπάρχουν περισσότερες από μία υποψηφιότητες, διενεργείται ψηφοφορία και ο υποψήφιος που συγκεντρώνει ποσοστό πέραν του 50% του συνολικού αριθμού των έγκυρων ψήφων, εκλέγεται Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Αν κανένας υποψήφιος δεν συγκεντρώσει το απαιτούμενο ποσοστό, τότε η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται, κατά την αντίστοιχη ημέρα της αμέσως επόμενης εβδομάδας, μεταξύ των δύο επικρατέστερων υποψηφίων, που έχουν πάρει το μεγαλύτερο αριθμό των έγκυρων ψήφων. Ο υποψήφιος που λαμβάνει, κατά την επαναληπτική εκλογή, το μεγαλύτερο αριθμό εγκύρων ψήφων εκλέγεται ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Η εκλογή νέου Προέδρου της Δημοκρατίας διεξάγεται πριν την εκπνοή της προεδρικής θητείας του απερχόμενου Προέδρου, ώστε να καθίσταται δυνατή η εγκατάσταση του νέου Προέδρου την ημέρα κατά την οποία λήγει η θητεία του απερχόμενου Προέδρου.

4.2.1 Προεδρικές Εκλογές 2013

Κατά τις προεδρικές εκλογές του 2013 ήταν η πρώτη φορά που κύριο θέμα στην κυπριακή πολιτική ατζέντα δεν ήταν το κυπριακό πρόβλημα αλλά η οικονομία (Κοντός, 2013:23). Υπήρξαν έντεκα υποψηφιότητες, οι περισσότερες που υπήρξαν ποτέ, και μάλιστα ανάμεσά τους και δύο γυναίκες.

Τα κύρια χαρακτηριστικά της προεκλογικής εκστρατείας ήταν οι προσπάθειες των υποψηφίων να παρουσιάσουν τις προτάσεις τους οι οποίες αφορούσαν ένα μεγάλο αριθμό θεμάτων όπως η απασχόληση, η ανάπτυξη, το κόστος ζωής, τα προβλήματα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, η υγεία, η εκπαίδευση, ο πολιτισμός, η μετανάστευση, το κυπριακό πρόβλημα κ.ά. Η έκταση και ο αριθμός των θεμάτων στην πολιτική ατζέντα κάθε υποψηφίου διαφέρει σημαντικά (Christophorou, 2013:3).

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι έντεκα υποψήφιοι καθώς και τα κόμματα που τους υποστήριζαν.

Υποψήφιος	Κόμμα	Στήριξη
Νίκος Αναστασιάδης	Δημοκρατικός Συναγερμός	Δημοκρατικό Κόμμα
Σταύρος Μαλάς	Ανεξάρτητος	Ανορθωτικό Κόμμα Εργαζόμενου Λαού
Γιώργος Λιλλήκας	Ανεξάρτητος	ΕΔΕΚ
Σόλων Γρηγορίου	Ανεξάρτητος	
Ανδρέας Ευστρατίου	Ανεξάρτητος	
Λάκης Ιωάννου	Γραφείο Λαού ΛΑΣΟΚ	Δικαιωμάτων
Κώστας Κυριάκου	Ανεξάρτητος	

Λουκάς Σταύρου	ΕΔΗΚ	
Άντρη-Μακαρία	Ανεξάρτητη	Ζυγός-Κίνημα
Στυλιανού		Ανεξάρτητων Πολιτών
Πραξούλα Αντωνιάδου	Ενωμένοι Δημοκράτες	
Γεώργιος Χαραλάμπους	Εθνικό Λαϊκό Μέτωπο	

Στην παρούσα εργασία θα επικεντρωθούμε μόνο στους τρεις πρώτους υποψηφίους οι οποίοι σύμφωνα και με τις δημοσκοπήσεις λίγο πριν τις εκλογές συγκέντρωναν τα πιο κάτω ποσοστά:

Νίκος Αναστασιάδης	Σταύρος Μαλάς	Γιώργος Λιλλήκας
37-43%	19-24%	18-21%

Το εκλογικό πρόγραμμα του Νίκου Αναστασιάδη περιλάμβανε εμπειριστατωμένες προτάσεις σε όλα τα θέματα της δημόσιας ατζέντας όπως το κυπριακό πρόβλημα, τους νέους ανθρώπους, την εκπαίδευση, τη μετανάστευση, την υγεία, την ασφάλεια των πολιτών, το νεωτερισμό του κράτους. Απάντηση στην οικονομική κρίση πρόβαλλε τις ηγετικές του ικανότητες και τους δεσμούς του με Ευρωπαίους εταίρους. Με το σλόγκαν «Η Κύπρος δεν είναι μόνη της», ο Αναστασιάδης υποστήριζε ότι οι Κύπριοι μπορούν να βασίζονται στην υποστήριξη των Ευρωπαίων εταίρων.

Οι κύριες επιθέσεις του Αναστασιάδη και του ΔΗΣΥ κατά την προεκλογική εκστρατεία απευθύνονταν στην κυβέρνηση και στον Πρόεδρο και τους επέρριπταν ευθύνη για την οικονομική κατάσταση και τα προβλήματα που αντιμετώπιζε το κράτος. Ενώ μάλιστα υποστήριζαν τον Χριστόφια για το κυπριακό πρόβλημα στα δύο πρώτα χρόνια διακυβέρνησής του, τώρα επέκριναν τις λεγόμενες παραχωρήσεις του σε διάφορα θέματα όπως τους εποίκους. Οι προτάσεις και των δύο άλλων υποψηφίων

(Μαλά και Λιλλήκα) έγιναν επίσης στόχος επικρίσεων και επιθέσεων από Αναστασιάδη και ΔΗΣΥ και συγκεκριμένα για το θέμα των υδρογονανθράκων και του κυπριακού προβλήματος (Christophorou, 2013:3).

Ο Σταύρος Μαλάς κατά της προεκλογική του εκστρατεία παρουσίασε προτάσεις σ' ένα περιορισμένο αριθμό θεμάτων. Με δεδομένη την ηλικία του και την πορεία του τόνισε την ιδέα ενός Νέου Προσώπου- Νέας Πρότασης- Νέας Εποχής. Στις δημόσιες εμφανίσεις του, ο Μαλάς υποστήριξε ότι την ευθύνη για την κακή οικονομική κατάσταση του κράτους είχε το τραπεζικό σύστημα και η διεθνής κρίση.

Ο Μαλάς και το ΑΚΕΛ άσκησαν έντονη κριτική στον Αναστασιάδη για τις σχέσεις του με το ακροδεξιό κόμμα, τις σχέσεις του με τους νεοφιλελεύθερους ηγέτες στην Ευρώπη (τους οποίους ο Μαλάς και το ΑΚΕΛ θεωρούσαν υπαίτιους για τη δημοσιονομική κρίση στην Κύπρο αλλά και παγκοσμίως) καθώς και για τις θέσεις και τη συμπεριφορά του κατά τη διάρκεια και μετά του δημοψηφίσματος για το Σχέδιο Ανάν το 2004 (Christophorou, 2013:4).

Οι προσπάθειες του Μαλά να παρουσιάσει τον εαυτό του ως ένα ανεξάρτητο υποψήφιο είχαν πολύ λίγη επιτυχία, αφού η ανακοίνωση της υποψηφιότητάς του έγινε αμέσως μετά την ανακήρυξη και την υποστήριξη της υποψηφιότητάς του από τον απερχόμενο πρόεδρο Χριστόφια και το ΑΚΕΛ. Δεν είχε ομάδα εκστρατείας και οι θέσεις του δεν διέφεραν από τις θέσεις της κυβέρνησης και του ΑΚΕΛ.

Ο Γιώργος Λιλλήκας διαφοροποίησε τον εαυτό του όχι μόνο από τους αντιπάλους υποψήφιους αλλά ακόμα και από την ΕΔΕΚ, το κόμμα που υποστήριζε την υποψηφιότητά του, παρουσιάζοντας τον εαυτό του ως τον «υποψήφιο των Πολιτών».

Ο Λιλλήκας παρουσίασε μια πολύ πλατιά ατζέντα θεμάτων. Ήταν εναντίον της διζωνικότητας σε μια ομοσπονδιακή λύση, στο τραπεζικό σύστημα, στις κυρίαρχες

Αγγλικές βάσεις στην Κύπρο, στα μέτρα λιτότητας, στις προτάσεις της Τρόικας. Η λύση που πρότεινε για την οικονομική κρίση ήταν να πουληθεί μέρος των αποθεμάτων των υδρογονανθράκων, έτσι ώστε να μαζευτούν τα αναγκαία χρήματα και να «αποδιώξει την Τρόικα». Υποσχέθηκε μάλιστα μόλις εκλεγεί πρόεδρος να τερματίσει οποιαδήποτε συμφωνία με την Τρόικα.

Ο Λιλλήκας επανειλημμένα αναφερόταν στην κληρονομιά του Τάσσου Παπαδόπουλου και παρουσίαζε την κοινή στάση τους εναντίον του σχεδίου Ανάν ως ένα έργο εθνικής περηφάνιας και αξιοπρέπειας. Άσκησε έντονη κριτική στους υποψήφιους αντιπάλους του για τη θετική ψήφο τους στο σχέδιο Ανάν. Στον Αναστασιάδη άσκησε ακόμη πιο έντονη κριτική γιατί σύμφωνα με τον Λιλλήκα, όχι μόνο υποστήριξε το σχέδιο το οποίο αποσύνθετε την Κυπριακή Δημοκρατία, αλλά επίσης πρόσβαλε τον Παπαδόπουλο, κατάγγειλε την πατρίδα του στο Συμβούλιο της Ευρώπης και είναι έτοιμος να ξαναφέρει τη λύση που απέρριψε ο κυπριακός λαός (Christophorou, 2013:4).

4.2.2 Εκλογές του 2013 και Υποθέσεις Εργασίας

Στην παρούσα ενότητα προσαρμόζονται οι υποθέσεις εργασίας για την προεκλογική εκστρατεία και τους υποψηφίους στις προεδρικές εκλογές του 2013.

***Υπόθεση Εργασίας 1α:** Τα κόμματα που υποστηρίζουν ένα υποψήφιο και το επιτελείο του υποψηφίου θα παρουσιάζουν όμοιο στρατηγικό σχεδιασμό.*

Αναμένουμε δηλαδή το ΑΚΕΛ και το επιτελείο Μαλλά, το ΔΗΣΥ, ΔΗΚΟ και επιτελείο Αναστασιάδη, και η ΕΔΕΚ και το επιτελείο Λιλλήκα να παρουσιάζουν ομοιότητες ως προς τις τεχνικές αρνητισμού που θα χρησιμοποιούν περισσότερο καθώς και στη θεματολογία των επιθέσεων.

***Υπόθεση Εργασίας 1β:** Υπάρχει διαφοροποίηση στη χρήση αρνητικών μηνυμάτων ανάμεσα στον υποψήφιο και το κόμμα που τον υποστηρίζει.*

Τα επιτελεία των υποψηφίων θα ακολουθούν διαφορετικούς ρητορικούς τόπους και θα χρησιμοποιούν σε διαφορετικό βαθμό τα αρνητικά μηνύματα από τα αντίστοιχα κόμματα υποστήριξης.

Κατά την προεκλογική εκστρατεία οι υποψήφιοι για να αποφύγουν τις επιπτώσεις της ανάδρομης επίδρασης (boomerang effect) επιλέγουν να μην αποτελούν οι ίδιοι πολλές φορές την πηγή επίθεσης.

***Υπόθεση Εργασίας 2:** Οι δηλώσεις των υποψηφίων θα παρουσιάζουν χαμηλότερα ποσοστά επιθέσεων από τις δηλώσεις άλλων πολιτικών προσώπων.*

Όπως έχει ήδη αναφερθεί στην Ευρώπη η ανάγκη μελλοντικής συνεργασίας των κομμάτων για σχηματισμό κυβέρνησης φαίνεται να καταστέλλει τη χρήση αρνητισμού στην προεκλογική εκστρατεία. Στην Κύπρο η συνεργασία των κομμάτων είναι ιδιαίτερα σημαντική κατά την δεύτερη εκλογική αναμέτρηση. Η επιτυχής

συνεργασία των κομμάτων μάλιστα καθορίζει πολλές φορές και το αποτέλεσμα των εκλογών.

***Υπόθεση Εργασίας 3:** Το ποσοστό των επιθέσεων ως ρητορική πράξη των πολιτικών θα βαίνει φθίνων καθώς πλησιάζουμε την ημέρα των εκλογών.*

Η παρούσα εργασία αφορά τις Προεδρικές Εκλογές και λόγω της φύσης των εκλογών αναμένεται οι υποψήφιοι αλλά και τα άλλα πολιτικά πρόσωπα να ασκούν κριτική στον αντίπαλό τους σε σημαντικά πολιτικά θέματα.

***Υπόθεση Εργασίας 4:** Το μεγαλύτερο ποσοστό επιθέσεων θα σχετίζεται με ζητήματα πολιτικής παρά με ζητήματα υποψηφίου.*

Στις εκλογές του 2013 δεν επαναδιεκδικούσε το αξίωμα ο πρόεδρος. Ο Μαλάς ως υποψήφιος του ΑΚΕΛ και παρόλη την προσπάθεια που έγινε από το επιτελείο του για να μην εμφανιστεί ως συνεχιστής του έργου του Χριστόφια, εμφανιζόταν ως «διεκδικητής της θέσης». Έτσι αναμένεται να καταστεί ο κύριος στόχος των επιθέσεων και των αρνητικών πολιτικών δηλώσεων, και ο Αναστασιάδης από την άλλη να αποτελέσει την κύρια πηγή ως ο αρχηγός της μείζονος αντιπολίτευσης. Όσον αφορά το περιεχόμενο των αρνητικών πολιτικών δηλώσεων και των επιθέσεων αναμένεται να αποσκοπούν στην εμπέδωση της συνέχειας ανάμεσα στον Μαλά και στον Χριστόφια με έμφαση στα θέματα που έχουν έντονα αρνητική λειτουργική αξιοποίηση για τον απελθόντα πρόεδρο.

***Υπόθεση Εργασίας 5:** Η θεσμική θέση του υποψηφίου επιδρά στη χρήση αρνητικών πολιτικών δηλώσεων και επιθέσεων προς τους αντιπάλους του. Ο κάτοχος της θέσης εξουσίας χρησιμοποιεί χαμηλότερα ποσοστά επιθέσεων από τον διεκδικητή της εξουσίας.*

Ο Αναστασιάδης σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις εμφανιζόταν φαβορί για την εκλογική νίκη. Άρα αναμένεται να απέφυγε τη χρήση αρνητισμού και επιθέσεων στις πολιτικές δηλώσεις του. Αντίθετα ο Λιλλήκας ο φερόμενος ως τρίτος σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις αναμένεται να χρησιμοποίησε το μεγαλύτερο ποσοστό επιθέσεων.

Υπόθεση Εργασίας 6: Η εκλογική θέση του υποψηφίου επιδρά στη χρήση αρνητισμού και επιθέσεων στις δηλώσεις του για τους αντιπάλους του. Αυτός που έπεται στις δημοσκοπήσεις χρησιμοποιεί υψηλότερα ποσοστά επιθέσεων στις πολιτικές δηλώσεις του από αυτόν που έχει το προβάδισμα.

Η υπόθεση εργασίας 6 εξειδικεύεται ως εξής:

Υπόθεση Εργασίας 6α: Το επιτελείο του Αναστασιάδη αναμένεται να χρησιμοποιήσει τα χαμηλότερα ποσοστά επιθέσεων.

Υπόθεση Εργασίας 6β: Το επιτελείο του Λιλλήκα αναμένεται να χρησιμοποιήσει τα ψηλότερα ποσοστά επιθέσεων.

Για να επιβεβαιωθεί η έβδομη υπόθεση εργασίας πρέπει Μαλάς και Αναστασιάδης να επικεντρώσουν τις επιθέσεις που θα χρησιμοποιήσουν ο ένας εναντίον του άλλου συγκροτώντας ένα αδρό δίπολο αντιπαράθεσης.

Υπόθεση Εργασίας 7: Οι υποψήφιοι των δύο πόλων επιδιώκουν την πόλωση του επικοινωνιακού κλίματος δια των αλληλοκατηγοριών μέσω επιθέσεων. Οι υποψήφιοι της δεξιάς και της αριστεράς θα έχουν υψηλότερο ποσοστό επιθέσεων από τον υποψήφιο του κέντρου. Το επιτελείο Αναστασιάδη και το επιτελείο Μαλά θα έχουν υψηλότερο ποσοστό επιθέσεων από το επιτελείο Λιλλήκα.

Επίσης αναμένεται ότι ο Αναστασιάδης θα καταστεί ο κύριος στόχος αρνητισμού και επιθέσεων λόγω της πρωτιάς που εμφανίζει στις δημοσκοπήσεις. Οι υποθέσεις 8 και 9 διατυπώνονται ως εξής:

Υπόθεση Εργασίας 8: Το μεγαλύτερο ποσοστό επιθέσεων θα έχει ξεκάθαρο στόχο.

Υπόθεση Εργασίας 9: Το μεγαλύτερο ποσοστό επιθέσεων θα έχουν ως στόχο συγκεκριμένα πολιτικά πρόσωπα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Τα προηγούμενα κεφάλαια είχαν στόχο τη συγκρότηση του θεωρητικού πλαισίου. Κατά την συγκρότηση του θεωρητικού αυτού πλαισίου ανέκυψαν ερευνητικά ερωτήματα και υποθέσεις εργασίας. Η μεθοδολογία της έρευνας σχεδιάστηκε για να ελέγξει τις υποθέσεις και να δώσει έγκυρες και επιστημονικά τεκμηριωμένες απαντήσεις. Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζεται η ερευνητική μεθοδολογία καθώς και οι βασικές επιλογές που έγιναν κατά το σχεδιασμό της όπως η μονάδα καταμέτρησης και το σχήμα κωδικοποίησης.

5.1. Ανάλυση περιεχομένου

Η ανάλυση περιεχομένου αποτελεί μεθοδολογία αντικειμενικής και συστηματικής ανάλυσης του γραπτού και του προφορικού λόγου καθώς και του περιεχομένου που επικοινωνείται ή διατίθεται από άλλα μέσα με σκοπό την εξαγωγή κατάλληλων συμπερασμάτων (Ζαφειρόπουλος, 2005:173). Εστιάζει στους τρόπους με τους οποίους τα θέματα εντός ενός κειμένου γίνονται αντικείμενο διαπραγμάτευσης και τη συχνότητα εμφάνισής τους. Η αναζήτηση των θεμάτων γίνεται στη βάση προκαθορισμένων ερωτημάτων ή συστήματος κατηγοριών (Τσιωλής, 2014:62). Οι αναλύσεις περιεχομένου καταλήγουν συνήθως σε ποσοτικές αναλύσεις με τη χρήση ποσοστών και συχνοτήτων (Ζαφειρόπουλος, 2005:174).

Στη συνέχεια του κεφαλαίου παρουσιάζονται τεχνικά ζητήματα που σχετίζονται με την ανάλυση περιεχομένου όπως η συλλογή υλικού, ο ορισμός της μονάδας ανάλυσης και το σχήμα της κωδικοποίησης.

5.2. Βασικά Ερευνητικά Ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα και οι υποθέσεις εργασίας προέκυψαν κατά τη συγκρότηση του θεωρητικού πλαισίου. Ως γενικό ερευνητικό ερώτημα τίθεται το εξής:

Ερευνητικό Ερώτημα 1: *Υπάρχει διαφοροποίηση ανάμεσα στα επίπεδα αρνητισμού που παράγουν τα επιτελεία και τα πολιτικά κόμματα μεταξύ τους;*

Οι υποθέσεις που διαμορφώθηκαν είναι οι ακόλουθες:

Υπόθεση Εργασίας 1α: *Τα κόμματα που υποστηρίζουν ένα υποψήφιο και το επιτελείο του υποψηφίου θα παρουσιάζουν όμοιο στρατηγικό σχεδιασμό.*

Υπόθεση Εργασίας 1β: *Υπάρχει διαφοροποίηση στη χρήση αρνητικών μηνυμάτων ανάμεσα στον υποψήφιο και το κόμμα που τον υποστηρίζει.*

Υπόθεση Εργασίας 2: *Οι δηλώσεις των υποψηφίων θα παρουσιάζουν χαμηλότερα ποσοστά επιθέσεων από τις δηλώσεις άλλων πολιτικών προσώπων.*

Υπόθεση Εργασίας 3: *Το ποσοστό των επιθέσεων ως ρητορική πράξη των πολιτικών θα βαίνει φθίνων καθώς πλησιάζουμε την ημέρα των εκλογών.*

Υπόθεση Εργασίας 4: *Το μεγαλύτερο ποσοστό επιθέσεων θα σχετίζεται με ζητήματα πολιτικής παρά με ζητήματα υποψηφίου.*

Υπόθεση Εργασίας 5: *Η θεσμική θέση του υποψηφίου επιδρά στη χρήση αρνητικών πολιτικών δηλώσεων και επιθέσεων προς τους αντιπάλους του. Ο κάτοχος της θέσης εξουσίας χρησιμοποιεί χαμηλότερα ποσοστά επιθέσεων από τον διεκδικητή της εξουσίας.*

Υπόθεση Εργασίας 6α: *Το επιτελείο του Αναστασιάδη αναμένεται να χρησιμοποιήσει τα χαμηλότερα ποσοστά επιθέσεων.*

Υπόθεση Εργασίας 6β: *Το επιτελείο του Αιλλήκα αναμένεται να χρησιμοποιήσει τα υψηλότερα ποσοστά επιθέσεων.*

***Υπόθεση Εργασίας 7:** Οι υποψήφιοι των δύο πόλων επιδιώκουν την πόλωση του επικοινωνιακού κλίματος δια των αλληλοκατηγοριών μέσω επιθέσεων. Οι υποψήφιοι της δεξιάς και της αριστεράς θα έχουν υψηλότερο ποσοστό επιθέσεων από τον υποψήφιο του κέντρου. Το επιτελείο Αναστασιάδη και το επιτελείο Μαλά θα έχουν υψηλότερο ποσοστό επιθέσεων από το επιτελείο Λιλλήκα.*

***Υπόθεση Εργασίας 8:** Το μεγαλύτερο ποσοστό επιθέσεων θα έχει ξεκάθαρο στόχο.*

***Υπόθεση Εργασίας 9:** Το μεγαλύτερο ποσοστό επιθέσεων θα έχουν ως στόχο συγκεκριμένα πολιτικά πρόσωπα.*

Όσον αφορά τη χρήση των φοβικών εκκλήσεων κατά την προεκλογική εκστρατεία τέθηκαν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

***Ερευνητικό Ερώτημα 2:** Υπάρχει διαφοροποίηση στη χρήση των φοβικών επιχειρημάτων μεταξύ κομμάτων και επιτελείων;*

***Ερευνητικό Ερώτημα 3:** Υπάρχει διαφοροποίηση στη χρήση των φοβικών επιχειρημάτων ανάλογα με τη θεσμική θέση του κόμματος;*

***Ερευνητικό Ερώτημα 4:** Υπάρχει διαφοροποίηση στη χρήση των ρητορικών σχημάτων, απειλή ή ρίσκο, κατά τη χρήση των φοβικών επιχειρημάτων ανάλογα με τη θεσμική θέση του κόμματος;*

5.3. Συλλογή υλικού

Η παρούσα έρευνα επικεντρώθηκε στη συλλογή υλικού από την επίσημη προεκλογική περίοδο των Προεδρικών Εκλογών του 2013 στην Κύπρο. Συγκεκριμένα έχουν συλλεχθεί, κωδικοποιηθεί και αναλυθεί όλα τα δελτία τύπου από 2 Ιανουαρίου 2013 μέχρι 24 Φεβρουαρίου 2013 των κομμάτων ΑΚΕΛ, ΔΗΣΥ, ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ, ΕΥΡΩΚΟ και των επιτελείων των τριών υποψηφίων με τα υψηλότερα ποσοστά πρόθεσης ψήφου σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις, Νίκου Αναστασιάδη, Σταύρου Μαλά και Γιώργου Λιλλήκα καθώς και τα δελτία τύπου της Κυβέρνησης.

5.4. Ορισμός μονάδων

Η παρούσα έρευνα ως προς τον ορισμό των μονάδων παίρνει μια δυαδική μορφή. Η κωδικοποίηση των στοιχείων χωρίζεται σε δύο μέρη, Στο πρώτο μέρος ως μονάδα θεωρείται ολόκληρο το δελτίο τύπου ενώ καταγράφεται η ημερομηνία, η πηγή του δελτίου, η θεματολογία, η κυρίαρχη λειτουργία καθώς και ο αριθμός των επιθέσεων που περιείχε κάθε δελτίο τύπου.

Στο δεύτερο μέρος ως μονάδα θεωρείται η μεμονωμένη επίθεση που υπάρχει σε κάθε δελτίο τύπου ενώ καταγράφεται η πηγή της επίθεσης, η προσωποποίηση της επίθεσης και η θεματολογία.

5.5. Σχήμα κωδικοποίησης

Σύμφωνα με όσα το προαναφερθέν πλάνο της έρευνας η κωδικοποίηση χωρίζεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος έγινε κωδικοποίηση όλων των δελτίων τύπου με καταγραφή της πηγής του δελτίου τύπου, του χρόνου, της θεματολογίας, του αριθμού επιθέσεων ανά δελτίο, της εστίασης του δελτίου τύπου, της κυρίαρχης λειτουργίας του κάθε δελτίου καθώς και του κυρίαρχου περιεχομένου.

Ως θέματα δελτίων τύπων έχουν καταγραφεί τα ακόλουθα:

1. Ανακεφαλαίωση των κυπριακών τραπεζών- διαμάχη με Κεντρική Τράπεζα
2. Διαπραγμάτευση Μνημονίου
3. Οικονομία γενικά
4. Διαχείριση Φυσικού Αερίου
5. Προτάσεις-θέσεις για το Κυπριακό - Κυπριακό πρόβλημα
6. Ζητήματα εξωτερικής πολιτικής (όπως προσχέδιο της έκθεσης του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, δηλώσεις Μέρκελ, συνάντηση με

- Ευρωπαίους αξιωματούχους, δάνειο από Ρωσία, αποφάσεις Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου)
7. Διορισμοί σε δημόσιες θέσεις και οργανισμούς
 8. Απεργίες
 9. Περιουσιακά στοιχεία υποψηφίων. Προσωπικές απόψεις και επιδιώξεις.
 10. Επιθέσεις και αντεπιθέσεις στη ρητορική των υποψηφίων και των κομμάτων
 11. Παρουσίαση, κριτική και σύγκριση προτάσεων υποψηφίων. Ομιλία, παρουσίαση πολιτικού προγράμματος
 12. Ένταξη της Κύπρου στο Συνεταιρισμό για την Ευρώπη και το Νάτο
 13. Υποβολή υποψηφιότητας- Άτομα υποστήριξης της υποψηφιότητας. Δηλώσεις που αναφέρονται στις εκλογές.
 14. Ιδιωτικοποιήσεις
 15. Διάφορα κοινωνικά ζητήματα (όπως τοπική αυτοδιοίκηση, νοσηλευτές, καταδίκη βεβήλωσης τεμένους, καταδίκη εμπρησμών, μνημόσυνο ηρώων, αναστήλωση μοναστηριού Αποστόλου Ανδρέα, διαβουλεύσεις με κοινωνικές ομάδες)
 16. Τηλεμαχίες – Παρουσίαση αποτελεσμάτων και δημοσκοπήσεων- Παρουσίαση υποψηφίων στα ΜΜΕ
 17. Θέματα ιδεολογίας (προβλήματα καπιταλισμού, θέσεις ΕΛΚ)
 18. Κριτική στο έργο που επιτελέστηκε στα χρόνια διακυβέρνησης ενός συγκεκριμένου κόμματος ή στις πολιτικές αποφάσεις συγκεκριμένου κόμματος

Τα πιο πάνω θέματα συναθροίστηκαν σε δύο κατηγορίες έτσι ώστε να κωδικοποιηθεί το περιεχόμενο του κάθε δελτίου σε ζητήματα πολιτικής και σε ζητήματα υποψηφίου.

Τα ζητήματα πολιτικής περιλαμβάνουν αναφορές που αφορούν την κατάσταση σε

βασικά πεδία άσκησης της πολιτικής, γενικές αρχές και στόχους, τη διαχείριση που έγινε στο παρελθόν, καθώς και προτάσεις για το μέλλον (Παπαθανασόπουλος & Σαμαράς, 2007:57).

Το παράδειγμα που ακολουθεί προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του ΔΗΣΥ και έχει ως θέμα την ένταξη της Κύπρου στο συνεταιρισμό για την Ευρώπη και το Νάτο.

Ο Συνεταιρισμός για την Ειρήνη, είναι πυλώνας της ΕΕ, έμμεσος όμως, διότι η ΕΕ δεν διαθέτει τα μέσα και τις διαδικασίες για την εκπλήρωση των ειρηνευτικών και άλλων επιχειρήσεων που διεξάγει. Αυτά, με βάση συμφωνία που έκανε το Νάτο (και εγκρίθηκε από την κυβέρνηση Χριστόφια) τα δανείζεται από το ΝΑΤΟ. Το ΝΑΤΟ όμως, προκειμένου να διασφαλίσει ότι τα απόρρητα αυτά στοιχεία δεν θα περιέλθουν στην κατοχή χωρών που δεν έχουν σχέση με το ΝΑΤΟ, αρνείται να παραχωρήσει στην ΕΕ τα μέσα αυτά, εφόσον υπάρχουν χώρες που δεν είναι μέλη του ΝΑΤΟ, ούτε μέλη του προγράμματος του Συνεταιρισμού για την Ειρήνη. Ως γνωστόν η Κύπρος είναι η μοναδική χώρα της ΕΕ που δεν είναι μέλος του ΝΑΤΟ ούτε του Συνεταιρισμού. Γι αυτό και το ΝΑΤΟ δεν παραχωρεί οτιδήποτε στην ΕΕ εφόσον συμμετέχει και η Κύπρος⁵.

Το επόμενο παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου της ΕΔΕΚ και αναφέρεται στη διαχείριση του Φυσικού Αερίου.

Το φυσικό αέριο αποτελεί την ελπίδα της Κύπρου και αυτό ενισχύεται από το γεγονός ότι το 2014 αναμένεται η Total να προχωρήσει σε διερευνητικές γεωτρήσεις για εντοπισμό κοιτασμάτων φυσικού αερίου και πετρελαίου στα οικόπεδα 10 και 11 της κυπριακής ΑΟΖ. Τέτοιες εξελίξεις θα έπρεπε να ληφθούν υπόψη κατά τη διάρκεια καθορισμού των παραμέτρων του διαγνωστικού ελέγχου εφόσον εμπίπτουν στην υπό εξέταση περίοδο. Οι προοπτικές που υπάρχουν, δημιουργούν άμεσα και έμμεσα οφέλη εφόσον η επιτάχυνση της διαδικασίας ανάπτυξης των υποδομών αναμένεται να επηρεάσει παραμέτρους όπως η ανεργία και οι τιμές των ακινήτων⁶.

Στην κατηγορία ζητήματα πολιτικής συναθροίστηκαν τα ακόλουθα θέματα:

1 Ανακεφαλαίωση των κυπριακών τραπεζών- διαμάχη με Κεντρική Τράπεζα

⁵ Ανακοίνωση τύπου - ΔΗΣΥ – απάντηση στον Α.Κυπριανού
ΚΥΠΕ - Λευκωσία 16/1/2013 17:29

⁶ Ανακοίνωση τύπου - ΚΣ ΕΔΕΚ – Ανακεφαλαιοποίηση τραπεζών
ΚΥΠΕ - Λευκωσία 20/2/2013 17:34

- 2 Διαπραγμάτευση Μνημονίου
- 3 Οικονομία γενικά
- 4 Διαχείριση Φυσικού Αερίου
- 5 Προτάσεις-θέσεις για το Κυπριακό
- 6 Ζητήματα εξωτερικής πολιτικής (όπως προσχέδιο της έκθεσης του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, δηλώσεις Μέρκελ, συνάντηση με Ευρωπαίους αξιωματούχους, δάνειο από Ρωσία)
- 7 Διορισμοί σε δημόσιες θέσεις και οργανισμούς
- 8 Απεργίες
- 11 Παρουσίαση, κριτική και σύγκριση προτάσεων υποψηφίων. Ομιλία, παρουσίαση πολιτικού προγράμματος
- 12 Ένταξη της Κύπρου στο Συνεταιρισμό για την Ευρώπη και το Νάτο
- 14 Ιδιωτικοποιήσεις
- 15 Διάφορα κοινωνικά ζητήματα (όπως τοπική αυτοδιοίκηση, νοσηλευτές, καταδίκη βεβήλωσης τεμένους, καταδίκη εμπρησμών)
- 17 Θέματα ιδεολογίας (προβλήματα καπιταλισμού)
- 18 Κριτική στο έργο που επιτελέστηκε στα χρόνια διακυβέρνησης ενός συγκεκριμένου κόμματος

Τα ζητήματα υποψηφίου περιλαμβάνουν δηλώσεις που εστιάζονται στην προεκλογική αναμέτρηση, στο ποιος κερδίζει ή στο ποιος χάνει τις εκλογές και τις συμπεριφορές των υποψηφίων και των κομμάτων.

Το παράδειγμα που ακολουθεί προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του Γενικού Γραμματέα του ΑΚΕΛ και αναφέρεται στον υποψήφιο του ΔΗΣΥ Αναστασιάδη

κατηγορώντας τον για προσωπική φιλοδοξία να κερδίσει την προεδρική καρέκλα και για μετάλλαξη θέσεων.

Προ πολλού είχαμε υποδείξει στον κυπριακό λαό πως ο κ.Αναστασιάδης δρομολογούσε, πολύ καιρό πριν το ανακοινώσει, την υποψηφιότητά του για την Προεδρία της Δημοκρατίας. Τότε είχαμε πει πως θυσίαζε τα πάντα στην προσωπική του φιλοδοξία να κερδίσει την προεδρική καρέκλα. Στην προσπάθειά του να αποσπάσει πολιτική στήριξη για να έχει ελπίδες εκλογής άλλαξε και μετάλλαξε θέσεις⁷.

Το επόμενο παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του ΔΗΚΟ και αναφέρεται στο εκλογικό επιτελείο Λιλλήκα κατηγορώντας το για αντιδημοκρατική ενέργεια υφαρπαγής ψήφων.

Πολλά μέλη του ΔΗ.ΚΟ. έχουν διαμαρτυρηθεί για την ενόχληση και αντιδημοκρατική ενέργεια του εκλογικού επιτελείου Γ. Λιλλήκα, τονίζοντας ότι ματαιοπονεί ο υποψήφιος του Νίκου Κουτσού και των Νέων Οριζόντων αν νομίζει ότι θα υποκλέψει τη ψήφο τους⁸.

Στην κατηγορία ζητήματα υποψηφίου εντάχθηκαν τα θέματα:

- 9 Περιουσιακά στοιχεία υποψηφίων
- 10 Επιθέσεις και αντεπιθέσεις στη ρητορική των υποψηφίων και των κομμάτων
- 13 Υποβολή υποψηφιότητας- Άτομα υποστήριξης της υποψηφιότητας
- 16 Τηλεμαχίες – Παρουσίαση αποτελεσμάτων και δημοσκοπήσεων

Η εστίαση ενός δελτίου τύπου χαρακτηρίστηκε ως θετική όταν το δελτίο εστιαζόταν στα θετικά χαρακτηριστικά ενός υποψηφίου ή κόμματος. Όταν αντίθετα ένα δελτίο περιλάμβανε επιθέσεις σε έναν ή περισσότερους αντίπαλους υποψηφίους ή κόμματα χαρακτηριζόταν η εστίασή του ως αρνητική. Τα δελτία που περιείχαν και θετικές πληροφορίες για έναν υποψήφιο αλλά και επιθέσεις στους αντίπαλους υποψηφίους ή

⁷ Ανακοίνωση τύπου - ΓΓ ΑΚΕΛ – Υποψηφιότητα Ν.Αναστασιάδη
ΚΥΠΕ - Λευκωσία 7/1/2013 13:19

⁸ Ανακοίνωση τύπου - ΔΗΚΟ - Γ. Λιλλήκας – Υφαρπαγή ψήφων
ΚΥΠΕ - Λευκωσία 13/2/2013 17:27

κόμματα η εστίασή τους χαρακτηρίστηκε ως ισοκατανομή, έχοντας ισορροπία ανάμεσα σε αρνητική και θετική πληροφορία.

Δελτία τύπου που περιλάμβαναν επιθέσεις σε εξωτερικούς παράγοντες (εκτός του κομματικού πλαισίου της Κύπρου) χαρακτηρίστηκαν ως θετικά εστιασμένα στον υποψήφιο μια και είχαν στόχο την ενίσχυση της εικόνας του υποψηφίου με την προβολή της αντίθεσης των απόψεών του προς τους εξωτερικούς παράγοντες.

Στο δεύτερο μέρος έχουν κωδικοποιηθεί όλες οι μεμονωμένες επιθέσεις. Το σχήμα κωδικοποίησης που χρησιμοποιήθηκε αναφορικά με την κατηγοριοποίηση των τεχνικών επίθεσης στην παρούσα έρευνα αντλήθηκε από το πρωτόκολλο κωδικοποίησης που διαμορφώθηκε από την Ξενοφώντος στα πλαίσια ανάλυσης περιεχομένου του τηλεοπτικού λόγου που κάλυψε και τις προεκλογικές περιόδους της Κύπρου (βουλευτικές 2006 και προεδρικές 2008) (Ξενοφώντος, 2015). Το τυπολογικό σύστημα από την έρευνα της Ξενοφώντος (2016) χρησιμοποιήθηκε κατόπιν ρητής άδειας της ερευνήτριας η οποία και έχει τα αποκλειστικά δικαιώματα της χρήσης του.

Για κάθε επίθεση, η οποία έχει καταγραφεί με ένα διακριτό επταψήφιο αριθμό, καταγράφεται η πηγή, η προσωποποίηση (στόχος) και το θέμα. Η κάθε επίθεση εντάσσεται σε μια από τις ακόλουθες κατηγορίες: επίθεση στα προσωπικά χαρακτηριστικά, κριτική στις πολιτικές θέσεις, επίθεση στη ρητορική, κριτική στο έργο επίκληση αλλαγής, απόδοση εσωκομματικής διάσπασης/διχόνοιας, απόδοση διάσπασης συνασπισμού, κριτική στο κράτος, επίθεση στα μέσα, επίθεση στο δικομματισμό, κριτική στην ιδεολογία, αμφισβήτηση ικανότητας, αρνητικός χαρακτηρισμός, δαιμονοποίηση δια της σύνδεσης, εκφοβισμός, σύγκριση-

διαφοροποίηση, απόδοση αντιφατικής πολιτικής. Στη συνέχεια αναλύονται οι δεκαεφτά τεχνικές επιθέσεων.

5.6. Τεχνικές Επιθέσεων

5.6.1 Επίθεση στα προσωπικά χαρακτηριστικά

Ο υποψήφιος απευθύνει επιθέσεις που αφορούν τα προσωπικά χαρακτηριστικά του αντιπάλου στο οποίο αναφέρεται (π.χ. στην καταγωγή του, στην επαγγελματική του πορεία, στην οικογενειακή του κατάσταση, στοιχεία της προσωπικότητας/ χαρακτήρα του). Διαφέρει από τις γενικές επιθέσεις στον αρχηγό ή στον επικεφαλής της εκστρατείας. Στην περίπτωση αυτή συναντούμε επιθετικούς προσδιορισμούς και σκληρές εκφράσεις που στόχο έχουν να πλήξουν την προσωπικότητα του υποψηφίου (Ξενοφώντος, 2015).

Το παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του Γ.Γ του ΑΚΕΛ και αφορά τα εγκαίνια του οικήματος ΑΕΚ Κυθρέας. Το προσωπικό χαρακτηριστικό στο οποίο εστιάζεται εδώ είναι η αλαζονεία και η αναξιοπιστία.

Ο κ. Αναστασιάδης δεν έχει αλλάξει, απλώς έχει μεταλλάξει τις θέσεις του. Ο κυπριακός λαός δεν μπορεί να τον εμπιστευτεί. Γιατί δεν είναι αξιόπιστος. Γιατί εμπνέει το φόβο. Ο λαός μας αξίζει πολύ περισσότερα από ένα ηγέτη αντιλαϊκών πολιτικών, αλαζονικό και αναξιόπιστο⁹.

5.6.2. Κριτική στις πολιτικές θέσεις

Ο υποψήφιος ή το κόμμα ασκεί κριτική στις προγραμματικές θέσεις του υποψηφίου ή του κόμματος.

⁹ Ανακοίνωση τύπου - ΓΓ ΑΚΕΛ – Εγκαίνια οικήματος ΑΕΚ Κυθρέας - ομιλία ΚΥΠΕ - Λευκωσία 11/2/2013 19:20

Το πιο κάτω παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του προέδρου της ΕΔΕΚ και αποτελεί απόσπασμα από ομιλία του σε πολιτική συγκέντρωση. Αναφέρεται στις πολιτικές θέσεις για το Κυπριακό του Αναστασιάδη και του Μαλά.

Στην πραγματικότητα και οι δύο ανθυποψήφιοι του ανεξάρτητου υποψηφίου Γιώργου Λιλλήκας προτείνουν τη συντήρηση του παρελθόντος. Τη χρεωκοπημένη διαχείριση του Κυπριακού με τη διζωνική ομοσπονδία που οδηγεί κατ' ευθείαν σ' ένα νέο σχέδιο Ανάν. Ένα σχέδιο που θα εγκαθιδρύει καθεστώς φυλετικών και εθνοτικών διακρίσεων με μαζική παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών¹⁰.

Και το ακόλουθο παράδειγμα εστιάζεται στις πολιτικές θέσεις για το Κυπριακό ενώ προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του υποψηφίου για την προεδρία Μαλά και αποτελεί απόσπασμα από προεκλογική ομιλία του.

Ούτε βέβαια ο κ.Λιλλήκας, παρά την ανένδοτη ρητορική του, που στόχο έχει να συγκεντρώσει υποστήριξη από ένα ετερόκλητο πολιτικό φάσμα. Γιατί η βασική του θέση για διαπραγμάτευση του Κυπριακού από μηδενική βάση θα αποτελέσει δυστυχώς δώρο προς την Τουρκία, η οποία θα θέσει επίσης εξ' αρχής λύση δύο κρατών. Θα ανατινάξει τις όποιες γέφυρες συνεννόησης με τους συμπατριώτες Τ/κύπριους και θα μας στερήσει την πολύτιμη διεθνή στήριξη που τόσο έχουμε ανάγκη ειδικά τώρα που αυτή η στήριξη μπορεί να αναβαθμιστεί μέσα από στρατηγικές συμμαχίες¹¹.

5.6.3. Επίθεση στη ρητορική

Ο υποψήφιος επιτίθεται στο περιεχόμενο της ρητορικής – στρατηγικής που αναπτύσσει ο αντίπαλος. Αποδίδει στον αντίπαλο προπαγανδιστική συμπεριφορά, προσπάθεια εξαπάτησης, απόκρυψης της αλήθειας ή εκμετάλλευσης θεμάτων στα πλαίσια της προεκλογικής εκστρατείας, χωρίς ωστόσο να υπεισέρχεται στο περιεχόμενο. Παράλληλα, οι υποψήφιοι αμφισβητούν τις προθέσεις του αντιπάλου. Στη σύγχρονη πολιτική επικοινωνία, μια παρόμοια μορφή της συγκεκριμένης τεχνικής είναι η αποδυνάμωση των επιχειρημάτων ή των δράσεων του αντιπάλου,

¹⁰ Ανακοίνωση τύπου - Πρόεδρος ΚΣ ΕΔΕΚ – ομιλία σε πολιτική συγκέντρωση ΚΥΠΕ - Λευκωσία 30/1/2013 19:42

¹¹ Ανακοίνωση τύπου – Υποψήφιος Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Σ. Μαλάς - ομιλία ΚΥΠΕ - Λευκωσία 9/1/2013 20:36

χαρακτηρίζοντας τα ως «επικοινωνιακά τρικ», ελιγμούς, τακτικές, λαϊκισμό (Ξενοφώντος, 2015).

Το παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του ΔΗΚΟ με αναφορά σε δηλώσεις του υποψηφίου Λιλλήκα.

Η έξαρση του λαϊκισμού και της δημαγωγίας που χαρακτηρίζει της τελευταία περίοδο τον πολιτικό λόγο του υποψηφίου προέδρου Γ.Λιλλήκα και η εκτός ορίων πολιτικής ηθικής και δεοντολογίας συμπεριφορά του έναντι του ΔΗΚΟ, των μελών του και των ψηφοφόρων του, προδίδουν τον πανικό που κυριαρχεί στο εκλογικό επιτελείο του υποψηφίου της ΕΔΕΚ¹².

5.6.4. Κριτική στο έργο

Οι υποψήφιοι ασκούν κριτική στο κυβερνητικό έργο αναφερόμενοι σε αρνητικά σημεία της περιόδου διακυβέρνησης. Συνήθως αξιοποιείται από τα κόμματα τις αντιπολίτευσης για να αποδώσουν ευθύνες στην κυβέρνηση. Τα κόμματα που βρίσκονται στη διακυβέρνηση αξιοποιούν την τεχνική αναφερόμενοι στην πιο πρόσφατη κυβερνητική θητεία του αντίπαλου. Παράλληλα, τα κόμματα που κατέχουν το αξίωμα ενδεχομένως να χρησιμοποιούν την ίδια τεχνική προκειμένου να υποδηλώσουν ότι για τις οποίες καθυστερήσεις ευθύνη έχει η προηγούμενη κυβέρνηση (Ξενοφώντος, 2015).

Το παράδειγμα που ακολουθεί προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του αναπληρωτή προέδρου του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου και αναφέρεται σε δηλώσεις του Γ.Γ. του ΑΚΕΛ, κατηγορώντας το ΑΚΕΛ και την κυβέρνηση Χριστόφια για την καταστροφή στο Μαρί.

Σίγουρα ΟΧΙ ο κ. Μαλάς ο συνεχιστής των πολιτικών του Χριστόφια και ΑΚΕΛ που στην επιμονή τους να αποδείξουν ότι νοιώθουν πιο κοντά στους Σύριους από

¹² Ανακοίνωση τύπου - ΔΗΚΟ - Γ. Λιλλήκας
ΚΥΠΕ - Λευκωσία 8/2/2013 11:30

ότι στους Έλληνες και στη προσπάθεια τους να βοηθήσουν τους φίλους τους στο εξωτερικό μας οδήγησαν στην καταστροφή και το έγκλημα στο Μαρί με 13 θύματα, εκατοντάδες εκατομμύρια ευρώ ζημιές και που στο τέλος μας φόρτωσαν και επιπρόσθετο χαράτσι και φορολογίες για τις αποζημιώσεις των καταστροφών.¹³

Το επόμενο παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του ΔΗΣΥ κατηγορώντας το ΑΚΕΛ για την οικονομική κρίση στην Κύπρο.

Οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν στην Κύπρο τα τελευταία χρόνια και που οδήγησαν την πατρίδα μας στην οικονομική καταστροφή, δεν είναι ασφαλώς οι πολιτικές του Νίκου Αναστασιάδη ή του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος. Ούτε και είναι οι πολιτικές του ΔΗΚΟ ή της ΕΔΕΚ. Είναι αποκλειστικά οι πολιτικές της ηγεσίας του ΑΚΕΛ¹⁴.

5.6.5. Επίκληση αλλαγής

Ο υποψήφιος προβάλλει την αλλαγή / ανανέωση πολιτικών προσώπων ή κομμάτων στο ανώτατο αξίωμα ως αναγκαιότητα για το καλύτερο μέλλον της χώρας και τη ζωή των πολιτών (Ξενοφώντας, 2015).

Το παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του προέδρου του ΔΗΚΟ θέλοντας να στείλει μήνυμα αλλαγής.

*Στόχος της η ριζική αλλαγή,
Η διόρθωση της πορείας του τόπου,
Η ανανέωση του κομματικού μας συστήματος,
Το άνοιγμα νέων προοπτικών για τη νέα γενιά¹⁵.*

¹³ Ανακοίνωση τύπου - ΔΗΣΥ - Α. Νεοφύτου - Δηλώσεις ΓΓ ΑΚΕΛ ΚΥΠΕ - Λευκωσία 19/2/2013 17:26

¹⁴ Ανακοίνωση τύπου - ΔΗΣΥ - Δήλωση Χ. Γεωργιάδη ΚΥΠΕ - Λευκωσία 19/2/2013 15:38

¹⁵ Ανακοίνωση τύπου - ΔΗΚΟ - Μ.Καρογιάν - Μήνυμα- Εκλογές ΚΥΠΕ - Λευκωσία 15/2/2013 13:26

5.6.6. Απόδοση εσωκομματικής διάσπασης/διχόνοιας

Οι υποψήφιοι αποδίδουν στους αντιπάλους τους εσωκομματική διάσπαση, διχογνωμία ή διχόνοια. Στόχος είναι να πείσουν τους ψηφοφόρους ότι η διακυβέρνηση του αντιπάλου σε περίπτωση εκλογής δε θα είναι σταθερή καθώς ενδέχεται να πληγεί από τις εσωκομματικές διαφωνίες ή πιθανή διάσπαση (Ξενοφώντος, 2015).

Το παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου της ΕΔΕΚ ως απάντηση σε δηλώσεις πολιτικού στελέχους του ΔΗΚΟ, προσπαθώντας να δείξει ότι μεγάλο ποσοστό των ψηφοφόρων του ΔΗΚΟ αντιτίθεται στην υποστήριξη του Αναστασιάδη.

Ως ΕΔΕΚ αποφεύγουμε με θρησκευτική ευλάβεια να εισέλθουμε στα εσωτερικά οποιουδήποτε κόμματος, του ΔΗΚΟ συμπεριλαμβανομένου. Αφού όμως προκαλούμαστε είμαστε υποχρεωμένοι να απαντήσουμε. Είναι σε όλους γνωστό ότι κορυφαία στελέχη του ΔΗΚΟ διαφώνησαν με την απόφαση του Κόμματός τους για τις προεδρικές εκλογές. Και είναι ολοφάνερο από τις μετρήσεις της κοινής γνώμης ότι μεγάλο ποσοστό των ψηφοφόρων του ΔΗΚΟ επίσης διαφωνεί και στηρίζει την ανεξάρτητη υποψηφιότητα του Γ.Λιλλήκα. Ως εκ τούτου είναι τουλάχιστον περίεργο η πρόσκληση Δημοϊκών για συγκέντρωση στη Λεμεσό στην οποία προσκλήθηκε να μιλήσει ο υποψήφιος Πρόεδρος Γ.Λιλλήκας να χρεώνεται στον ίδιο και όχι σε εκείνους που απεύθυναν την πρόσκληση για την συγκέντρωση. Στην αντίληψή μας δεν έχει υποπέσει να έχουν χρησιμοποιηθεί σύμβολα του ΔΗΚΟ σε καμία πρόσκληση¹⁶.

Την ίδια άποψη υποστηρίζει και το πιο κάτω παράδειγμα το οποίο προέρχεται από το επιτελείο Λιλλήκα.

Κατανοούμε το άγχος και την αγωνία της ηγεσίας του ΔΗΚΟ η οποία με την απόφασή της πήρε διαζύγιο από τους ψηφοφόρους του ΔΗΚΟ¹⁷.

¹⁶ Ανακοίνωση τύπου - ΚΣ ΕΔΕΚ - Δ. Παπαδάκης - απάντηση στον Κ. Κενεβέζο ΚΥΠΕ - Λευκωσία 26/1/2013 12:44

¹⁷ Ανακοίνωση τύπου - Εκλογικό επιτελείο Γ.Λιλλήκα - απάντηση στο ΔΗΚΟ ΚΥΠΕ - Λευκωσία 10/2/2013 14:39

5.6.7. Απόδοση διάσπασης συνασπισμού

Στα προεδρικά συστήματα οι υποψήφιοι δεν επιτίθενται μόνο στο αντίπαλο κόμμα αλλά και στα συνεργαζόμενα κόμματα. Η επίθεση μπορεί να αφορά τη σχέση των συνεργαζομένων κομμάτων με αναφορές σε διαφωνίες ή σε περιπτώσεις όπου η συνεργασία είναι κατά βάση εκλογική και δε βασίζεται σε κοινές πολιτικές, κοινή πλατφόρμα αλλά γίνεται μόνο για εκλογικούς λόγους. Παρόλο που στην περίπτωση του προεδρικού συστήματος της Κύπρου δεν τίθεται θέμα εξασφάλισης κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας, η ενότητα του συνασπισμού έχει αποκτήσει σημαντική θέση στο πολιτικό σύστημα. Αυτό συμβαίνει γιατί τα κόμματα συνεργάζονται στη βάση ενός κοινού προγράμματος, με αμοιβαίες υποχωρήσεις. Λόγω των διαφορετικών απόψεων που εκπροσωπούν τα συνεργαζόμενα κόμματα και ειδικότερα επί της επίλυσης του εθνικού θέματος, οι παρεκκλίσεις από τα συμφωνηθέντα οδηγούν συχνά σε διάλυση της συνεργασίας γεγονός που αποδυναμώνει το προεδρικό αξίωμα (Ξενοφώντος, 2015).

Το παράδειγμα που ακολουθεί προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του ΔΗΚΟ και αναφέρεται στα κόμματα που υποστηρίζουν τον υποψήφιο για την προεδρία Λιλλήκα τονίζοντας τις ετερόκλητες απόψεις τους.

Η ΕΔΕΚ συμφωνεί με τις ακραίες θέσεις του κ. Κουτσού και των Νέων Οριζόντων και με τη στροφή των 180° του υποψηφίου που επέλεξε να υποστηρίξει¹⁸;

Το επόμενο παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του υποψηφίου Λιλλήκα και απευθύνεται προς τον Αναστασιάδη και τον Καρογιάν αναφερόμενος σε απόψεις του Μικελλίδη (άτομο που υποστηρίζει την υποψηφιότητα Αναστασιάδη) και οι

¹⁸ Ανακοίνωση τύπου- ΔΗΚΟ - Λιλλήκας - Κουτσού - Κυπριακό ΚΥΠΕ - Λευκωσία 14/2/2013 17:19

οποίες θίγουν τον Τάσσο Παπαδόπουλο, θέλοντας έτσι να υποσκάψει την συνεργασία Αναστασιάδη - ΔΗΚΟ.

«Διερωτώμαι», ανέφερε ο κ. Λιλλήκας, «εάν συμφωνεί ή διαφωνεί ο κ. Αναστασιάδης με τις απόψεις του κ. Μικελλίδη; Αυτός είναι ο σεβασμός που επιδεικνύει στον αείμνηστο Τάσσο Παπαδόπουλο;». Ο ανεξάρτητος υποψήφιος κάλεσε επίσης τον κ. Καρογιάν και την ηγεσία του ΔΗΚΟ να υπερασπιστούν τον τέως Πρόεδρο του ΔΗΚΟ, οποίος «τίμησε και την πατρίδα μας και το κόμμα του»¹⁹.

5.6.8. Κριτική στο κράτος

Ο υποψήφιος επιτίθεται στον τρόπο λειτουργίας του κρατικού μηχανισμού, χωρίς ωστόσο να αποδίδει πάντοτε την ευθύνη στην κυβέρνηση για τα προβλήματα του. Αναφέρεται στη γραφειοκρατία, στην έλλειψη διαφάνειας, στη διαφθορά κ.λπ. Όταν χρησιμοποιείται από τους διεκδικητές του αξιώματος συνδέεται άμεσα με το κυβερνητικό έργο, γεγονός που αντικατοπτρίζει και την άμεση συσχέτιση που έχουν τα κόμματα εξουσίας με τη διοίκηση του κράτους στα υπό μελέτη συστήματα (Ξενοφώντος, 2015).

Το παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του ΔΗΚΟ σχετικά με το διορισμό αξιωματούχου λίγες μέρες πριν τις εκλογές.

Ο αιφνίδιος διορισμός Εκτελεστικού Αντιπροέδρου της ΚΡΕΤΥΚ αποτελεί μια πράξη της απερχόμενης κυβέρνησης που βρίσκεται εκτός και πέραν των αρχών της πολιτικής ηθικής και δεοντολογίας. Είναι πρόδηλες οι κομματικές σκοπιμότητες και η παράκαμψη του δημοσίου συμφέροντος²⁰.

¹⁹ Ανακοίνωση τύπου - Υποψήφιος Πρόεδρος της Δημοκρατίας Γ. Λιλλήκας – ερωτήματα προς Αναστασιάδη-Καρογιάν
ΚΥΠΕ – Λευκωσία 3/2/2013 15:49

²⁰ Ανακοίνωση τύπου - ΔΗΚΟ - Διορισμός Κασίνη
ΚΥΠΕ - Λευκωσία 7/2/2013 18:34

5.6.9. Επιθέσεις στα μέσα και στο ρόλο τους στην προεκλογική εκστρατεία

Οι υποψήφιοι επιτίθενται στα ΜΜΕ, αποδίδοντας τους για παράδειγμα ελλιπή ή μονομερή προβολή και μεροληψία που λειτουργεί εις βάρος της υποψηφιότητας του ή του κόμματος που εκπροσωπεί (Ξενοφώντος, 2015).

Το πρώτο παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του επικεφαλούς του εκλογικού επιτελείου του Μαλά και αναφέρεται σε μια μερίδα των ΜΜΕ χωρίς να αναφέρει ονόματα.

Με ιδιαίτερη λύπη παρατηρώ σήμερα ότι και μικρή μερίδα των ΜΜΕ αντί να υπερασπίζονται την Κύπρο, υπερασπίζονται βασικά τους ελάχιστους Ευρωβουλευτές που υπέσκαψαν την Κυπριακή Δημοκρατία²¹.

Το δεύτερο παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του υποψηφίου Λιλλήκα ο οποίος κατηγορεί το ΡΙΚ για μεροληψία υπέρ του επιτελείου του Αναστασιάδη.

Καταδικάζουμε τη συμπεριφορά του ΡΙΚ σε σχέση με την προγραμματισθείσα για χθες συζήτηση των τριών πολιτικών αρχηγών των κομμάτων ΔΗΣΥ, ΑΚΕΛ και ΕΔΕΚ. Το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου ανέτρεψε τον προγραμματισμό που συμφωνήθηκε και απέδειξε για μια ακόμα φορά αυτό που καταγγείλαμε εδώ και καιρό, ότι έχει μετατραπεί σε μέρος του Επιτελείου Νίκου Αναστασιάδη²².

5.6.10. Επίθεση στο δικομματισμό

Χρησιμοποιείται από υποψηφίους που προέρχονται από μικρότερα κόμματα τα οποία ασκούν κριτική στα δυο μεγάλα κόμματα και καταγγέλλουν τον δικομματισμό. Στο πλαίσιο αυτό χρησιμοποιεί αρνητικούς χαρακτηρισμούς για το δικομματισμό ή αναφέρεται συγχρόνως στα δύο μεγαλύτερα κόμματα ή στους αρχηγούς των δυο μεγαλύτερων κομμάτων. Παράλληλα, απευθύνει εκκλήσεις απόρριψης του

²¹ Ανακοίνωση τύπου – επικεφαλής εκλογικού επιτελείου υποψηφίου προέδρου Σ. Μαλά, Νίκος Κατσουρίδης
ΚΥΠΕ - Λευκωσία 16/1/2013 12:36

²² Ανακοίνωση τύπου – Υποψήφιος Πρόεδρος Γ. Λιλλήκας - ΡΙΚ
ΚΥΠΕ - Λευκωσία 8/2/2013 11:31

δικομματισμού και υποστηρίζει ότι τα δύο μεγάλα κόμματα δεν διαφοροποιούνται πολιτικά. Οι επιθέσεις στο δικομματισμό είναι άμεσα συνδεδεμένες με τα μικρά κόμματα, τα οποία μετατρέπονται σε κόμματα διαμαρτυρίας και επιτίθενται στα κόμματα εξουσίας (Ξενοφώντας, 2015).

Το παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου της ΕΔΕΚ, η οποία επιτίθεται στους δύο πόλους του πολιτικού συστήματος με αναφορά στο κυπριακό και στην οικονομία.

Η μία επιλογή είναι αυτή που προτείνεται από τους δύο πόλους του πολιτικού συστήματος. Αυτή η επιλογή εγγυάται την ανακύκλωση των συνταγών του παρελθόντος με εμμονές σε μια χρεωκοπημένη στρατηγική στο εθνικό μας θέμα και είτε νεοφιλελεύθερες αντιλήψεις και πρακτικές στην οικονομία είτε σε αγκυλωμένες και δογματικές νοοτροπίες, κρατισμού και αδιεξόδων στην οικονομία²³.

5.6.11. Κριτική στην ιδεολογία

Οι υποψήφιοι ασκούν κριτική στην ιδεολογική ταυτότητα του αντιπάλου, ιδιαίτερα αν αυτή συνδέεται με μια αρνητική ιδέα (π.χ. νεοφιλελευθερισμός, ευρωσκεπτικισμός). Παράλληλα, η κριτική μπορεί να επικεντρώνεται στα διαφορετικά ιδεολογικά ρεύματα που μπορεί να έχει στο εσωτερικό του ένα κόμμα. Οι επιθέσεις αυτές γίνονται κυρίως σε μεγάλα κόμματα τα οποία συγκεντρώνουν στο εσωτερικό στελέχη τα οποία έχουν διαφορετικές ιδεολογικές καταβολές ιδίως στο πλαίσιο της προσπάθειας τους να καλύψουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερο κομμάτι του ιδεολογικού φάσματος (Ξενοφώντας, 2015).

Το παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του Μαλά, ο οποίος αναφέρεται στον Αναστασιάδη και στη στάση του προς την Τρόικα.

²³ Ανακοίνωση τύπου - ΕΔΕΚ - Γιώργος Λιλλήκας - Συστράτευση ΚΥΠΕ - Λευκωσία 4/2/2013 10:45

Θέλουμε ένα πρόεδρο όπως τον κ.Αναστασιάδη που να υποκλίνεται σε ότι ζητήσει η Τρόικα, γιατί αυτό επιβάλλει η δική του φιλοσοφία και οι δικές του ιδεοληψίες τις οποίες πανηγυρικά θα διακηρύξει στη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Λαϊκού κόμματος σε λίγες μέρες²⁴;

5.6.12. Αμφισβήτηση ικανότητας

Οι υποψήφιοι αμφισβητούν την ικανότητα του υποψηφίου να διαχειριστεί κρίσιμα ζητήματα της δημόσιας ατζέντας. Η αμφισβήτηση της ικανότητας είναι τεχνική που αφορά κυρίως τη διεκδίκηση του ανώτατου αξιώματος (πρόεδρος) και προέρχεται κυρίως από τους υποψηφίους/ κόμματα που διεκδικούν το αξίωμα (Ξενοφώντας, 2015).

Το παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου της ΕΔΕΚ και αναφέρεται στον Μαλά και συγκεκριμένα στη θητεία του ως υπουργού Υγείας στην κυβέρνηση Χριστόφια με «αμφίβολες επιδόσεις» όπως τονίζεται.

Η σημερινή κυβέρνηση και ο υποψήφιος της δεν μπορούν να προωθήσουν αυτή τη λύση, γιατί με απόφασή της το 2010 ανέστειλε της εφαρμογή του. Ο υποψήφιος της στις προσεχείς προεδρικές εκλογές για 18 μήνες διετέλεσε υπουργός Υγείας με αμφίβολες επιδόσεις²⁵.

Το επόμενο παράδειγμα προέρχεται από το επιτελείο του Λιλλήκα και αναφέρεται στον Αναστασιάδη και στις «στενές σχέσεις» του με την κ.Μέρκελ καθώς και στο αρνητικό αποτέλεσμα των συναντήσεων του με Ευρωπαίους ηγέτες για τα συμφέροντα της Κύπρου.

Παρακολουθούμε το Επιτελείο του κ. Αναστασιάδη να προσπαθεί να πείσει για τις πολύ στενές σχέσεις του κ. Αναστασιάδη με την κ. Μέρκελ και τον κ. Σόιμπλε.

²⁴ Ανακοίνωση τύπου - Υποψήφιος Πρόεδρος της Δημοκρατίας Σ. Μαλάς - ομιλία ΚΥΠΕ - Λευκωσία 9/1/2013 20:36

²⁵ Ανακοίνωση τύπου - ΚΣ ΕΔΕΚ - Μ.Σιζόπουλος- ΓΕΣΥ ΚΥΠΕ - Λευκωσία 6/2/2013 11:10

Διερωτούμαστε όμως γιατί η κ. Μέρκελ και ο κ. Σόιμπλε δεν στέκονται δίπλα από τα συμφέροντα της Κύπρου, αλλά εγείρουν θέματα για τα ρωσικά κεφάλαια και δήθεν ξέπλυμα βρώμικου χρήματος στην Κύπρο ή πιέζουν για αλλαγή του εταιρικού φόρου; Αυτά είναι τα αποτελέσματα των συναντήσεων του κ. Αναστασιάδη; Τελικά οι συναντήσεις αυτές είναι για το θεαθήναι και με αρνητικό αποτέλεσμα για τον τόπο μας; Μπορεί τελικά να πείσει ο κ. Αναστασιάδης για τα εθνικά συμφέροντα²⁶;

5.6.13 Αρνητικός χαρακτηρισμός

Ο υποψήφιος χρησιμοποιεί λέξεις οι οποίες συνδέουν ένα πρόσωπο ή μια ιδέα με ένα αρνητικό σύμβολο. Στόχος είναι η ταύτιση του αντιπάλου με το αρνητικό σύμβολο να οδηγήσει το κοινό σε μια άμεση απόρριψη, ώστε η ανάγκη για λογικές αποδείξεις να μην είναι αναγκαία. Μια πιο ειδική μορφή αρνητικού χαρακτηρισμού περιλαμβάνει λέξεις ή φράσεις, οι οποίες επιλέγονται, γιατί παράγουν αρνητικά συναισθήματα (Ξενοφώντος, 2015).

Το πιο κάτω παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του ΔΗΚΟ και αναφέρεται στον Λιλλήκα χαρακτηρίζοντάς τον ως «κακέκτυπο δούρειο ίππο».

Ο ΔΗΚΟικός κόσμος έχει αντιληφθεί πλέον ότι ο Γ. Λιλλήκας επιχειρεί να καπηλευτεί την ιστορία, τους αγώνες και τις αρχές του ΔΗ.ΚΟ. Έχει αντιληφθεί ότι πρόκειται για ένα κακέκτυπο δούρειου ίππου²⁷.

Το επόμενο παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του ΔΗΣΥ ως απάντηση σε δηλώσεις του ΑΚΕΛ χαρακτηρίζοντας τα χρόνια διακυβέρνησης του ΑΚΕΛ ως μαύρα.

Σημειώνουμε την παραδοχή ακόμα και του ΑΚΕΛ και του Επιτελείου Μαλά ότι τα πεπραγμένα της διακυβέρνησης είναι τόσο μαύρα ώστε η όποια αναφορά σε αυτά να θεωρείται ως αρνητική διαφήμιση²⁸.

²⁶ Ανακοίνωση τύπου – εκπρόσωπος τύπου υποψηφίου προέδρου Γ. Λιλλήκα – Γραπτή δήλωση

ΚΥΠΕ - Λευκωσία 5/1/2013 14:41

²⁷ Ανακοίνωση τύπου – ΔΗΚΟ – Γ.Λιλλήκας

ΚΥΠΕ-Λευκωσία 8/2/2013 11:30

²⁸ Ανακοίνωση τύπου - Αναπληρωτής Πρόεδρος ΔΗΣΥ – απάντηση σε Κατσοouriδη και ΑΚΕΛ
ΚΥΠΕ - Λευκωσία 20/2/2013 16:59

5.6.14 Δαιμονοποίηση δια της σύνδεσης

Ο υποψήφιος προχωρά σε μια «μη ευνοϊκή σύνδεση μεταξύ δυο ανθρώπων, μιας ιδέας ή γεγονότων τα οποία μοιράζονται ένα κοινό χαρακτηρισμό». Μέσω των αρνητικών συνδέσεων, τα προεκλογικά μηνύματα στόχο έχουν να αποδώσουν ευθύνες για συγκεκριμένες πολιτικά προβλήματα (Ξενοφώντος, 2015).

Το παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του υποψηφίου Μαλά και συνδέει τη συγκέντρωση του ΕΛΚ στην Κύπρο με δυσμενείς διεθνή σχόλια για την Κύπρο.

Αυτό που μας αφήνει ως τελικό συμπέρασμα η χθεσινή φιάστα του ΕΛΚ είναι ότι οι περιλάλητες διεθνείς σχέσεις και διασυνδέσεις του κ.Αναστασιάδη έχουν αποδώσει τα χειρότερα για την Κύπρο²⁹.

5.6.15 Εκφοβισμός

Ο υποψήφιος προειδοποιεί ότι θα προκύψει μια καταστροφή αν δεν ακολουθήσουν μια συγκεκριμένη πορεία δράσης και το αντίστροφο.

Το παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του ΔΗΣΥ και αναφέρεται στην παρουσίαση των τριών υποψηφίων σε τηλεμαχία.

Η εθνική μας υπόθεση έχει οδηγηθεί σε μια πάρα πολύ δύσκολη θέση. Ούτε οι δογματισμοί και οι εμμονές, ούτε όμως ο λαϊκισμός και τα συνθήματα μπορεί να αποτελέσουν επιλογές που υπηρετούν το καλό της πατρίδα μας³⁰.

²⁹ Ανακοίνωση τύπου - Υποψήφιος Πρόεδρος Σ. Μαλάς - Σύνοδος ΕΛΚ ΚΥΠΕ - Λευκωσία 12/1/2013 13:19

³⁰ Ανακοίνωση τύπου - Εκπρόσωπος Τύπου ΔΗΣΥ - ντιμπέιτ ΚΥΠΕ- Λευκωσία 29/1/2013 12:44

5.6.16 Σύγκριση – Διαφοροποίηση

Ο υποψήφιος προβάλλει αρνητικά στοιχεία των θέσεων/ του έργου/ της προσωπικότητας του αντιπάλου αντιπαραβάλλοντας θετικά στοιχεία των θέσεων του/ του έργου του ή της προσωπικότητας του και το αντίστροφο (Ξενοφώντος, 2015).

Το παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του ΔΗΚΟ και αντιπαραβάλλει στοιχεία της υποψηφιότητας Αναστασιάδη με στοιχεία της υποψηφιότητας Μαλά και Λιλλήκα.

Οι δυνάμεις της αλλαγής, της ευθύνης, της δημιουργίας και της προοπτικής και ο υποψήφιος τους Νίκος Αναστασιάδης έχουν πλήρη επίγνωση της κρισιμότητας της κατάστασης και ενσυνείδητα δεσμεύονται να εργαστούν για τη σωτηρία της πατρίδας και τη διάσωση της οικονομίας μας, αλλά και για τη διαφύλαξη και διασφάλιση των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων. Ανάλογη ευθύνη δεν διακρίνει δυστυχώς το ΑΚΕΛ και τον υποψήφιο του Στ. Μαλά ούτε τον δορυφόρο του Γ. Λιλλήκα, που επιλέγουν μια παθητική, ανεύθυνη και δημαγωγική συμπεριφορά με γενικές και αόριστες θέσεις και προτάσεις³¹.

Το επόμενο παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του ΔΗΣΥ και αντιπαραβάλλει ως επιλογές κυβέρνηση Αναστασιάδη ή κυβέρνηση ΑΚΕΛ.

Η επιλογή είναι ξεκάθαρη: είτε θα συνεχίσουμε με τα αδιέξοδα του ΑΚΕΛ, είτε θα γυρίσουμε σελίδα, με τον Νίκο Αναστασιάδη, για να διασφαλίσουμε το μέλλον και την Ευρωπαϊκή προοπτική της πατρίδας μας³².

5.6.17 Απόδοση Αντιφατικής/Ασυνεπούς πολιτικής

Ο υποψήφιος αποδίδει ευθέως στον αντίπαλο ασυνέπεια λόγων ή πράξεων προκειμένου να αποδυναμώσει την αξιοπιστία των θέσεων ή της ικανότητα του να διαχειριστεί την εξουσία ή συγκεκριμένα ζητήματα. Αναφέρεται σε προεκλογικές ή

³¹ Ανακοίνωση τύπου - ΔΗΚΟ - Ασμουσεν
ΚΥΠΕ - Λευκωσία 11/2/2013 16:04

³² Ανακοίνωση τύπου - ΔΗΣΥ - ΡΙΜΣΟ
ΚΥΠΕ - Λευκωσία 20/2/2013 12:48

άλλες εξαγγελίες του αντιπάλου οι οποίες δεν πραγματοποιήθηκαν (Ξενοφώντας, 2015).

Τα πιο κάτω παραδείγματα προέρχονται από ανακοινώσεις τύπου του ΔΗΚΟ και αναφέρονται στον υποψήφιο Λιλλήκα. Το πρώτο τονίζει την αντιφατική στάση του προς το ΔΗΚΟ (σφοδρός πολέμιος – θεματοφύλακας) και το δεύτερο τις πολιτικές θέσεις που υποστήριξε κατά καιρούς προς το κυπριακό.

Αντίθετα, υπήρξε σφοδρός πολέμιος του ΔΗΚΟ και των ηγετών του, τους οποίους αποκαλούσε ακραίους και εθνικιστές, καταγγέλοντάς τους ότι ήταν εναντίον της λύσης του κυπριακού. Σήμερα, παριστάνει τον συνεχιστή της πολιτικής τους και τον θεματοφύλακα των αρχών του ΔΗ.ΚΟ., γιατί θεωρεί ότι με αυτό το προσώπείο θα ξεγελάσει τους ψηφοφόρους του ΔΗ.ΚΟ. και να υποκλέψει τη ψήφο τους³³.

Ο άλλοτε νεοκύπριος και θιασώτης μιας λύσης του κυπριακού στη βάση των Ιδεών Γκάλι, που στη συνέχεια ταυτίστηκε με τις ιδέες και τις θεωρίες του ΑΚΕΛ και που για λόγους ιδιοτελείς και προσωπικού πολιτικού οφέλους επέλεξε να συμπορευτεί με τον Τάσσο Παπαδόπουλο το 2008, επειδή θεωρούσε δεδομένη την επανεκλογή του, επιχειρεί με ένα αχταρμά θεωριών, προτάσεων και θέσεων να προβληθεί ως ο μεγαλύτερος πατριώτης, ο μεσσίας και ο σωτήρας της Κύπρου³⁴.

5.7. Σχήμα κωδικοποίησης για τεχνική εκφοβισμού

Το σχήμα κωδικοποίησης που χρησιμοποιήθηκε για την τεχνική του εκφοβισμού αντλήθηκε από την μεταπτυχιακή διατριβή της Δογάνης με τίτλο «Η Ρητορική Συγκρότηση και η Ειδησεογραφική Κατασκευή του Φόβου ως Στοιχείου της Εικόνας των Κρατών: Μια Συστηματική Ανάλυση Περιεχομένου στον Αγγλικό Τύπο» (Δογάνη, 2014). Η τεχνική του εκφοβισμού κατηγοριοποιείται σε ρίσκο ή απειλή, ενώ παίρνει τις μεταβλητές: απευθυνόμενο σε συγκεκριμένο κοινό, μέσω της επίκλησης σε πανανθρώπινες αξίες, το μέγεθος του κινδύνου, την πιθανότητα πραγμάτωσης του

³³ Ανακοίνωση τύπου - ΔΗΚΟ - βουλευτής Α.Βότσης - Γ. Λιλλήκας
ΚΥΠΕ - Λευκωσία 5/2/2013 15:10

³⁴ Ανακοίνωση τύπου - ΔΗΚΟ
ΚΥΠΕ - Λευκωσία 22/1/2013 16:09

φοβικού μηνύματος , τις προτεινόμενες λύσεις, τις δυνατότητες διαχείρισης και τις δραματοποιημένες επικοινωνιακές διαδικασίες (Δογάνη, 2014).

5.7.1 Ρίσκο

Ως ρίσκο ορίζεται η πιθανότητα που υπάρχει να μας βλάψει ένας υπαρκτός κίνδυνος. Είναι η συνάρτηση της πιθανότητας και του κόστους που αντιμετωπίζει ένα κράτος ή μια κοινωνία να βιώσει απώλειες ή ζημιά ή επίθεση, δηλαδή φόβο (Δογάνη, 2014).

Το παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του ΔΗΚΟ και αναφέρεται στο αποτέλεσμα συνεδρίας του Eurogroup.

Το αποτέλεσμα της χθεσινής συνεδρίας του Eurogroup δεν είναι μόνο απογοητευτικό για την Κύπρο, αλλά καθίσταται σαφές πως όσο συντηρείται αυτή η αβεβαιότητα, η συμφωνία θα γίνεται ολοένα και πιο σκληρή και επικίνδυνη για τα συμφέροντα της Κύπρου και του λαού μας³⁵.

5.7.2 Απειλή

Ως απειλή ορίζεται ο αντικειμενικός κίνδυνος που εκφέρεται από κάποια πηγή. Η απειλή είναι συνάρτηση της ισχύος και της πρόθεσης του υποψηφίου ή του κόμματος ή άλλου εξωτερικού παράγοντα (Τούρκοι ή Ευρώπη) να προκαλέσει απώλειες ή ζημιές ή επίθεση, δηλαδή φόβο (Δογάνη, 2014).

Το παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του ΔΗΚΟ και αναφέρεται στην οικονομία και στη διάσκεψη του διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου.

Αν δεν αλλάξουν αυτές οι παραδοχές, εκτιμήσεις και προβλέψεις και αν δεν περιοριστεί το ποσό στήριξης των τραπεζών και του συνεργατισμού τότε τίποτα δεν μπορεί να αποτρέψει τις ιδιωτικοποιήσεις, την καταστροφή της εικόνας της Κύπρου ως χρηματοπιστωτικού κέντρου και τη χρεοκοπία της Κυπριακής

³⁵ Ανακοίνωση τύπου - ΔΗΚΟ - EUROGROUP
ΚΥΠΕ - Λευκωσία 22/1/2013 12:15

*οικονομίας η οποία θα οδηγήσει και σε άλλα μνημόνια και σε επιπρόσθετα μέτρα*³⁶.

5.7.3 Απευθυνόμενο σε συγκεκριμένο κοινό

Γίνεται εντοπισμός της προσπάθειας σύνδεσης του φόβου με συγκεκριμένο κοινό. Δηλαδή, ελέγχεται αν η διαδικασία εσωτερίκευσης του φοβικού μηνύματος γίνεται με τρόπο που να απευθύνεται, να αφορά ή να πηγάζει από συγκεκριμένο κοινό (Δογάνη, 2014).

Το παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου της ΕΔΕΚ και αναφέρεται στους γεωργούς της ελεύθερης περιοχής της Αμμοχώστου.

*Το ψηλό κόστος των καυσίμων, οι ψηλές τιμές που επικρατούν στα φυτοφάρμακα και γενικά το ψηλό κόστος παραγωγής, σε συνδυασμό με την χθεσινή καταστροφή των καλλιεργειών, έχουν φέρει σε αδιέξοδο μεγάλη μερίδα των παραγωγών της ελεύθερης Αμμοχώστου... Διαφορετικά, ο γεωργικός κλάδος της ελεύθερης Αμμοχώστου θα οδηγηθεί στην εξαφάνιση*³⁷.

5.7.4 Μέσω της επίκλησης σε πανανθρώπινες αξίες

Εντοπισμός επίκλησης αναφορών σε ευρύτερες και πανανθρώπινες έννοιες, οι οποίες σχετίζονται με τον φόβο, και με τις οποίες μπορεί να ταυτιστεί το κοινό και να τις θεωρήσει δικές του. Συνήθως γίνεται αναφορά σε γενικούς στόχους των οποίων η αποδοχή είναι αυτονόητη και η εναντίωση σε αυτούς θεωρείται ταμπού. Συμπεριλαμβάνει ταύτιση με έννοιες όπως *δημοκρατία, εθνική ανεξαρτησία, ελευθερία*

³⁶ Ανακοίνωση τύπου - ΔΗΚΟ - Ν. Παπαδόπουλος - Διάσκεψη Διοικητή ΚΤ ΚΥΠΕ - Λευκωσία 3/1/2013 16:18

³⁷ Ανακοίνωση τύπου - ΚΣ ΕΔΕΚ - Γ. Βαρνάβα - καλλιέργειες ΚΥΠΕ - Λευκωσία 10/1/2013 10:41

του λόγου, ανθρώπινα δικαιώματα και εναντίωση σε έννοιες όπως σκοταδισμός, απολυταρχία, εθνική ταπείνωση, τρομοκρατία, ανελευθερία (Δογάνη, 2014).

Το παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του ΔΗΚΟ και γίνεται αναφορά για κίνδυνο στον τρόπο λειτουργίας της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Αποψη του Δημοκρατικού Κόμματος είναι ότι αυτές οι καταγγελίες, εάν ευσταθούν, κλονίζουν συθέμελα τον θεσμικό ρόλο της Κεντρικής Τράπεζας αλλά και τον ίδιο τον τρόπο λειτουργίας του πολιτεύματος της Κυπριακής Δημοκρατίας και σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο της έρευνας που θα διεξάγει η Βουλή των Αντιπροσώπων σχετικά με τους λόγους που οδήγησαν το Κράτος μας στη χρεοκοπία³⁸.

5.7.5 Το μέγεθος του κινδύνου

Σε αυτή την μεταβλητή εξετάζεται αν υπάρχει αναφορά στο μέγεθος της απειλής/ρίσκου. Το φοβικό επιχείρημα μπορεί να επικοινωνεί το μικρό, μεγάλο ή μεσαίο μέγεθος της απειλής ή του ρίσκου.

5.7.6 Την πιθανότητα πραγμάτωσης του φοβικού μηνύματος

Σε αυτή την μεταβλητή εξετάζεται αν υπάρχει αναφορά στην πιθανότητα εμφάνισης του ρίσκου ή της απειλής. Εξετάζεται αν υπάρχει αναφορά στην πιθανότητα εμφάνισης, στην πιθανότητα εκτέλεσης και στην πιθανότητα έκθεσης στην απειλή ή το ρίσκο. Η ένταση της πιθανότητας μπορεί να επικοινωνείται και από το αίσθημα του αναπόφευκτού ή από την παρουσίαση ενός διλήματος μεταξύ δύο ή περισσότερων κακών (Δογάνη, 2014).

³⁸ Ανακοίνωση τύπου - ΔΗΚΟ – καταγγελίες Ορφανίδη
ΚΥΠΕ - Λευκωσία 3/1/2013 10:58

Το παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του ΔΗΚΟ και αναφέρεται σε παραδοχές του διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου.

Αν δεν αλλάξουν αυτές οι παραδοχές, εκτιμήσεις και προβλέψεις και αν δεν περιοριστεί το ποσό στήριξης των τραπεζών και του συνεργατισμού τότε τίποτα δεν μπορεί να αποτρέψει τις ιδιωτικοποιήσεις, την καταστροφή της εικόνας της Κύπρου ως χρηματοπιστωτικού κέντρου και τη χρεοκοπία της Κυπριακής οικονομίας η οποία θα οδηγήσει και σε άλλα μνημόνια και σε επιπρόσθετα μέτρα³⁹.

5.7.7 Προτεινόμενες λύσεις

Σε αυτή την μεταβλητή εξετάζεται αν υπάρχει αναφορά σε αποτελεσματικές λύσεις αντιμετώπισης της απειλής ή/ και διαχείριση του ρίσκου. Εξετάζεται αν υπάρχουν τέτοιες προτεινόμενες λύσεις / καθησυχαστικές προτάσεις απομείωσης της βλάβης και κατευνασμού του φόβου (Δογάνη, 2014).

Το παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του υποψηφίου Λιλλήκα που προτείνει λύση στο οικονομικό πρόβλημα της Κύπρου.

Οι πολίτες δυσπραγούν και με το Μνημόνιο θα οδηγήσουμε την κοινωνία μας σε ακόμη χειρότερες συνθήκες. Είναι πλέον καιρός να αφήσουμε τις όποιες προεκλογικές και κομματικές σκοπιμότητες και να κινηθούμε γρήγορα, αποφασίσηκα και μελετημένα στις διεθνείς αγορές, για να διευρύνουμε τις προοπτικές αξιοποίησης του Φυσικού Αερίου, επαναφέροντας την αξιοπρέπεια και την περηφάνια του λαού μας για να αποδεσμευθούμε άμεσα από την οικονομική και πολιτική εξάρτηση που επιδιώκεται μέσω του Μνημονίου⁴⁰.

³⁹ Ανακοίνωση τύπου - ΔΗΚΟ - Ν. Παπαδόπουλος - Διάσκεψη Διοικητή ΚΤ ΚΥΠΕ - Λευκωσία 3/1/2013 16:18

⁴⁰ Ανακοίνωση τύπου - Δήλωση εκπροσώπου τύπου υποψηφίου προέδρου Γ. Λιλλήκα - δημοσίευμα FT ΚΥΠΕ - Λευκωσία 14/2/2013 16:32

5.7.8. Δυνατότητες Διαχείρισης

Εντοπισμός αναφορών για την δυνατότητα διαχείρισης του συμβάντος που παράγει φόβο από το κοινό. Εντοπίζονται αναφορές για το αν μπορεί το κοινό να ανταπεξέλθει ή για το αν χρειάζεται βοήθεια από κάποιον τρίτο (Δογάνη, 2014).

Το παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου του ΔΗΚΟ που καλεί όλες τις δυνάμεις (κόμματα και λαό) να ενωθούν και να στηρίζουν ένα εθνικό σχέδιο ανασυγκρότησης.

Όταν η πατρίδα κινδυνεύει, όταν η οικονομία μας οδηγείται στην κατάρρευση έχουμε πατριωτικό καθήκον να ενώσουμε τις δυνάμεις μας και όλοι μαζί να στηρίξουμε ένα εθνικό σχέδιο ανασυγκρότησης του κράτους μας και της οικονομίας μας⁴¹.

5.7.9 Δραματοποιημένες Επικοινωνιακές Διαδικασίες

Εντοπισμός αναφορών που συμβάλουν στην δραματοποίηση του φοβικού μηνύματος. Για παράδειγμα η χρήση συναισθηματικά φορτισμένων λέξεων και η χρήση μεταφορών στην περιγραφή του προβλήματος είναι στοιχεία που εντοπίζονται και κωδικοποιούνται γιατί εξυπηρετούν στην δραματοποίηση του φόβου (Δογάνη, 2014).

Το παράδειγμα προέρχεται από ανακοίνωση τύπου της ΕΔΕΚ σχετικά με απόφαση του Γιούρογκρουπ, ενώ περιέχει το στοιχείο της υπερβολής και της προσωποποίησης του κράτους («Η Χώρα οδηγείται σε δεσμά»).

Είμαι υποχρεωμένος να καταγγείλω ότι η Κύπρος οδηγείται σε συνθήκες υποδούλωσης και νεοαποικισμού. Προειδοποιώ το λαό μας. Η Χώρα μας οδηγείται σε δεσμά, σε ταπείνωση και έσχατο ευτελισμό⁴².

⁴¹ Ανακοίνωση τύπου - ΔΗΚΟ - Δηλώσεις Φωτίου - Οικονομία ΚΥΠΕ - Λευκωσία 3/1/2013 13:38

⁴² Ανακοίνωση τύπου - πρόεδρος ΕΔΕΚ - απόφαση Γιουρογκρουπ ΚΥΠΕ - Λευκωσία 12/2/2013 12:43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Η παρουσίαση των ευρημάτων της έρευνας γίνεται σε τρία μέρη. Στο πρώτο τα αποτελέσματα αφορούν συνολικά τα δελτία τύπου με ανεξάρτητες μεταβλητές την πηγή μηνύματος, τη θεματολογία, το χρόνο και τον αριθμό των επιθέσεων ανά δελτίο τύπου.

Στο δεύτερο τα αποτελέσματα αφορούν τις μεμονωμένες επιθέσεις με ανεξάρτητες μεταβλητές την πηγή μηνύματος, την προσωποποίηση του στόχου και τη θεματολογία.

Στο τρίτο μέρος απαντιούνται τα ερευνητικά ερωτήματα και γίνεται ο έλεγχος των υποθέσεων εργασίας της έρευνας.

6.1. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων από την ανάλυση των δελτίων τύπου

Τα δελτία τύπου που έχουν αναλυθεί αφορούν την περίοδο 2 Ιανουαρίου 2013 έως 24 Φεβρουαρίου 2013. Έχουν κωδικοποιηθεί 721 δελτία τύπου, τα οποία καταμερίζονται σε κόμματα και επιτελεία ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Αριθμός Δ.Τ ανά πηγή μηνύματος

ΑΚΕΛ	109	15,1%
ΔΗΣΥ	65	9%
ΔΗΚΟ	75	10,4%
ΕΔΕΚ	101	14%
ΕΥΡΩΚΟ	39	5,4%
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ	91	12,6%
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΜΑΛΑ	76	10,6%
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΛΙΛΛΗΚΑ	112	15,5%
ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	53	7,4%
ΣΥΝΟΛΟ	721	100%

6.1.1. Εστίαση και Κυρίαρχη Λειτουργία Δελτίου Τύπου

Η ανάλυση ξεκινά με την διερεύνηση της εστίασης του δελτίου τύπου ανά πηγή μηνύματος (πίνακας 2). Όλα τα κόμματα (εκτός από ΕΔΕΚ) παρουσιάζουν υψηλότερο ποσοστό αρνητικής παρά θετικής εστίασης στα δελτία τύπου τους, ενώ αντίθετα τα επιτελεία των τριών υποψηφίων παρουσιάζουν υψηλότερο ποσοστό θετικής εστίασης παρά αρνητικής εστίασης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Εστίαση Δελτίου Τύπου ανά πηγή μηνύματος

	Εστίαση Δελτίου Τύπου			Σύνολο
	Θετική Εστίαση	Αρνητική Εστ.	Ισοκατανομή	
ΑΚΕΛ	25 – 22,9%	66 – 60,6%	18 – 16,5%	109 – 100%
ΔΗΣΥ	16 – 24,6%	45 – 69,2%	4 – 6,2%	65 – 100%
ΔΗΚΟ	23 – 30,7%	39 – 52%	13 – 17,3%	75 -100%
ΕΔΕΚ	48 – 47,5%	42 – 41,6%	11 – 10,9%	101 – 100%
ΕΥΡΩΚΟ	15 – 38,5%	21 – 53,8%	3 – 7,7%	39 – 100%
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ	53 – 58,2%	31 – 34,1%	7 – 7,7%	91 -100%
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΜΑΛΑ	37 – 48,7%	29 -38, 2%	10 – 13,2%	76 – 100%
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΛΙΛΛΗΚΑ	61 – 54,5%	46 – 41,1%	5 – 4,5%	112 – 100%
ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	28- 52,8%	22 – 41,5%	3 – 5,7%	53 – 100%
ΣΥΝΟΛΟ	306 – 42,4%	341 – 47,3%	74 – 10,3%	721 – 100%

Το μεγαλύτερο ποσοστό αρνητικής εστίασης Δ.Τ παρουσιάζει ο ΔΗΣΥ, ενώ το επιτελείο του υποψηφίου του (Αναστασιάδης) παρουσιάζει το μεγαλύτερο ποσοστό θετικής εστίασης. Η κυβέρνηση εμφανίζει μεγαλύτερο ποσοστό θετικής εστίασης παρά αρνητικής.

Ο πίνακας 3 παρουσιάζει την ύπαρξη επίθεσης και την κυρίαρχη λειτουργία του Δ.Τ. Σε σύνολο 721 Δ.Τ στα 477 υπήρξε επίθεση (ποσοστό 66,2%). Εκτός από το επιτελείο του Αναστασιάδη, όλα τα άλλα επιτελεία, κόμματα ακόμα και η κυβέρνηση

εμφανίζουν ύπαρξη επίθεσης στα δελτία τους πέραν του 50%. Το μεγαλύτερο ποσοστό εμφανίζουν τα κόμματα ΔΗΣΥ (80%), ΔΗΚΟ (80%) και ΑΚΕΛ (79,8%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: Κυρίαρχη Λειτουργία Δ.Τ ανά πηγή μηνύματος

	Υπαρξη Επίθεσης	Κυρίαρχη Λειτουργία Δ.Τ.			Σύνολο
		Επιτίθεται	Θετικές Δηλώσεις	Αμύνεται/ Απαντά	
ΑΚΕΛ	87-68,8%	75-68,8%	27-24,8%	7-6,4%	109-100%
ΔΗΣΥ	52-80%	39-60%	17-26,2%	9-13,8%	65 – 100%
ΔΗΚΟ	60-80%	48-64%	24-32%	3-4%	75 -100%
ΕΔΕΚ	66-65,3%	50-49,5%	51-50,5%	0	101 – 100%
ΕΥΡΩΚΟ	24-61,5%	23-59%	16-41%	0	39 – 100%
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ	43-47,3%	26-28,6%	56-61,5%	9-9,9%	91 -100%
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΜΑΛΑ	47-61,8%	36-47,7%	37-48,7%	3-3,9%	76 – 100%
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΛΙΑΛΗΚΑ	65-58%	45-40,2%	62-55,4%	5-4,5%	112 – 100%
ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	33-62,3%	21-39,6%	26-49,1%	6-11,3%	53 – 100%
ΣΥΝΟΛΟ	477-66,2%	363-50,3%	316-43,8%	42-5,8%	721 – 100%

Υψηλότερο ποσοστό επίθεσης ως κυρίαρχη λειτουργία εμφανίζουν όλα τα κόμματα εκτός από την ΕΔΕΚ, ενώ αντίθετα τα επιτελεία και των τριών υποψηφίων εμφανίζουν υψηλότερο ποσοστό στις «θετικές δηλώσεις». Η κυβέρνηση εμφανίζεται όπως και τα επιτελεία με υψηλότερο ποσοστό στις «θετικές δηλώσεις».

Ο πίνακας 4 παρουσιάζει τη σχέση εστίασης και λειτουργίας στα Δ.Τ. Στα δελτία όπου υπήρχε ως κυρίαρχη λειτουργία η επίθεση, η εστίαση των Δ.Τ. ήταν αρνητική σε ποσοστό 83,2%. Στα Δ.Τ. όπου ως κυρίαρχη λειτουργία ήταν οι θετικές δηλώσεις, η εστίαση των Δ.Τ ήταν θετική σε ποσοστό 94,6%. Στα Δ.Τ όπου ως κυρίαρχη λειτουργία ήταν η άμυνα/απάντηση, η εστίαση των Δ.Τ ήταν αρνητική σε ποσοστό 90,5%. Φαίνεται ότι στις περιπτώσεις όπου τα Δ.Τ είχαν ως κυρίαρχη λειτουργία την άμυνα/απάντηση, τα κόμματα αλλά και τα επιτελεία επέλεξαν πολύ περισσότερο την

αντεπίθεση προς τον επιτιθέμενο παρά την απλή προβολή και υπεράσπιση της δικής τους εικόνας μέσω θετικών δηλώσεων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: Σχέση Εστίασης και Κυρίαρχης Λειτουργία στα δελτία τύπου

		Εστίαση Δελτίου Τύπου			Total
		Θετική Εστίαση	Ισοκατανομή	Αρνητική Εστίαση	
Επιτίθεται	Count	4	57	302	363
	% within Κυρίαρχη Λειτουργία ΔΤ	1,1%	15,7%	83,2%	100,0%
	% within Εστίαση Δελτίου Τύπου	1,3%	77,0%	88,6%	50,3%
Προβαίνει σε Θετικές Δηλώσεις	Count	299	16	1	316
	% within Κυρίαρχη Λειτουργία ΔΤ	94,6%	5,1%	,3%	100,0%
	% within Εστίαση Δελτίου Τύπου	97,7%	21,6%	,3%	43,8%
Αμύνεται/Απαντά	Count	3	1	38	42
	% within Κυρίαρχη Λειτουργία ΔΤ	7,1%	2,4%	90,5%	100,0%
	% within Εστίαση Δελτίου Τύπου	1,0%	1,4%	11,1%	5,8%
Total	Count	306	74	341	721
	% within Κυρίαρχη Λειτουργία ΔΤ	42,4%	10,3%	47,3%	100,0%
	% within Εστίαση Δελτίου Τύπου	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

6.1.2 Θεματολογία Δελτίων Τύπων

Όπως έχει αναφερθεί στο κεφάλαιο 5 κατά την κωδικοποίηση των δελτίων δημιουργήθηκαν 18 κατηγορίες θεμάτων. Ο πίνακας 5 παρουσιάζει τη θεματολογία των δελτίων τύπου ανά πηγή μηνύματος. Τα κόμματα είχαν υψηλότερο ποσοστό δελτίων σε θέματα όπως την οικονομία, επιθέσεις και αντεπιθέσεις στη ρητορική, παρουσιάσεις πολιτικού προγράμματος-ομιλίες και διάφορα κοινωνικά ζητήματα. Τα επιτελεία των υποψηφίων είχαν υψηλότερο ποσοστό σε θέματα όπως την οικονομία (Λιλλήκας και Διαχείριση Φ.Α), παρουσίαση πολιτικού προγράμματος, υποβολή και υποστήριξη υποψηφιότητας και διάφορα κοινωνικά ζητήματα. Το μεγαλύτερο ποσοστό των δελτίων τύπου είχε ως θέμα την παρουσίαση πολιτικού προγράμματος-

ομιλία (16%), ενώ ακολουθεί η οικονομία (15,1%) και τα διάφορα κοινωνικά ζητήματα (10,3%).

Ο πίνακας 6 παρουσιάζει την εστίαση ανά θέμα Δ.Τ. Σύμφωνα με τον πίνακα 6 τα θέματα που παρουσιάζουν υψηλότερο ποσοστό θετικής εστίασης είναι: τα ζητήματα εξωτερικής πολιτικής, οι απεργίες, οι παρουσιάσεις πολιτικού προγράμματος, η υποβολή και υποστήριξη υποψηφιότητας και τα διάφορα κοινωνικά ζητήματα. Αντίθετα οι υπόλοιπες 13 κατηγορίες θεμάτων παρουσιάζουν υψηλότερο ποσοστό αρνητικής εστίασης.

Παρόμοια αποτελέσματα προκύπτουν και από τον πίνακα 7 όπου οι ίδιες κατηγορίες θεμάτων που παρουσιάζουν υψηλότερο ποσοστό θετικής εστίασης, παρουσιάζουν και υψηλότερο ποσοστό «θετικών δηλώσεων» ως κυρίαρχη λειτουργία Δ.Τ. Αντίθετα οι κατηγορίες που παρουσιάζουν υψηλότερο ποσοστό αρνητικής εστίασης, παρουσιάζουν και υψηλότερο ποσοστό επίθεσης ως κυρίαρχη λειτουργία του Δ.Τ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5: Θεματολογία Δελτίων Τύπου ανά πηγή μηνύματος

	Πηγή Μηνύματος									Σύνολο
	ΑΚΕΛ	ΔΗΣΥ	ΔΗΚΟ	ΕΔΕΚ	ΕΥΡΩΚΟ	Αναστασιάδ.	Μαλάς	Λιλλήκας	Κυβέρνηση	
Ανακεφαλαίωση Τραπεζών	6 5,5%	8 12,3%	5 6,7%	2 2,0%	5 12,8%	0 ,0%	5 6,6%	2 1,8%	4 7,5%	37 5,1%
Μνημόνιο	1 ,9%	2 3,1%	0 ,0%	4 4,0%	2 5,1%	4 4,4%	0 ,0%	6 5,4%	4 7,5%	23 3,2%
Οικονομία	11 10,1%	8 12,3%	13 17,3%	15 14,9%	13 33,3%	17 18,7%	7 9,2%	10 8,9%	15 28,3%	109 15,1%
Διαχείριση Φυσικού Αερίου	3 2,8%	4 6,2%	3 4,0%	3 3,0%	0 ,0%	5 5,5%	2 2,6%	13 11,6%	1 1,9%	34 4,7%
Κυπριακό Πρόβλημα	4 3,7%	0 ,0%	3 4,0%	5 5,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	5 4,5%	2 3,8%	19 2,6%
Ζητήματα Εξωτερικής Πολιτικής	9 8,3%	4 6,2%	4 5,3%	12 11,9%	1 2,6%	10 11,0%	3 3,9%	10 8,9%	4 7,5%	57 7,9%
Διορισμοί σε Δημόσιες Θέσεις	2 1,8%	1 1,5%	1 1,3%	3 3,0%	1 2,6%	0 ,0%	0 ,0%	1 ,9%	3 5,7%	12 1,7%
Απεργίες	7 6,4%	0 ,0%	0 ,0%	2 2,0%	4 10,3%	3 3,3%	2 2,6%	3 2,7%	1 1,9%	22 3,1%
Περιουσιακά Στοιχεία	7 6,4%	2 3,1%	4 5,3%	0 ,0%	0 ,0%	3 3,3%	2 2,6%	8 7,1%	0 ,0%	26 3,6%
Επιθέσεις - Αντεπιθέσεις-Ρητορική	18 16,5%	7 10,8%	13 17,3%	1 1,0%	2 5,1%	11 12,1%	7 9,2%	7 6,2%	5 9,4%	71 9,8%
Παρουσίαση, Ομιλία, Πολιτικό Πρόγραμμα	13 11,9%	8 12,3%	13 17,3%	24 23,8%	1 2,6%	14 15,4%	20 26,3%	17 15,2%	5 9,4%	115 16,0%
Ένταξη στον Συνεταιρισμό για την Ευρώπη	2 1,8%	1 1,5%	0 ,0%	1 1,0%	1 2,6%	0 ,0%	0 ,0%	1 ,9%	0 ,0%	6 ,8%
Υποβολή Υποψηφιότητας - Υποστήριξη στις Εκλογές	6 5,5%	2 3,1%	5 6,7%	13 12,9%	5 12,8%	11 12,1%	8 10,5%	6 5,4%	2 3,8%	58 8,0%
Ιδιωτικοποιήσεις	4 3,7%	1 1,5%	1 1,3%	2 2,0%	1 2,6%	1 1,1%	4 5,3%	1 ,9%	3 5,7%	18 2,5%
Διάφορα Κοινωνικά Ζητήματα	12 11,0%	9 13,8%	4 5,3%	11 10,9%	3 7,7%	9 9,9%	10 13,2%	13 11,6%	3 5,7%	74 10,3%
Τηλεμαχίες – Δημοσκοπήσεις	4 3,7%	3 4,6%	4 5,3%	3 3,0%	0 ,0%	3 3,3%	4 5,3%	9 8,0%	0 ,0%	30 4,2%
Θέματα Ιδεολογίας	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	2 2,6%	0 ,0%	0 ,0%	2 ,3%
Κριτική στο έργο της διακυβέρνησης	0 ,0%	5 7,7%	2 2,7%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 1,9%	8 1,1%
Σύνολο	109 100,0%	65 100,0%	75 100,0%	101 100,0%	39 100,0%	91 100,0%	76 100,0%	112 100,0%	53 100,0%	721 100,0%

ΠΙΝΑΚΑΣ 6: Εστίαση Δελτίου Τύπου ανά Θέμα Δελτίου Τύπου

	Εστίαση Δελτίου Τύπου			Σύνολο
	Θετική Εστίαση	Αρνητική Εστ.	Ισοκατανομή	
Ανακεφαλαίωση Τραπεζών	11-29,7%	25-67,6%	1-2,7%	37-100,0%
Μνημόνιο	8-34,8%	12-52,2%	3-13,0%	23-100,0%
Οικονομία	46-42,2%	47-43,1%	16-14,7%	109-100,0%
Διαχείριση Φυσικού Αερίου	16-47,1%	17-50,0%	1-2,9%	34-100,0%
Κυπριακό Πρόβλημα	4-21,1%	13-68,4%	2-10,5%	19-100,0%
Ζητήματα Εξωτερικής Πολιτικής	39-68,4%	13-22,8%	5-8,8%	57-100,0%
Διορισμοί σε Δημόσιες Θέσεις	1-8,3%	10-83,3%	1-8,3%	12-100,0%
Απεργίες	13-59,1%	8-36,4%	1-4,5%	22-100,0%
Περιουσιακά Στοιχεία	3-11,5%	23-88,5%	0-0%	26-100,0%
Επιθέσεις - Αντεπιθέσεις-Ρητορική	2-2,8%	68-95,8%	1-1,4%	71-100,0%
Παρουσίαση, Ομιλία, Πολιτικό Πρόγραμμα	60-52,2%	28-24,3%	27-23,5%	115-100,0%
Ένταξη στον Συνεταιρισμό για την Ευρώπη	0-0%	6-100,0%	0-0%	6-100,0%
Υποβολή Υποψηφιότητας - Υποστήριξη στις Εκλογές	43-74,1%	11-19,0%	4-6,9%	58-100,0%
Ιδιωτικοποιήσεις	3-16,7%	11-61,1%	4-22,2%	18-100,0%
Διάφορα Κοινωνικά Ζητήματα	49-66,2%	23-31,1%	2-2,7%	74-100,0%
Τηλεμαχίες - Δημοσκοπήσεις	8-26,7%	16-53,3%	6-20,0%	30-100,0%
Θέματα Ιδεολογίας	0-0%	2-100,0%	0-0%	2-100,0%
Κριτική στο έργο της διακυβέρνησης	0-0%	8-100,0%	0-0%	8-100,0%
Σύνολο	306-42,4%	341-47,3%	74-10,3%	721-100,0%

ΠΙΝΑΚΑΣ 7:Κυρίαρχη Λειτουργία Δελτίου Τύπου ανά Θέμα Δελτίου Τύπου

	Υπαρξη Επίθεσης	Κυρίαρχη Λειτουργία ΔΤ			Σύνολο
		Επιτίθεται	Θετικές Δηλώσεις	Αμύνεται /Απαντά	
Ανακεφαλαίωση Τραπεζών	26-70,3%	26-70,3%	11-29,7%	0-0%	37-100,0%
Μνημόνιο	18-78,3%	14-60,9%	8-34,8%	1-4,3%	23-100,0%
Οικονομία	71-65,1%	57-52,3%	49-45,0%	3-2,8%	109-100,0%
Διαχείριση Φυσικού Αερίου	22-64,7%	16-47,1%	17-50,0%	1-2,9%	34-100,0%
Κυπριακό Πρόβλημα	15-78,9%	15-78,9%	4-21,1%	0-0%	19-100,0%
Ζητήματα Εξωτερικής Πολιτικής	20-35,1%	16-28,1%	39-68,4%	2-3,5%	57-100,0%
Διορισμοί σε Δημόσιες Θέσεις	12-100,0%	9-75,0%	0-0%	3-25,0%	12-100,0%
Απεργίες	9-40,9%	8-36,4%	14-63,6%	0-0%	22-100,0%
Περιουσιακά Στοιχεία	24-92,3%	21-80,8%	2-7,7%	3-11,5%	26-100,0%
Επιθέσεις - Αντεπιθέσεις-Ρητορική	69-97,2%	45-63,4%	2-2,8%	24-33,8%	71-100,0%
Παρουσίαση, Ομιλία, Πολιτικό Πρόγραμμα	81-70,4%	51-44,3%	64-55,7%	0-0%	115-100,0%
Ένταξη στον Συνεταιρισμό για την Ευρώπη	6-100,0%	4-66,7%	0-0%	2-33,3%	6-100,0%
Υποβολή Υποψηφιότητας - Υποστήριξη στις Εκλογές	26-44,8%	12-20,7%	46-79,3%	0-0%	58-100,0%
Ιδιωτικοποιήσεις	15-83,3%	15-83,3%	3-16,7%	0-0%	18-100,0%
Διάφορα Κοινωνικά Ζητήματα	28-37,8%	24-32,4%	49-66,2%	1-1,4%	74-100,0%
Τηλεμαχίες - Δημοσκοπήσεις	25-83,3%	21-70,0%	8-26,7%	1-3,3%	30-100,0%
Θέματα Ιδεολογίας	2-100,0%	2-100,0%	0-0%	0-0%	2-100,0%
Κριτική στο έργο της Διακυβέρνησης	8-100,0%	7-87,5%	0-0%	1-12,5%	8-100,0%
Σύνολο	477-66,2%	363-50,3%	316-43,8%	42-5,8%	721-100,0%

Κατηγοριοποιώντας όλα τα θέματα σε δύο μεγάλες κατηγορίες, σε ζητήματα υποψηφίου και σε ζητήματα πολιτικής, όπως αναφέρθηκε και στο κεφάλαιο 5, προκύπτουν οι πιο κάτω πίνακες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8: Ζητήματα Πολιτικής ή Ζητήματα Υποψηφίου ανά Πηγή Μηνύματος

	Πηγή Μηνύματος									Σύνολο
	ΑΚΕΛ	ΔΗΣΥ	ΔΗΚΟ	ΕΔΕΚ	ΕΥΡΩΚΟ	Αναστασιάδ.	Μαλάς	Λιλλήκας	Κυβέρνηση	
Ζ.Π	74 67,9%	51 78,5%	49 65,3%	84 83,1%	32 82,1%	63 69,2%	55 72,4%	82 73,2%	46 86,8%	536 74,3%
Ζ.Υ.	35 32,1%	14 21,5%	26 34,7%	17 16,9%	7 17,9%	28 30,8%	21 27,6%	30 26,8%	7 13,2%	185 25,7%

ΠΙΝΑΚΑΣ 9: Εστίαση Δελτίου Τύπου σε σχέση με τα ζητήματα πολιτικής ή ζητήματα υποψηφίου

	Εστίαση Δελτίου Τύπου			Σύνολο
	Θετική Εστ.	Αρνητική Εστ.	Ισοκατανομή	
Ζητήματα Πολιτικής	250 46,6%	223 41,6%	63 11,8%	536 100%
Ζητήματα Υποψηφίου	56 30,3%	118 63,7%	11 6%	185 100%
Σύνολο	306 42,4%	341 47,3%	74 10,3%	721 100%

Ο πίνακας 8 παρουσιάζει την κατηγοριοποίηση των θεμάτων σε ζητήματα πολιτικής ή υποψηφίου ανά πηγή μηνύματος. Όλες οι πηγές (κόμματα, επιτελεία, κυβέρνηση) παρουσιάζουν υψηλότερο ποσοστό δελτίων τύπων με θέματα που σχετίζονται με την πολιτική και χαμηλότερο ποσοστό δελτίων τύπου με θέματα που σχετίζονται με ζητήματα υποψηφίου.

Σύμφωνα με τον πίνακα 9 τα Δ.Τ που έχουν ως θέμα ζήτημα πολιτικής παρουσιάζουν υψηλότερο ποσοστό θετικής εστίασης. Αντίθετα τα Δ.Τ που έχουν ως θέμα ζήτημα υποψηφίου παρουσιάζουν υψηλότερο ποσοστό αρνητικής εστίασης.

6.1.3. Ύπαρξη Επίθεσης, Κυρίαρχη Λειτουργία Δελτίου Τύπου σε σχέση με το χρόνο

Τα δελτία τύπου που έχουν αναλυθεί στην παρούσα έρευνα αναφέρονται στη χρονική περίοδο από 2 Ιανουαρίου 2013 μέχρι 24 Φεβρουαρίου 2013. Ο πίνακας 10 παρουσιάζει την ύπαρξη επίθεσης στα δελτία τύπου σε σχέση με το χρόνο. Η χρονική περίοδος έχει χωριστεί σε 8 εβδομάδες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10: Ύπαρξη Επίθεσης στα Δελτία Τύπου σε σχέση με το χρόνο

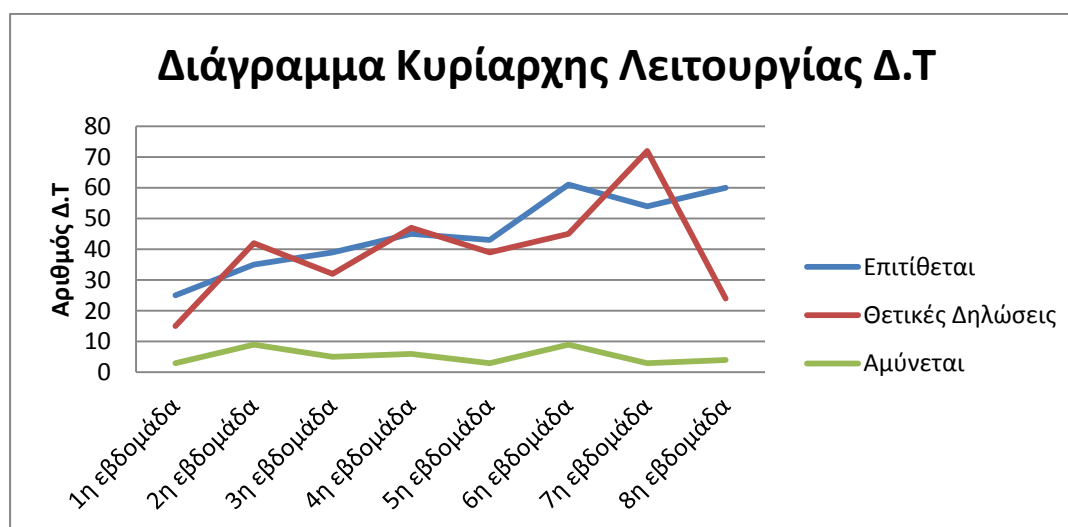
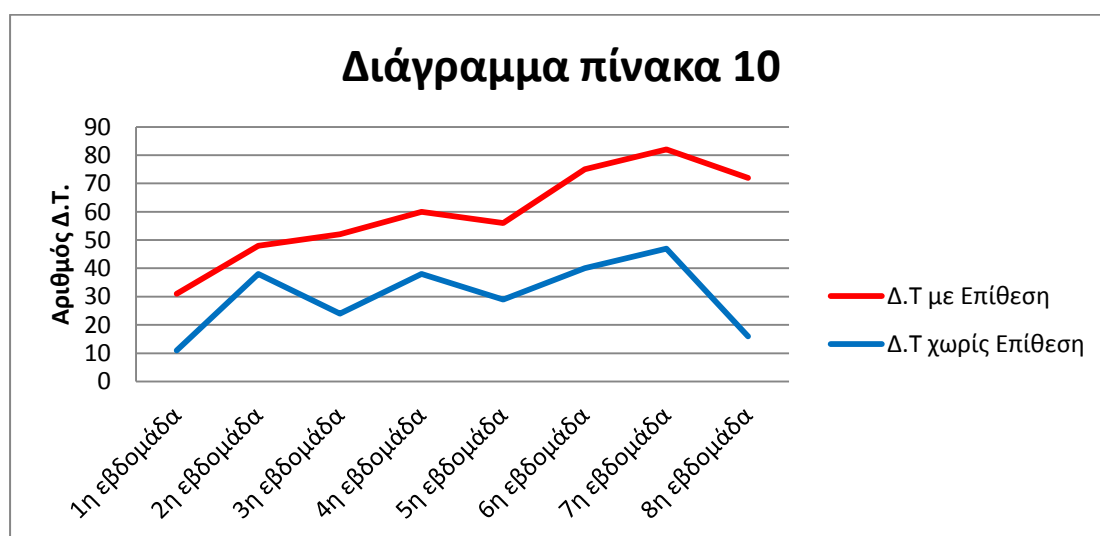
	Δ.Τ. με επίθεση	Δ.Τ. χωρίς Επίθεση	Σύνολο
1η εβδομάδα 2/1/13-6/1/13	31 - 72,1%	11 - 27,9%	43 - 100%
2η εβδομάδα 7/1/13-13/1/13	48 - 55,8%	38 - 44,2%	86 - 100%
3η εβδομάδα 14/1/13-20/1/13	52 - 68,4%	24 - 31,6%	76 - 100%
4η εβδομάδα 21/1/13-27/1/13	60 - 61,2%	38 - 38,8%	98 - 100%
5η εβδομάδα 28/1/13-3/2/13	56 - 65,9%	29 - 34,1%	85 - 100%
6η εβδομάδα 4/2/13-10/2/13	75 - 65,2%	40 - 34,8%	115 - 100%
7η εβδομάδα 11/2/13-17/2/13	82 - 63,6%	47 - 36,4%	129 - 100%
8η εβδομάδα 18/2/13-24/2/13	72 - 81,8%	16 - 18,2%	88 - 100%

Τα περισσότερα σε πλήθος δελτία τύπου παρατηρούνται την 7η εβδομάδα (την εβδομάδα πριν την πρώτη εκλογική αναμέτρηση), ενώ το υψηλότερο ποσοστό ύπαρξης επίθεσης στα δελτία τύπου παρατηρείται την τελευταία εβδομάδα (την εβδομάδα πριν την δεύτερη εκλογική αναμέτρηση).

Ο πίνακας 11 παρουσιάζει την κυρίαρχη λειτουργία των Δ.Τ σε σχέση με το χρόνο. Κατά τη 2η και 7η εβδομάδα της προεκλογικής εκστρατείας υψηλότερο ποσοστό ως κυρίαρχη λειτουργία του Δ.Τ. συγκεντρώνουν οι «θετικές δηλώσεις». Αντίθετα η ίδια κατηγορία «θετικές δηλώσεις» κατά την τελευταία εβδομάδα συγκεντρώνει το χαμηλότερο ποσοστό.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11: Κυρίαρχη Λειτουργία Δ.Τ. σε σχέση με το χρόνο

	Κυρίαρχη Λειτουργία Δ.Τ		
	Επιτίθεται	Θετικές Δηλώσεις	Αμύνεται
1η εβδομάδα 2/1/13-6/1/13	25 - 58,1%	15 - 34,9%	3 - 7%
2η εβδομάδα 7/1/13-13/1/13	35 - 40,7%	42 - 48,9%	9 - 10,4%
3η εβδομάδα 14/1/13-20/1/13	39- 51,3%	32- 42,1%	5 - 6,6%
4η εβδομάδα 21/1/13-27/1/13	45 - 46%	47 - 48%	6 - 6%
5η εβδομάδα 28/1/13-3/2/13	43- 50,6%	39 - 45,9%	3 - 3,5%
6η εβδομάδα 4/2/13-10/2/13	61- 53%	45 - 39,1%	9 - 7,9%
7η εβδομάδα 11/2/13-17/2/13	54 - 41,9%	72 - 55,8%	3 - 2,3%
8η εβδομάδα 18/2/13-24/2/13	60 - 68,2%	24 - 27,3%	4- 4,5%

6.1.4. Αριθμός Επιθέσεων ανά Δ.Τ. σε σχέση με την πηγή μηνύματος και τη θεματολογία του Δ.Τ.

Ο πίνακας 12 παρουσιάζει τον αριθμό επιθέσεων ανά δελτίο τύπου και ανά πηγή μηνύματος. Παρατηρείται ότι σε όλες τις πηγές μηνύματος σημαντικά ποσοστά εμφανίζονται στις κατηγορίες με αριθμό επιθέσεων ανά Δ.Τ 0,1,2, ενώ στις υπόλοιπες κατηγορίες τα ποσοστά φθίνουν βαθμιαία. Τα επιτελεία των υποψηφίων και η κυβέρνηση εμφανίζουν υψηλότερο ποσοστό στον αριθμό επιθέσεων ανά Δ.Τ 0, ενώ τα κόμματα στον αριθμό επιθέσεων ανά Δ.Τ 1.

Ο πίνακας 13 παρουσιάζει τον αριθμό επιθέσεων ανά Δ.Τ. και ανά θέμα Δ.Τ. Και οι 18 κατηγορίες θεμάτων παρουσιάζουν ψηλά ποσοστά μόνο στις κατηγορίες με αριθμό επιθέσεων ανά Δ.Τ. 0,1,2.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12: Αριθμός Επιθέσεων ανά Δ.Τ και ανά πηγή μηνύματος

	Αριθμός Επιθέσεων ανά Δελτίο Τύπου													Total
	0	1	2	3	4	5	6	7	9	11	12	15	22	
ΑΚΕΛ	22 20,2%	29 26,6%	23 21,1%	17 15,6%	7 6,4%	5 4,6%	1 ,9%	1 ,9%	1 ,9%	1 ,9%	1 ,9%	1 ,9%	0 ,0%	109 100,0%
ΔΗΣΥ	13 20,0%	28 43,1%	19 29,2%	4 6,2%	1 1,5%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	65 100,0%
ΔΗΚΟ	15 20,0%	25 33,3%	25 33,3%	4 5,3%	5 6,7%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 1,3%	75 100,0%
ΕΔΕΚ	35 34,7%	41 40,6%	13 12,9%	7 6,9%	3 3,0%	2 2,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	101 100,0%
ΕΥΡΩΚΟ	15 38,5%	14 35,9%	7 17,9%	2 5,1%	1 2,6%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	39 100,0%
Αναστασιάδης - Επιτελείο	48 52,7%	21 23,1%	14 15,4%	6 6,6%	1 1,1%	0 ,0%	1 1,1%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	91 100,0%
Μαλάς- Επιτελείο	29 38,2%	19 25,0%	11 14,5%	6 7,9%	4 5,3%	5 6,6%	1 1,3%	1 1,3%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	76 100,0%
Λιλλήκας Επιτελείο	47 42,0%	39 34,8%	20 17,9%	4 3,6%	2 1,8%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	112 100,0%
Κυβέρνηση	20 37,7%	13 24,5%	12 22,6%	4 7,5%	2 3,8%	2 3,8%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	53 100,0%
Σύνολοι	244 33,8%	229 31,8%	144 20,0%	54 7,5%	26 3,6%	14 1,9%	3 ,4%	2 ,3%	1 ,1%	1 ,1%	1 ,1%	1 ,1%	1 ,1%	721 100,0%

ΠΙΝΑΚΑΣ 13: Αριθμός Επιθέσεων ανά Δ.Τ ανά θέμα Δ.Τ.

	Αριθμός Επιθέσεων ανά Δελτίο Τύπου													Σύνολο
	0	1	2	3	4	5	6	7	9	11	12	15	22	
Ανακεφαλαίωση Τραπεζών	11 29,7%	17 45,9%	6 16,2%	1 2,7%	2 5,4%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	37 100,0%
Μνημόνιο	5 21,7%	10 43,5%	7 30,4%	0 ,0%	0 ,0%	1 4,3%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	23 100,0%
Οικονομία	38 34,9%	32 29,4%	24 22,0%	8 7,3%	4 3,7%	3 2,8%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	109 100,0%
Διαχείριση Φυσικού Αερίου	12 35,3%	13 38,2%	8 23,5%	0 ,0%	1 2,9%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	34 100,0%
Κυπριακό Πρόβλημα	4 21,1%	8 42,1%	4 21,1%	3 15,8%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	19 100,0%
Ζητήματα Εξωτερικής Πολιτικής	37 64,9%	11 19,3%	7 12,3%	2 3,5%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	57 100,0%
Διορισμοί σε Δημόσιες Θέσεις	0 ,0%	6 50,0%	3 25,0%	2 16,7%	0 ,0%	1 8,3%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	12 100,0%
Απεργίες	13 59,1%	3 13,6%	4 18,2%	1 4,5%	1 4,5%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	22 100,0%
Περιουσιακά Στοιχεία	2 7,7%	20 76,9%	4 15,4%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	26 100,0%
Επιθέσεις - Αντεπιθέσεις-Ρητορική	2 2,8%	17 23,9%	34 47,9%	11 15,5%	5 7,0%	2 2,8%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	71 100,0%
Παρουσίαση, Ομιλία, Πολιτικό Πρόγραμμα	34 29,6%	25 21,7%	23 20,0%	12 10,4%	7 6,1%	5 4,3%	3 2,6%	2 1,7%	0 ,0%	1 ,9%	1 ,9%	1 ,9%	1 ,9%	115 100,0%
Ένταξη στον Συνεταιρισμό	0 ,0%	2 33,3%	2 33,3%	2 33,3%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	6 100,0%
Υποβολή Υποψηφιότητας -	32 55,2%	15 25,9%	6 10,3%	3 5,2%	1 1,7%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 1,7%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	58 100,0%
Ιδιωτικοποιήσεις	3 16,7%	5 27,8%	4 22,2%	3 16,7%	3 16,7%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	18 100,0%
Διάφορα Κοινωνικά Ζητήματα	46 62,2%	23 31,1%	2 2,7%	2 2,7%	1 1,4%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	74 100,0%
Τηλεμαχίες - Δημοσκοπήσεις	5 16,7%	16 53,3%	4 13,3%	2 6,7%	1 3,3%	2 6,7%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	30 100,0%
Θέματα Ιδεολογίας	0 ,0%	2 100,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	2 100,0%
Κριτική στο έργο της διακυβέρνησης	0 ,0%	4 50,0%	2 25,0%	2 25,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	8 100,0%
Σύνολο	244 33,8%	229 31,8%	144 20,0%	54 7,5%	26 3,6%	14 1,9%	3 ,4%	2 ,3%	1 ,1%	1 ,1%	1 ,1%	1 ,1%	1 ,1%	721 100,0%

6.2. Παρουσίαση αποτελεσμάτων ανάλυσης των επιθέσεων στα δελτία τύπου

Στην παρούσα έρευνα έχουν συλλεχθεί, κωδικοποιηθεί και αναλυθεί 721 δελτία τύπου. Στα 721 δελτία τύπου έχουν επισημανθεί 939 μεμονωμένες επιθέσεις οι οποίες επιμερίζονται ως ακολούθως στις διάφορες πηγές μηνύματος:

ΠΙΝΑΚΑΣ 14: Αριθμός συνολικών επιθέσεων ανά πηγή μηνύματος

ΑΚΕΛ	239	25,5%
ΔΗΣΥ	82	8,7%
ΔΗΚΟ	111	11,8%
ΕΔΕΚ	110	11,7%
ΕΥΡΩΚΟ	38	4,1%
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ	77	8,2%
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΜΑΛΑ	113	12%
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΛΙΛΛΗΚΑ	102	10,9%
ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	67	7,1%
ΣΥΝΟΛΟ	939	100%

6.2.1. Πηγές Επίθεσης σε σχέση με την πηγή μηνύματος

Ο πίνακας 15 παρουσιάζει τις πηγές επίθεσης ανά πηγή μηνύματος. Σύμφωνα με τον πίνακα 15 τα κόμματα μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε δύο ομάδες. Το ΑΚΕΛ και η ΕΔΕΚ έχουν τα υψηλότερα ποσοστά πηγών επίθεσης στις δηλώσεις του αρχηγού κόμματος, ενώ ο ΔΗΣΥ, το ΔΗΚΟ και το ΕΥΡΩΚΟ εμφανίζουν τα ψηλότερα ποσοστά επιθέσεων στις δηλώσεις του εκπροσώπου τύπου του κόμματος.⁴³

Στα επιτελεία των υποψηφίων παρατηρούμε ότι τα επιτελεία Αναστασιάδη και Μαλά εμφανίζουν το ψηλότερο ποσοστό επιθέσεων στις δηλώσεις του εκπροσώπου του επιτελείου, ενώ το επιτελείο Λιλλήκα εμφανίζει το ψηλότερο ποσοστό επιθέσεων στις

⁴³ Στο ΔΗΣΥ ως δηλώσεις αρχηγού κόμματος έχουν ενταχθεί και οι δηλώσεις του Αναπληρωτή Προέδρου κ.Αβέρωφ Νεοφύτου, αφού ο αρχηγός του κόμματος εμφανιζόταν κυρίως ως υποψήφιος.

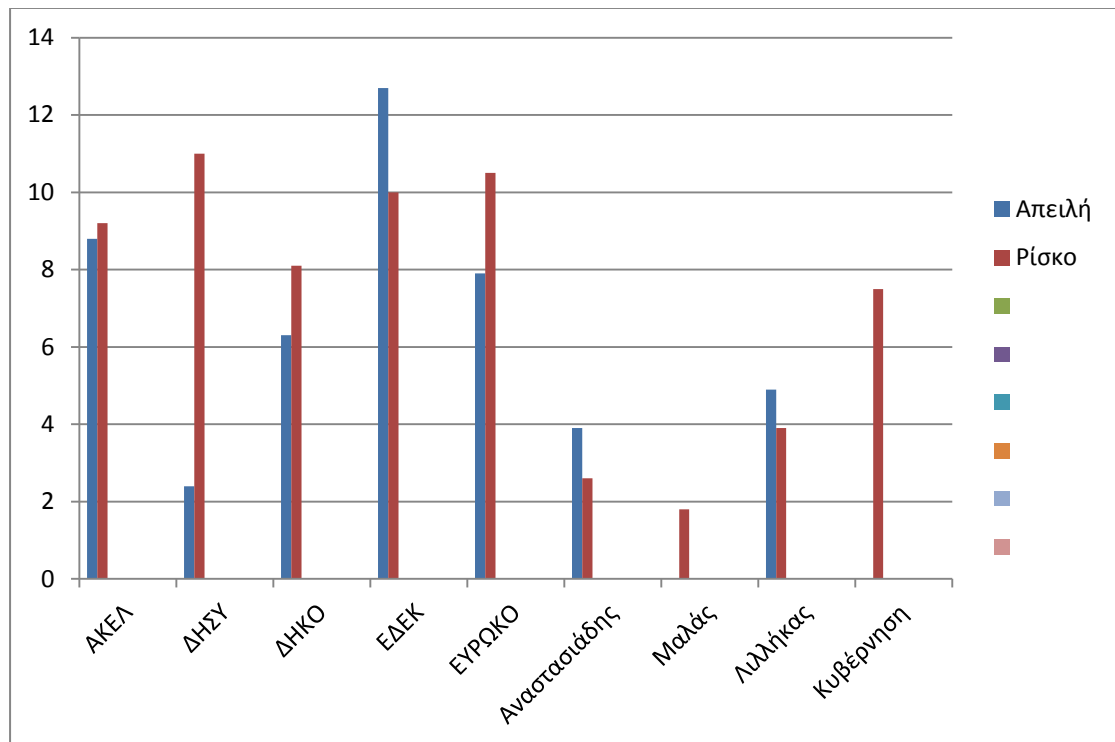
δηλώσεις του ίδιου του υποψηφίου. Και από τα τρία επιτελεία το πιο χαμηλό ποσοστό επιθέσεων στις δηλώσεις του ίδιου του υποψηφίου εμφανίζει το επιτελείο Αναστασιάδη με ποσοστό 19,5%.

Στην κυβέρνηση παρατηρούμε ότι ένα πολύ υψηλό ποσοστό επιθέσεων εμφανίζεται στις δηλώσεις του κυβερνητικού εκπροσώπου (94%) και ένα πολύ χαμηλό στις δηλώσεις του προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας (6%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 15: Πηγές Επίθεσης ανά πηγή μηνύματος

	Πηγές Επίθεσης								
	Δηλώσεις Υποψηφίου	Δηλώσεις Εκπροσώπου Επιτελείου	Δηλώσεις Αρχηγού κόμματος	Δηλώσεις Εκπροσώπου Τύπου Κόμματος	Δηλώσεις Μελών Κόμματος	Δηλώσεις Ατόμων Υποστήριξης	Δηλώσεις Κυβερνητικού Εκπροσώπου	Δηλώσεις Π.Κ.Δ	Σύνολο
ΑΚΕΛ	0	1 0,4%	120 50,2%	115 48,1%	2 0,8%	1 0,4%	0	0	239 100%
ΔΗΣΥ	0	0	59 72%	59 72%	10 12,2%	0	0	0	82 100%
ΔΗΚΟ	0	0	65 58,6%	65 58,6%	19 17,1%	2 1,8%	0	0	111 100%
ΕΔΕΚ	0	0	20 18,2%	20 18,2%	43 39,1%	0	0	0	110 100%
ΕΥΡΩΚΟ	0	0	23 60,5%	23 60,5%	5 13,2%	0	0	0	38 100%
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ	15 19,5%	62 80,5%	0	0	0	0	0	0	77 100%
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΜΑΛΛΑ	51 45,1%	60 53,1%	0	0	0	2 1,8%	0	0	113 100%
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΛΙΛΛΗΚΑ	48 47,1%	46 45,1%	0	0	0	8 7,8%	0	0	102 100%
ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	0	0	0	0	0	0	63 94%	4 6%	67 100%
ΣΥΝΟΛΟ	114 12,1%	169 18%	215 22,9%	282 30%	79 8,4%	13 1,4%	63 6,7%	4 0,4%	939 100%

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΠΙΝΑΚΑ 15: Πηγές Επίθεσης ανά πηγή μηνύματος

6.2.2. Κυρίαρχη Τεχνική Αρνητισμού ανά πηγή μηνύματος

Ο πίνακας 16 παρουσιάζει την εμφάνιση των τεχνικών αρνητισμού ανά πηγή μηνύματος. Το μεγαλύτερο συνολικά ποσοστό συγκεντρώνει η τεχνική «επίθεση στη ρητορική», η οποία εμφανίζεται και το ψηλότερο ποσοστό στο ΑΚΕΛ, ΔΗΣΥ, ΔΗΚΟ, Επιτελείο Αναστασιάδη, Επιτελείο Μαλά, Επιτελείο Λιλλήκα και Κυβέρνηση. Ψηλά ποσοστά εμφανίζουν και οι τεχνικές: κριτική στο έργο (ΔΗΣΥ, ΕΔΕΚ, ΕΥΡΩΚΟ, Επιτελείο Αναστασιάδη, Επιτελείο Λιλλήκα), κριτική στις πολιτικές θέσεις (Επιτελείο Μαλά, Επιτελείο Λιλλήκα, κυβέρνηση), κριτική στο κράτος (ΔΗΣΥ, ΕΔΕΚ, ΕΥΡΩΚΟ, Επιτελείο Λιλλήκα), κριτική στο έργο (ΔΗΣΥ, ΕΔΕΚ, ΕΥΡΩΚΟ, Επιτελείο Αναστασιάδη, Επιτελείο Λιλλήκα), εκφοβισμός (ΑΚΕΛ, ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ, ΕΥΡΩΚΟ), επιθέσεις στα προσωπικά χαρακτηριστικά (ΑΚΕΛ) και κριτική στην ιδεολογία (Επιτελείο Μαλά).

Ο πίνακας 17 παρουσιάζει την κυρίαρχη τεχνική αρνητισμού ανά πηγή μηνύματος. Ο πίνακας 18 παρουσιάζει τις 3 κυρίαρχες τεχνικές αρνητισμού ανά πηγή μηνύματος. Οι τεχνικές που υπερισχύουν είναι οι ακόλουθες: επίθεση στη ρητορική, κριτική στις πολιτικές θέσεις, κριτική στο κράτος, κριτική στο έργο, εκφοβισμός, σύγκριση-διαφοροποίηση, κριτική στην ιδεολογία, επίθεση στα προσωπικά χαρακτηριστικά και επίκληση αλλαγής. Σύμφωνα με τον πίνακα 18 το ΔΗΣΥ και το Επιτελείο Αναστασιάδη φαίνεται να ακολουθούν ένα κοινό στρατηγικό σχεδιασμό. Κοινά στοιχεία της στρατηγικής τους παρατηρούνται και στο ΔΗΚΟ (2 από τις 3 κυρίαρχες τεχνικές αρνητισμού είναι οι ίδιες). Αντίθετα το ΑΚΕΛ και το Επιτελείο Μαλά φαίνεται να διαφοροποιούνται ως προς τις τεχνικές που χρησιμοποιούν. Το ίδιο φαίνεται να συμβαίνει στο Επιτελείο Λιλλήκα και στην ΕΔΕΚ. Η Κυβέρνηση πάλι εμφανίζει κοινά στοιχεία με τη στρατηγική του ΑΚΕΛ, χωρίς όμως να ταυτίζεται (2 από τις 3 τεχνικές αρνητισμού είναι ίδιες).

Πίνακας 16:Εμφάνιση τεχνικών αρνητισμού ανά πηγή μηνύματος

	Πηγή μηνύματος									Σύνολο
	ΑΚΕΛ	ΔΗΣΥ	ΔΗΚΟ	ΕΔΕΚ	ΕΥΡΩΚΟ	Αναστασιάδ.	Μαλάς	Λιλλήκας	Κυβέρνηση	
Επιθέσεις στα προσωπικά χαρακτηριστικά	30 12,6%	2 2,4%	7 6,3%	1 ,9%	2 5,3%	0	10 8,8%	4 3,9%	1 1,5%	57 6,1%
Κριτική στις πολιτικές θέσεις	15 6,3%	4 4,9%	4 3,6%	5 4,5%	0	1 1,3%	19 16,8%	12 11,8%	10 14,9%	70 7,5%
Επιθεση στη ρητορική	56 23,4%	21 25,6%	32 28,8%	12 10,9%	4 10,5%	25 32,5%	31 27,4%	21 20,6%	30 44,8%	232 24,7%
Κριτική στο έργο	15 6,3%	14 17,1%	9 8,1%	15 13,6%	8 21,1%	17 22,1%	5 4,4%	11 10,8%	5 7,5%	99 10,5%
Επίκληση αλλαγής	3 1,3%	4 4,9%	14 12,6%	8 7,3%	0	1 1,3%	0	0	0	30 3,2%
Απόδοση εσωκομματικής διάσπασης	0	0	0	3 2,7%	0	0	0	1 1,0%	0	4 ,4%
Απόδοση διάσπασης συνασπισμού	2 ,8%	0	2 1,8%	0	0	0	2 1,8%	1 1,0%	0	7 ,7%
Κριτική στο κράτος	1 ,4%	14 17,1%	9 8,1%	18 16,4%	12 31,6%	7 9,1%	0	11 10,8%	0	72 7,7%
Επιθέσεις στα μέσα	2 ,8%	0	0	2 1,8%	0	0	1 ,9%	6 5,9%	0	11 1,2%
Επίθεση στο δικομματισμό	0	0	1 ,9%	6 5,5%	0	0	0	0	0	7 ,7%
Κριτική στην ιδεολογία	20 8,4%	1 1,2%	1 ,9%	4 3,6%	1 2,6%	0	15 13,3%	3 2,9%	4 6,0%	50 5,3%
Αμφισβήτηση ικανότητας	9 3,8%	0	0	2 1,8%	1 2,6%	1 1,3%	6 5,3%	7 6,9%	0	26 2,8%
Αρνητικός χαρακτηρισμός	4 1,7%	3 3,7%	6 5,4%	0	0	1 1,3%	4 3,5%	1 1,0%	3 4,5%	28 3,0%
Δαιμονοποίηση δια της σύνδεσης	7 2,9%	3 3,7%	3 2,7%	0	2 5,3%	8 10,4%	11 9,7%	8 7,8%	5 7,5%	47 5,0%
Εκφοβισμός	43 18,0%	11 13,4%	16 14,4%	25 22,7%	7 18,4%	5 6,5%	2 1,8%	9 8,8%	5 7,5%	123 13,1%
Σύγκριση-διαφοροποίηση	13 5,4%	4 4,9%	3 2,7%	9 8,2%	0	2 2,6%	2 1,8%	3 2,9%	0	36 3,8%
Απόδοση αντιφατικής πολιτικής	18 7,5%	1 1,2%	4 3,6%	0	1 2,6%	2 2,6%	5 4,4%	4 3,9%	4 6,0%	39 4,2%
Σύνολο	239 100,0%	82 100,0%	111 100,0%	110 100,0%	38 100,0%	77 100,0%	113 100,0%	102 100,0%	67 100,0%	939 100,0%

Πίνακας 17:Κυρίαρχη Τεχνική Αρνητισμού ανά πηγή μηνύματος

	Πηγή μηνύματος									Σύνολο
	ΑΚΕΛ	ΔΗΣΥ	ΔΗΚΟ	ΕΔΕΚ	ΕΥΡΩΚΟ	Αναστασιάδ.	Μαλάς	Λιλλήκας	Κυβέρνηση	
Επιθέσεις στα προσωπικά χαρακτηριστικά	26 10,9%	4 4,9%	10 9,0%	2 1,8%	1 2,6%	0	12 10,6%	5 4,9%	1 1,5%	61 6,5%
Κριτική στις πολιτικές θέσεις	19 7,9%	4 4,9%	3 2,7%	1 ,9%	0	2 2,6%	43 38,1%	25 24,5%	18 26,9%	115 12,2%
Επίθεση στη ρητορική	62 25,9%	21 25,6%	33 29,7%	8 7,3%	1 2,6%	27 35,1%	19 16,8%	22 21,6%	26 38,8%	219 23,3%
Κριτική στο έργο	7 2,9%	16 19,5%	9 8,1%	14 12,7%	13 34,2%	16 20,8%	5 4,4%	9 8,8%	5 7,5%	94 10,0%
Επίκληση αλλαγής	2 ,8%	3 3,7%	22 19,8%	9 8,2%	0	1 1,3%	0	0	0	37 3,9%
Απόδοση εσωκομματικής διάσπασης	0	0	0	3 2,7%	0	0	0	1 1,0%	0	4 ,4%
Απόδοση διάσπασης συνασπισμού	0	0	2 1,8%	0	0	0	3 2,7%	3 2,9%	0	8 ,9%
Κριτική στο κράτος	0	14 17,1%	11 9,9%	16 14,5%	18 47,4%	10 13,0%	0	10 9,8%	0	79 8,4%
Επιθέσεις στα μέσα	2 ,8%	0	0	2 1,8%	0	0	0	7 6,9%	0	11 1,2%
Επίθεση στο δικομματισμό	0	0	0	7 6,4%	0	0	0	0	0	7 ,7%
Κριτική στην ιδεολογία	16 6,7%	0	0	3 2,7%	0	0	16 14,2%	2 2,0%	3 4,5%	40 4,3%
Αμφισβήτηση ικανότητας	1 ,4%	0	0	1 ,9%	0	0	6 5,3%	6 5,9%	0	14 1,5%
Αρνητικός χαρακτηρισμός	3 1,3%	5 6,1%	2 1,8%	0	0	9 11,7%	2 1,8%	1 1,0%	2 3,0%	24 2,6%
Δαιμονοποίηση δια της σύνδεσης	6 2,5%	4 4,9%	2 1,8%	0	0	3 3,9%	2 1,8%	1 1,0%	5 7,5%	23 2,4%
Εκφοβισμός	38 15,9%	7 8,5%	10 9,0%	23 20,9%	4 10,5%	5 6,5%	2 1,8%	8 7,8%	7 10,4%	104 11,1%
Σύγκριση-διαφοροποίηση	43 18,0%	3 3,7%	4 3,6%	21 19,1%	0	2 2,6%	1 ,9%	2 2,0%	0	76 8,1%
Απόδοση αντιφατικής πολιτικής	14 5,9%	1 1,2%	3 2,7%	0	1 2,6%	2 2,6%	2 1,8%	0	0	23 2,4%
Σύνολο	239 100,0%	82 100,0%	111 100,0%	110 100,0%	38 100,0%	77 100,0%	113 100,0%	102 100,0%	67 100,0%	939 100,0%

ΠΙΝΑΚΑΣ 18: Οι τρεις κυρίαρχες τεχνικές αρνητισμού ανά πηγή μηνύματος

	Κυρίαρχη Τεχνική Αρνητισμού 1	Κυρίαρχη Τεχνική Αρνητισμού 2	Κυρίαρχη Τεχνική Αρνητισμού 3
ΑΚΕΛ	Επίθεση στη ρητορική (25,9%)	Σύγκριση – Διαφοροποίηση (18%)	Εκφοβισμός (15,9%)
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΜΑΛΔ	Κριτική στις πολιτικές θέσεις (38,1%)	Επίθεση στη ρητορική (16,8%)	Κριτική στην ιδεολογία (14,2%)
ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	Επίθεση στη ρητορική (38,8%)	Κριτική στις πολιτικές θέσεις (26,9%)	Εκφοβισμός (10,4%)
ΔΗΣΥ	Επίθεση στη ρητορική (25,6%)	Κριτική στο έργο (19,5%)	Κριτική στο κράτος (17,1%)
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ	Επίθεση στη ρητορική (35,1%)	Κριτική στο έργο (20,8%)	Κριτική στο κράτος (13%)
ΔΗΚΟ	Επίθεση στη ρητορική (29,7%)	Επίκληση αλλαγής (19,8%)	Κριτική στο κράτος (9,9%)
ΕΔΕΚ	Εκφοβισμός (20,9%)	Σύγκριση – Διαφοροποίηση (19,1%)	Κριτική στο κράτος (14,5%)
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΛΙΑΛΗΚΑ	Κριτική στις πολιτικές θέσεις (24,5%)	Επίθεση στη ρητορική (21,6%)	Κριτική στο κράτος (9,8%)
ΕΥΡΩΚΟ	Κριτική στο κράτος (47,4%)	Κριτική στο έργο (34,2%)	Εκφοβισμός (10,5%)

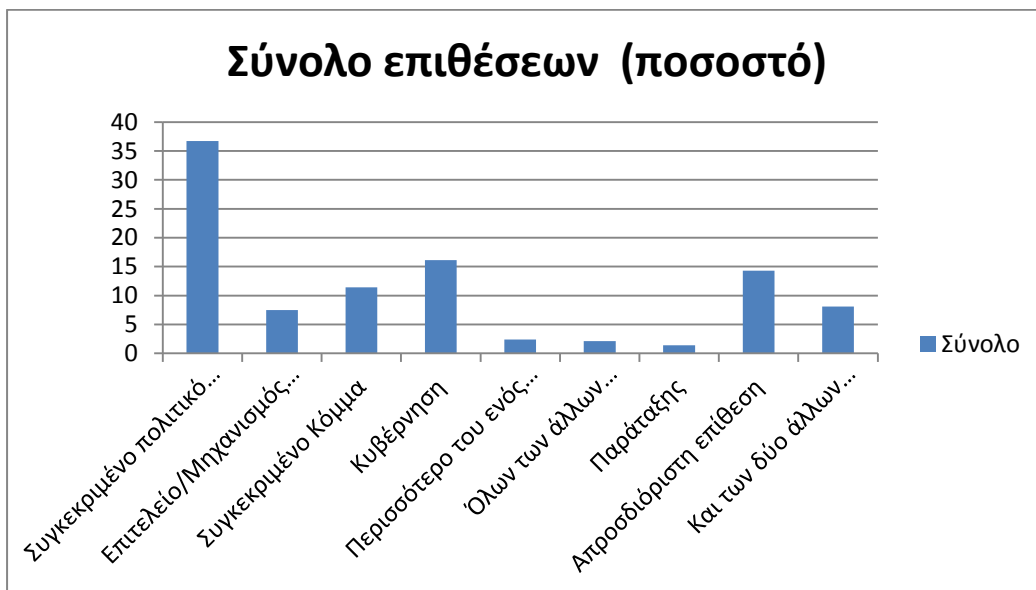
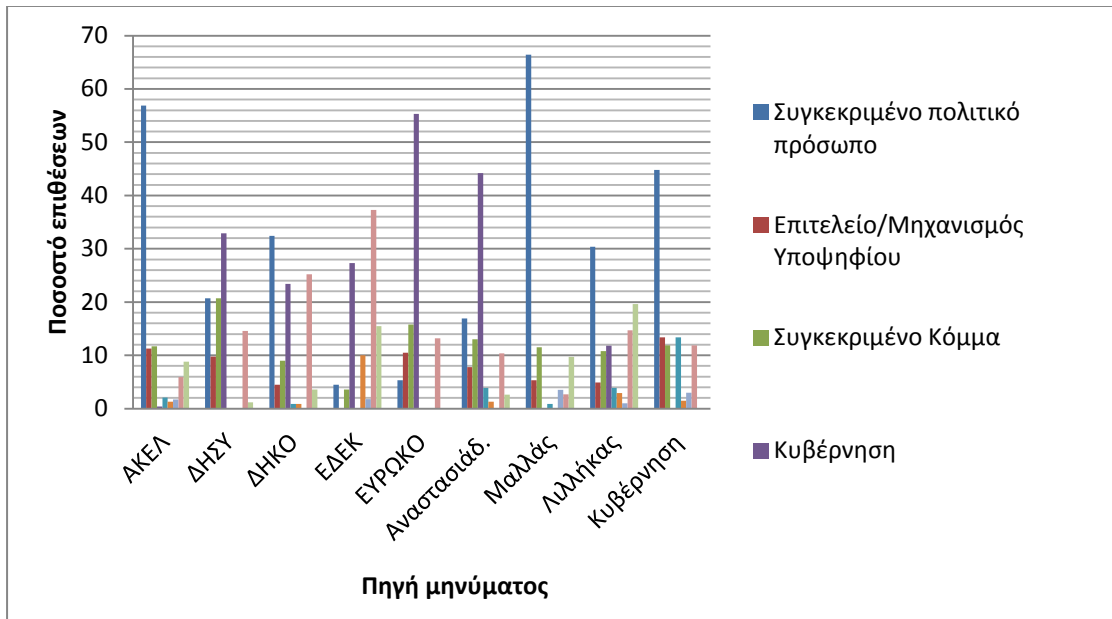
6.2.3 Προσωποποίηση στόχου επίθεσης

Ο πίνακας 19 παρουσιάζει την προσωποποίηση επίθεσης ανά πηγή μηνύματος. Συνολικά το μεγαλύτερο ποσοστό επιθέσεων αντιστοιχεί σε συγκεκριμένο πολιτικό πρόσωπο (36,7%). Όλα τα κόμματα (εκτός από το ΑΚΕΛ) εμφανίζουν ψηλά ποσοστά επιθέσεων κατά της κυβέρνησης. Το ΑΚΕΛ, ΔΗΚΟ, το επιτελείο Μαλά, το επιτελείο Λιλλήκα και η κυβέρνηση εμφανίζουν ψηλά ποσοστά επιθέσεων σε συγκεκριμένο πολιτικό πρόσωπο. Το ΔΗΣΥ και το επιτελείο Αναστασιάδη εμφανίζουν ψηλά ποσοστά επιθέσεων πρώτα κατά της κυβέρνησης και μετά κατά συγκεκριμένου πολιτικού προσώπου. Αντίθετα το ΑΚΕΛ και το επιτελείο Μαλά εμφανίζουν τα ψηλότερα ποσοστά επιθέσεων κατά συγκεκριμένου πολιτικού προσώπου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 19: Προσωποποίηση επίθεσης ανά πηγή μηνύματος

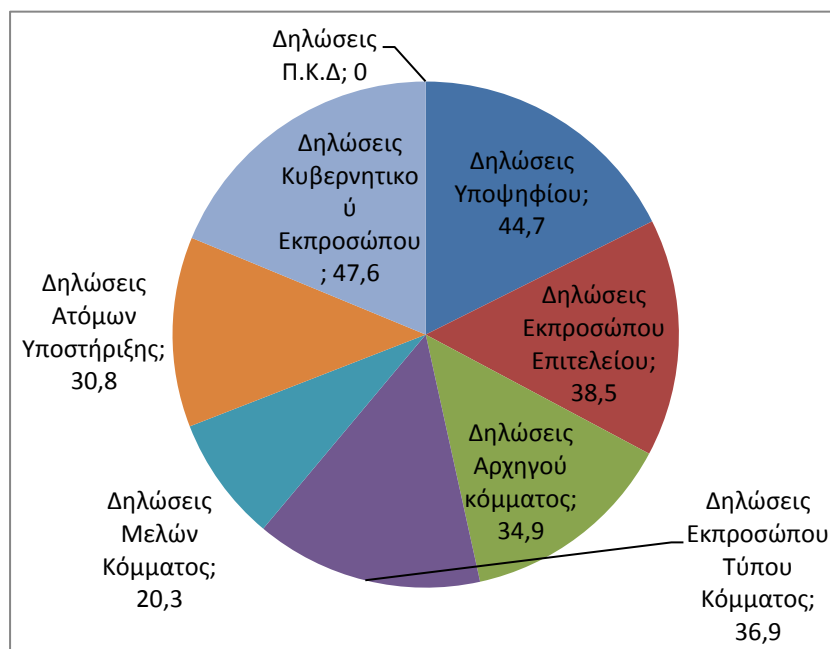
	Πηγή μηνύματος									Σύνολο
	ΑΚΕΛ	ΔΗΣΥ	ΔΗΚΟ	ΕΔΕΚ	ΕΥΡΩΚΟ	Αναστασιάδ.	Μαλάς	Λιλλήκας	Κυβέρνηση	
Συγκεκριμένο πολιτικό πρόσωπο	136 56,9%	17 20,7%	36 32,4%	5 4,5%	2 5,3%	13 16,9%	75 66,4%	31 30,4%	30 44,8%	345 36,7%
Επιτελείο/Μηχανισμός Υποψηφίου	27 11,3%	8 9,8%	5 4,5%	0	4 10,5%	6 7,8%	6 5,3%	5 4,9%	9 13,4%	70 7,5%
Συγκεκριμένο Κόμμα	28 11,7%	17 20,7%	10 9,0%	4 3,6%	6 15,8%	10 13,0%	13 11,5%	11 10,8%	8 11,9%	107 11,4%
Κυβέρνηση	1 ,4%	27 32,9%	26 23,4%	30 27,3%	21 55,3%	34 44,2%	0	12 11,8%	0	151 16,1%
Περισσότερο του ενός κόμματος που υποστηρίζουν υποψήφιο	5 2,1%	0	1 ,9%	0	0	3 3,9%	1 ,9%	4 3,9%	9 13,4%	23 2,4%
Όλων των άλλων κομμάτων	3 1,3%	0	1 ,9%	11 10,0%	0	1 1,3%	0	3 2,9%	1 1,5%	20 2,1%
Παράταξης	4 1,7%	0	0	2 1,8%	0	0	4 3,5%	1 1,0%	2 3,0%	13 1,4%
Απροσδιόριστη επίθεση	14 5,9%	12 14,6%	28 25,2%	41 37,3%	5 13,2%	8 10,4%	3 2,7%	15 14,7%	8 11,9%	134 14,3%
Και των δύο άλλων υποψηφίων	21 8,8%	1 1,2%	4 3,6%	17 15,5%	0	2 2,6%	11 9,7%	20 19,6%	0	76 8,1%
Σύνολο	239 100,0%	82 100,0%	111 100,0%	110 100,0%	38 100,0%	77 100,0%	113 100,0%	102 100,0%	67 100,0%	939 100,0%

Διαγράμματα για πίνακα 19.

Ο πίνακας 20 παρουσιάζει την προσωποποίηση του στόχου επίθεσης ανά πηγή επίθεσης. Σύμφωνα με τον πίνακα όλες οι πηγές επίθεσης (εκτός από τις δηλώσεις μελών κόμματος) παρουσιάζουν τα υψηλότερα ποσοστά προσωποποίησης του στόχου επίθεσης σε συγκεκριμένο πολιτικό πρόσωπο. Το μεγαλύτερο ποσοστό στοχοποίησης συγκεκριμένου πολιτικού προσώπου εμφανίζουν οι δηλώσεις του κυβερνητικού εκπροσώπου, ενώ ακολουθούν οι δηλώσεις αρχηγού κόμματος, οι δηλώσεις ατόμων υποστήριξης ενός υποψηφίου και οι δηλώσεις μελών κόμματος.

Διάγραμμα για Επίθεση σε συγκεκριμένο πρόσωπο ανά πηγές επίθεσης

ΠΙΝΑΚΑΣ 20: Προσωποποίηση του στόχου επίθεσης ανά πηγή επίθεσης

	Πηγές Επίθεσης								Σύνολο
	Δ.Υ	Δ. Ε. Ε.	Δ.Α.Κ	Δ.Ε.Τ.Κ	Δ.Μ.Κ	Δ.Α.Υ	Δ.Κ.Ε	Δ.Π.Κ.Δ	
Συγκεκριμένο πολιτικό πρόσωπο	51 44,7%	65 38,5%	75 34,9%	104 36,9%	16 20,3%	4 30,8%	30 47,6%	0	345 36,7%
Επιτελείο/Μηχανισμός Υποψηφίου	1 ,9%	16 9,5%	15 7,0%	28 9,9%	1 1,3%	0	9 14,3%	0	70 7,5%
Συγκεκριμένο Κόμμα	7 6,1%	27 16,0%	18 8,4%	40 14,2%	7 8,9%	0	8 12,7%	0	107 11,4%
Κυβέρνηση	19 16,7%	26 15,4%	22 10,2%	53 18,8%	29 36,7%	2 15,4%	0	0	151 16,1%
Περισσότερο του ενός κόμματος που υποστηρίζουν υποψήφιο	1 ,9%	7 4,1%	1 ,5%	5 1,8%	0	0	9 14,3%	0	23 2,4%
Όλων των άλλων κομμάτων	2 1,8%	2 1,2%	12 5,6%	0	3 3,8%	0	1 1,6%	0	20 2,1%
Παράταξης	2 1,8%	1 ,6%	4 1,9%	1 ,4%	1 1,3%	2 15,4%	2 3,2%	0	13 1,4%
Απροσδιόριστη επίθεση	8 7,0%	16 9,5%	43 20,0%	37 13,1%	19 24,1%	3 23,1%	4 6,3%	4	134 14,3%
Και των δύο άλλων υποψηφίων	23 20,2%	9 5,3%	25 11,6%	14 5,0%	3 3,8%	2 15,4%	0	100%	76 8,1%
Σύνολο	114 100,0%	169 100,0%	215 100,0%	282 100,0%	79 100,0%	13 100,0%	63 100,0%	4 100%	939 100,0%

6.2.4 Θεματολογία Επιθέσεων

Ο πίνακας 21 (παράρτημα 2) παρουσιάζει τα θέματα επίθεσης ανά πηγή μηνύματος.

Ο πίνακας 22 που ακολουθεί παρουσιάζει τα δύο θέματα επίθεσης ανά πηγή μηνύματος που συγκεντρώνουν τα ψηλότερα ποσοστά. Σύμφωνα με τον πίνακα αυτό το ΔΗΣΥ και το επιτελείο Αναστασιάδη ακολουθούν ένα κοινά στρατηγικό σχεδιασμό, ενώ το ΑΚΕΛ και το επιτελείο Μαλά διαφοροποιούνται.

ΠΙΝΑΚΑΣ 22: Τα δύο ψηλότερα σε ποσοστό θέματα επίθεσης ανά πηγή μηνύματος

	Θέμα Επίθεσης 1	Θέμα Επίθεσης 2
ΑΚΕΛ	Επιθέσεις- Αντεπιθέσεις στη Ρητορική (23,8%)	Περιουσιακά στοιχεία (13,4%)
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΜΑΛΑ	Επιθέσεις- Αντεπιθέσεις στη Ρητορική (25,7%)	Θέματα ιδεολογίας (14,2%)
ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	Επιθέσεις- Αντεπιθέσεις στη Ρητορική (25,4%)	Μνημόνιο (16,4%) - Ιδιωτικοποιήσεις (16,4%)
ΔΗΣΥ	Κριτική στο έργο της διακυβέρνησης (22%)	Επιθέσεις- Αντεπιθέσεις στη Ρητορική (19,5%)
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ	Κριτική στο έργο της διακυβέρνησης (29,9%)	Επιθέσεις- Αντεπιθέσεις στη Ρητορική (28,6%)
ΔΗΚΟ	Επιθέσεις- Αντεπιθέσεις στη Ρητορική (33,3%)	Κριτική στο έργο της διακυβέρνησης (17,1%)
ΕΔΕΚ	Κυπριακό Πρόβλημα (20,9%)	Επιθέσεις- Αντεπιθέσεις στη Ρητορική (15,5%)
ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΛΙΑΛΗΚΑ	Επιθέσεις- Αντεπιθέσεις στη Ρητορική (26,5%)	Διαχείριση Φυσικού Αερίου (16,7%)
ΕΥΡΩΚΟ	Κριτική στο έργο της διακυβέρνησης (26,3%)	Οικονομία (21,1%)

Ο πίνακας 23 (παράρτημα 2) παρουσιάζει το θέμα επίθεσης ανά θέμα δελτίου.

Σύμφωνα με τον πίνακα 23 κάποια θέματα δελτία τύπου όπως θέματα ιδεολογίας και κυπριακό πρόβλημα προεξοφλούν και το θέμα επίθεσης. Δύσκολα όμως μπορούμε

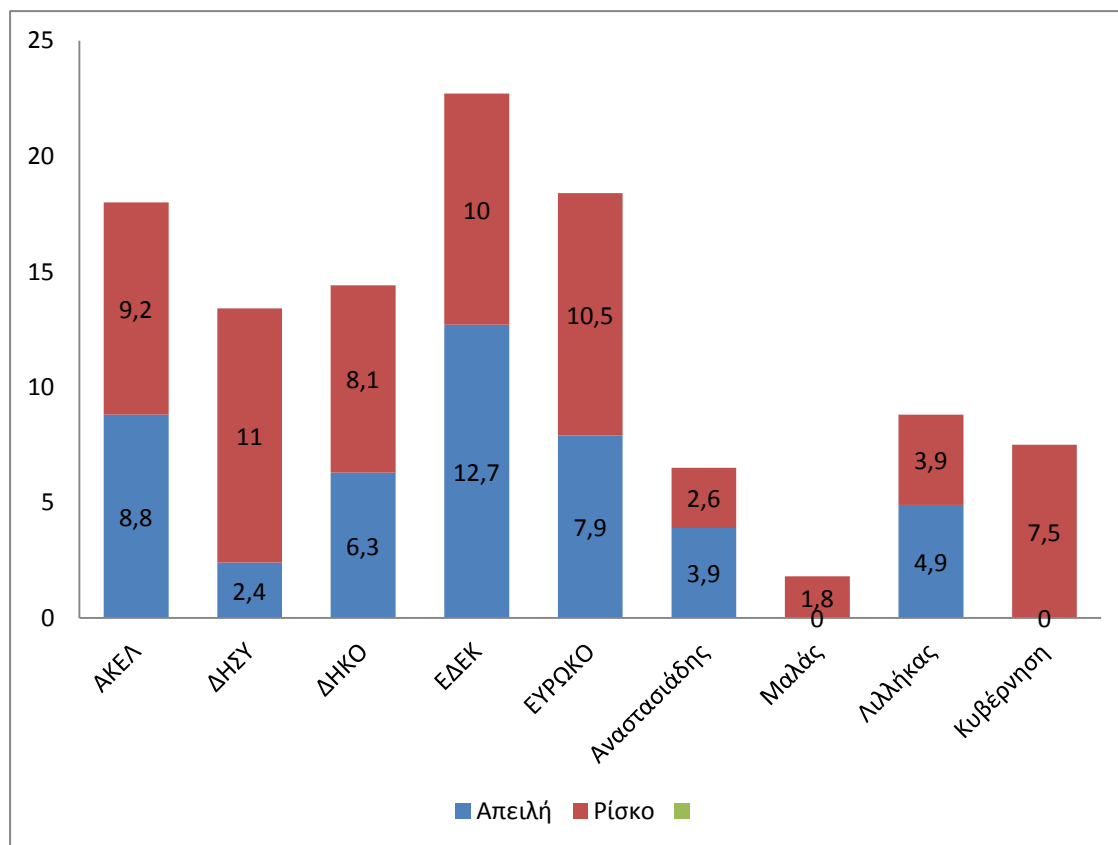
από το θέμα του δελτίου τύπου να συμπεράνουμε με βεβαιότητα και το θέμα της επίθεσης στην πλειονότητα των περιπτώσεων εξαιτίας και της γενικότητας των ίδιων των θεμάτων.

6.2.5. Χαρακτηριστικά Φοβικού Μηνύματος

Ο εκφοβισμός ως τεχνική επίθεσης στα δελτία τύπου των κομμάτων, των επιτελείων των τριών υποψηφίων και της κυβέρνησης κατά την προεκλογική περίοδο των Προεδρικών Εκλογών του 2013 στην Κύπρο συγκεντρώνει ποσοστό 13,1%.

Ο πίνακας 24 παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του φοβικού μηνύματος ανά πηγή μηνύματος. Σύμφωνα με τον πίνακα 24 τα επιτελεία και των τριών υποψηφίων και η κυβέρνηση παρουσιάζουν τα χαμηλότερα ποσοστά χρήσης του εκφοβισμού. Το χαμηλότερο ποσοστό εμφανίζει το επιτελείο Μαλλά (1,8%).

Διάγραμμα για τον πίνακα 24

ΠΙΝΑΚΑΣ 24: Χαρακτηριστικά φοβικού μηνύματος ανά πηγή μηνύματος

	Πηγή μηνύματος									Σύνολο
	ΑΚΕΛ	ΔΗΣΥ	ΔΗΚΟ	ΕΔΕΚ	ΕΥΡΩΚΟ	Αναστασιάδ.	Μαλάς	Λιλλήκας	Κυβέρνηση	
Ρίσκο	21 8,8%	2 2,4%	7 6,3%	14 12,7 %	3 7,9%	3 3,9%	0	5 4,9%	0	55 5,9%
Απειλή	22 9,2%	9 11,0 %	9 8,1%	11 10,0 %	4 10,5%	2 2,6%	2 1,8%	4 3,9%	5 7,5%	68 7,2%
Απευθυνόμενο σε συγκεκριμένο κοινό	22 9,2%	1 1,2%	2 1,8%	1 ,9%	2 5,3%	2 2,6%	1 ,9%	0	0	20 2,1%
Μέγεθος: Μικρό	7 2,9%	1 1,2%	0	1 ,9%	0	1 1,3%	0	1 1,0%	2 3,0%	13 1,4%
Μέγεθος: Μεσαίο	16 6,7%	4 4,9%	7 6,3%	12 10,9 %	1 2,6%	2 2,6%	1 ,9%	3 2,9%	0	46 4,9%
Μέγεθος: Μεγάλο	20 8,4%	6 7,3%	9 8,1%	12 10,9 %	6 15,8%	2 2,6%	1 ,9%	5 4,9%	3 4,5%	64 6,8%
Πιθανότητα πραγμάτωσης του φοβικού μηνύματος	27 11,3%	8 9,8%	15 13,5%	24 21,8 %	7 18,4%	5 6,5%	2 1,8%	9 8,8%	5 7,5%	102 10,9%
Προτεινόμενες λύσεις	20 8,4%	6 7,3%	14 12,6%	18 16,4 %	5 13,2%	5 6,5%	2 1,8%	8 7,8%	2 3,0%	80 8,5%
Δυνατότητες διαχείρισης	2 ,8%	0	0	0	0	0	0	0	0	2 ,2%
Δραματοποιημέ νες επικοινωνιακές διαδικασίες	3 1,3%	0	0	0	0	0	0	0	1 1,5%	4 ,4%
Δεν χρησιμοποιείται η στρατηγική του εκφοβισμού στο δελτίο τύπου	196 82,0%	71 86,6 %	95 85,6%	85 77,3 %	31 81,6%	72 93,5%	111 98,2%	93 91,2%	62 92,5%	816 86,9%
Σύνολο	239 100,0%	82 100,0 %	111 100,0%	110 100,0 %	38 100,0%	77 100,0%	113 100,0%	102 100,0%	67 100,0%	939 100,0%

Αντίθετα όλα τα κόμματα εμφανίζουν υψηλότερο ποσοστό χρήσης του εκφοβισμού ως τεχνική επίθεσης. Το υψηλότερο ποσοστό εμφανίζει η ΕΔΕΚ (22,7%). Το ΑΚΕΛ

εμφανίζει υψηλότερο ποσοστό χρήσης του εκφοβισμού από το ΔΗΣΥ και το ΔΗΚΟ, ακολουθώντας διαφορετικό στρατηγικό σχεδιασμό από το επιτελείο Μαλά.

Οι περισσότερες περιπτώσεις εκφοβισμού εμφανίζονται ως απειλή μεγάλου μεγέθους, ενώ στο 65% των περιπτώσεων προτείνονται λύσεις.

Το ρίσκο ως τεχνική επίθεσης εμφανίζεται περισσότερο σε θέματα υποβολής υποψηφιότητας και υποστήριξης στις εκλογές (28,6%) και οικονομίας (17,1%). Η απειλή συνδέεται περισσότερο με θέματα οικονομίας (25,6%) και μνημονίου (14,8%). Η πιθανότητα πραγμάτωσης του φοβικού μηνύματος αλλά και οι προτεινόμενες λύσεις εμφανίζουν επίσης υψηλότερα ποσοστά σε επιθέσεις με θέμα την οικονομία (35,9% και 27,4% αντίστοιχα).

6.3. Απάντηση Ερευνητικών Ερωτημάτων και Υποθέσεων Εργασίας

***Ερευνητικό Ερώτημα 1:** Υπάρχει διαφοροποίηση ανάμεσα στα επίπεδα αρνητισμού που παράγουν τα επιτελεία και τα πολιτικά κόμματα μεταξύ τους;*

Όπως φάνηκε από τους πίνακες 2 και 3 υπάρχει διαφοροποίηση ανάμεσα στα επίπεδα αρνητισμού που παράγουν τα κόμματα και στα επίπεδα αρνητισμού που παράγουν τα επιτελεία. Τα δελτία τύπου των κομμάτων έχουν υψηλότερα ποσοστά αρνητικής εστίασης και ως κυρίαρχη λειτουργία την επίθεση. Αντίθετα τα δελτία τύπου των επιτελείων παρουσιάζουν υψηλότερο ποσοστό θετικής εστίασης και ως κυρίαρχη λειτουργία τις «θετικές δηλώσεις».

***Υπόθεση Εργασίας 1α:** Τα κόμματα που υποστηρίζουν ένα υποψήφιο και το επιτελείο του υποψηφίου θα παρουσιάζουν όμοιο στρατηγικό σχεδιασμό.*

Η υπόθεση αυτή με βάση τους πίνακες 18 και 22 επαληθεύεται για το ΔΗΣΥ και το επιτελείο του Αναστασιάδη και μερικώς για το ΑΚΕΛ και το επιτελείο του Μαλλά. Η ΕΔΕΚ και το επιτελείο του Λιλλήκα εμφανίζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις ως προς τον στρατηγικό σχεδιασμό που ακολουθούν. Φυσικά αυτό εξαρτάται και από τη σχέση του υποψηφίου με το κόμμα. Ο Αναστασιάδης ως πρόεδρος του ΔΗΣΥ όχι μόνο είχε μια πολύ στενή σχέση με το ΔΗΣΥ αλλά και το προσωποποιούσε. Αντίθετα ο Λιλλήκας είχε μια πολύ πιο χαλαρή σχέση με την ΕΔΕΚ.

***Υπόθεση Εργασίας 1β:** Υπάρχει διαφοροποίηση στη χρήση αρνητικών μηνυμάτων ανάμεσα στον υποψήφιο και το κόμμα που τον υποστηρίζει.*

Η υπόθεση αυτή επαληθεύεται για το επιτελείο Λιλλήκα και την ΕΔΕΚ. Επίσης παρατηρείται διαφοροποίηση ως προς τα επίπεδα αρνητισμού που παράγουν τα κόμματα και τα επίπεδα αρνητισμού που παράγουν τα επιτελεία, σε μια προσπάθεια αποφυγής της ανάδρομης επίδρασης.

***Υπόθεση Εργασίας 2:** Οι δηλώσεις των υποψηφίων θα παρουσιάζουν χαμηλότερα ποσοστά επιθέσεων από τις δηλώσεις άλλων πολιτικών προσώπων.*

Η υπόθεση αυτή διαφοροποιείται στα αποτελέσματα των δελτίων των επιτελείων των τριών υποψηφίων. Σύμφωνα με τον πίνακα 15 στα επιτελεία του Αναστασιάδη και του Μαλά, το υψηλότερο ποσοστό επιθέσεων εμφανίζεται στις δηλώσεις του εκπροσώπου του επιτελείου. Αντίθετα στο επιτελείο του Λιλλήκα το ψηλότερο ποσοστό επιθέσεων εμφανίζουν οι δηλώσεις του ίδιου του υποψηφίου. Το χαμηλότερο ποσοστό επιθέσεων στις δηλώσεις του υποψηφίου εμφανίζει το επιτελείο του Αναστασιάδη.

***Υπόθεση Εργασίας 3:** Το ποσοστό των επιθέσεων ως ρητορική πράξη των πολιτικών θα βαίνει φθίνων καθώς πλησιάζουμε την ημέρα των εκλογών.*

Η υπόθεση αυτή δεν επαληθεύεται πλήρως στην παρούσα έρευνα. Με βάση τα διαγράμματα κυρίως των πινάκων 10 και 11, το ποσοστό των επιθέσεων μειώνεται σε σχέση και με το ποσοστό των δελτίων τύπου που είναι θετικά εστιασμένα στον υποψήφιο, κατά την προτελευταία εβδομάδα της προεκλογικής εκστρατείας (την εβδομάδα πριν την πρώτη εκλογική αναμέτρηση). Αντίθετα κατά την τελευταία εβδομάδα (πριν την δεύτερη εκλογική αναμέτρηση) η διαφορά μεταξύ επιθέσεων και θετικά εστιασμένων δελτίων τύπου αυξάνεται σημαντικά υπέρ των επιθέσεων.

***Υπόθεση Εργασίας 4:** Το μεγαλύτερο ποσοστό επιθέσεων θα σχετίζεται με ζητήματα πολιτικής παρά με ζητήματα υποψηφίου.*

Σύμφωνα με τον πίνακα 8 όλα τα κόμματα και τα επιτελεία συγκέντρωναν υψηλότερο ποσοστό σε δελτία τύπου με θέματα που σχετίζονται με την πολιτική παρά με θέματα που σχετίζονταν με τον ίδιο τον υποψήφιο. Σύμφωνα όμως με τον πίνακα 9 τα δελτία τύπου που έχουν ως θέμα ζήτημα πολιτικής παρουσιάζουν υψηλότερο ποσοστό θετικής εστίασης, ενώ τα δελτία τύπου που έχουν ως θέμα ζήτημα υποψηφίου

παρουσιάζουν υψηλότερο ποσοστό αρνητικής εστίασης. Θα μπορούσαμε λοιπόν να διαμορφώσουμε την υπόθεση 4 ως εξής: Τα δελτία τύπου που έχουν θέμα που σχετίζεται με τον ίδιο τον υποψήφιο εμφανίζουν σε μεγαλύτερο ποσοστό επιθέσεις από τα δελτία τύπου που έχουν θέμα σχετικό με την πολιτική.

Υπόθεση Εργασίας 5: *Η θεσμική θέση του υποψηφίου επιδρά στη χρήση αρνητικών πολιτικών δηλώσεων και επιθέσεων προς τους αντιπάλους του. Ο κάτοχος της θέσης εξουσίας χρησιμοποιεί χαμηλότερα ποσοστά επιθέσεων από τον διεκδικητή της εξουσίας.*

Η υπόθεση αυτή δεν επαληθεύεται στην παρούσα έρευνα. Το κυβερνών κόμμα ΑΚΕΛ εμφανίζεται να έχει το ίδιο ποσοστό επιθέσεων με το ΔΗΣΥ (πίνακας 3-ύπαρξη επίθεσης) και υψηλότερο ποσοστό επιθέσεων από τα άλλα κόμματα. Το ΑΚΕΛ παρουσιάζει επίσης και το ψηλότερο ποσοστό επίθεσης ως κυρίαρχης λειτουργίας του δελτίου τύπου.

Υπόθεση Εργασίας 6α: *Το επιτελείο του Αναστασιάδη αναμένεται να χρησιμοποιήσει τα χαμηλότερα ποσοστά επιθέσεων.*

Η υπόθεση αυτή επαληθεύεται στην παρούσα έρευνα. Από τα τρία επιτελεία το χαμηλότερο ποσοστό επιθέσεων εμφανίζει το επιτελείο του Αναστασιάδη του οποίου ο υποψήφιος προηγείται σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις.

Υπόθεση Εργασίας 6β: *Το επιτελείο του Λιλλήκα αναμένεται να χρησιμοποιήσει τα ψηλότερα ποσοστά επιθέσεων.*

Το επιτελείο του Μαλά εμφανίζει το ψηλότερο ποσοστό επιθέσεων, παρόλο που σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις ο Λιλλήκας συγκέντρωνε το χαμηλότερο ποσοστό πρόθεσης ψήφου. Όπως τονίστηκε όμως και στην υπόθεση εργασίας 2, στο επιτελείο Λιλλήκα το ψηλότερο ποσοστό επιθέσεων εμφανίζουν οι δηλώσεις του ίδιου του υποψηφίου.

Υπόθεση Εργασίας 7: *Οι υποψήφιοι των δύο πόλων επιδιώκουν την πόλωση του επικοινωνιακού κλίματος δια των αλληλοκατηγοριών μέσω*

επιθέσεων. Οι υποψήφιοι της δεξιάς και της αριστεράς θα έχουν υψηλότερο ποσοστό επιθέσεων από τον υποψήφιο του κέντρου. Το επιτελείο Αναστασιάδη και το επιτελείο Μαλά θα έχουν υψηλότερο ποσοστό επιθέσεων από το επιτελείο Λιλλήκα.

Η υπόθεση αυτή δεν επαληθεύεται πλήρως στην παρούσα έρευνα γιατί όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω το επιτελείο του Μαλά (ως υποψήφιος της αριστεράς) παρουσίασε το πιο ψηλό ποσοστό επιθέσεων ενώ το επιτελείο του Αναστασιάδη (ως υποψήφιος της δεξιάς) παρουσίασε το πιο χαμηλό ποσοστό επιθέσεων. Το επιτελείο του Λιλλήκα (ως υποψήφιος του κέντρου) παρουσίασε ενδιάμεσο των δύο προαναφερόμενων ποσοστών επιθέσεων. Όσον αφορά τα κόμματα, η υπόθεση 7 φαίνεται να επαληθεύεται αφού μεγαλύτερο ποσοστό επιθέσεων εμφανίζουν τα κόμματα ΑΚΕΛ, ΔΗΣΥ και ΔΗΚΟ, ενώ χαμηλότερο ποσοστό τα κόμματα ΕΔΕΚ και ΕΥΡΩΚΟ.

Υπόθεση Εργασίας 8: *Το μεγαλύτερο ποσοστό επιθέσεων θα έχει ξεκάθαρο στόχο.*

Η υπόθεση 8 επαληθεύεται στην παρούσα έρευνα. Σύμφωνα με τον πίνακα 19 ποσοστό 85,7% των επιθέσεων είχαν συγκεκριμένο στόχο.

Υπόθεση Εργασίας 9: *Το μεγαλύτερο ποσοστό επιθέσεων θα έχουν ως στόχο συγκεκριμένα πολιτικά πρόσωπα.*

Σύμφωνα πάλι με τον πίνακα 19, όπου το μεγαλύτερο ποσοστό επιθέσεων (36,7%) είχε ως στόχο συγκεκριμένο πολιτικό πρόσωπο, η υπόθεση εργασίας 9 επαληθεύεται.

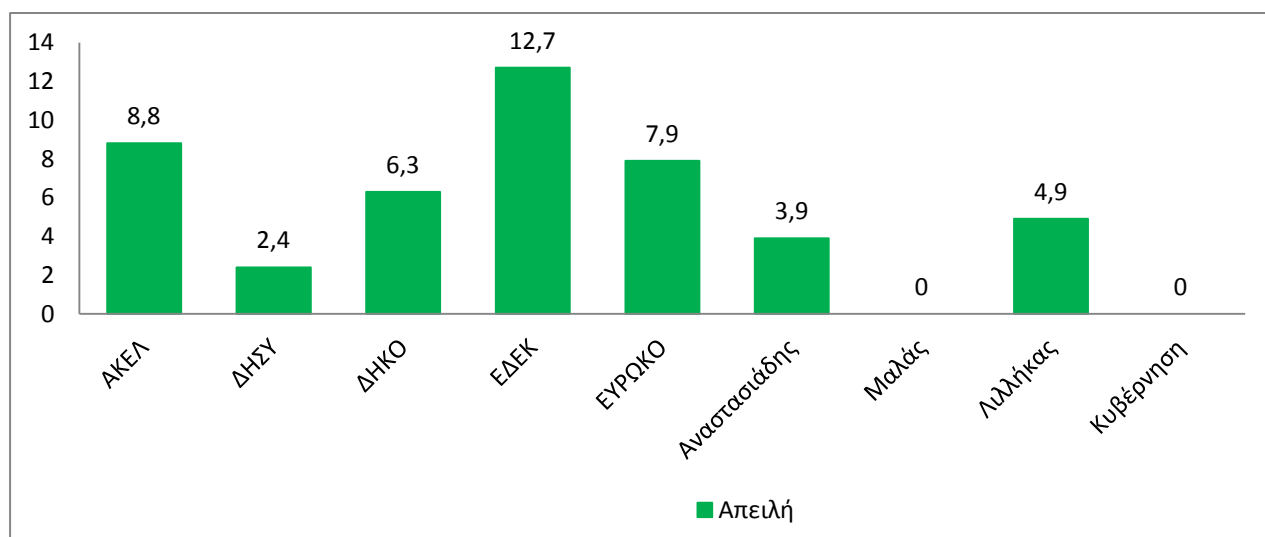
Ερευνητικό Ερώτημα 2: *Υπάρχει διαφοροποίηση στη χρήση των φοβικών επιχειρημάτων μεταξύ κομμάτων και επιτελείων;*

Σύμφωνα με τον πίνακα 24 παρατηρείται διαφοροποίηση στη χρήση των φοβικών μηνυμάτων από τα κόμματα και τα επιτελεία. Γενικά τα επιτελεία παρουσιάζουν χαμηλότερα ποσοστά χρήσης των φοβικών μηνυμάτων από τα κόμματα.

Ερευνητικό Ερώτημα 3: Υπάρχει διαφοροποίηση στη χρήση των φοβικών επιχειρημάτων ανάλογα με τη θεσμική θέση του κόμματος;

Με βάση και τον πίνακα 25 η ΕΔΕΚ εμφανίζει το υψηλότερο ποσοστό χρήσης του εκφοβισμού ως τεχνική επίθεσης. Το ΑΚΕΛ αν και κυβερνών κόμμα εμφανίζει υψηλότερο ποσοστό χρήσης του εκφοβισμού από το ΔΗΣΥ και το ΔΗΚΟ.

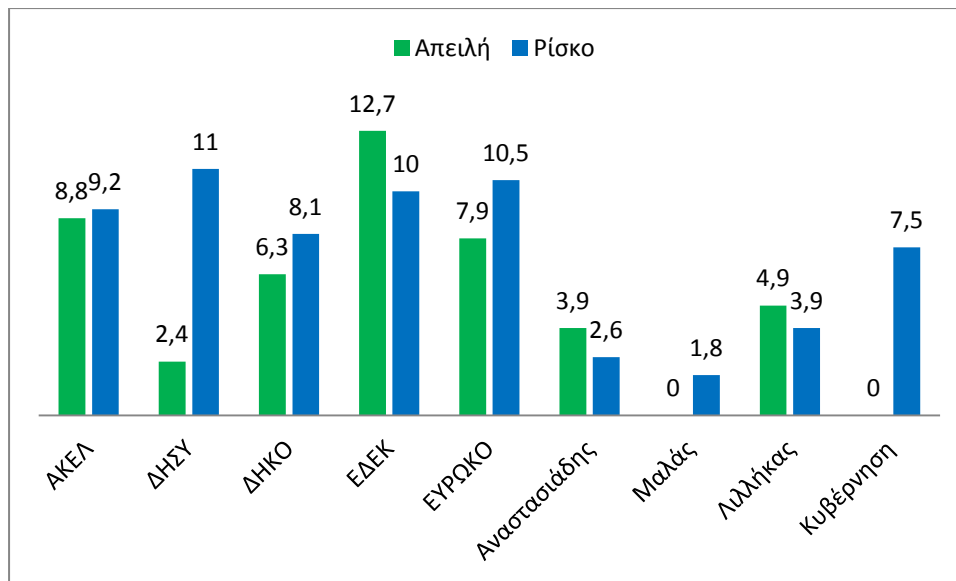
ΠΙΝΑΚΑΣ 25: Εκφοβισμός ως Κυρίαρχη Τεχνική Επίθεσης ανά πηγή μηνύματος

Ερευνητικό Ερώτημα 4: Υπάρχει διαφοροποίηση στη χρήση των ρητορικών σχημάτων, απειλή ή ρίσκο, κατά τη χρήση των φοβικών επιχειρημάτων ανάλογα με τη θεσμική θέση του κόμματος;

Σύμφωνα με τον πίνακα 26 όλα τα κόμματα εκτός από την ΕΔΕΚ παρουσιάζουν υψηλότερα ποσοστά απειλής παρά ρίσκου. Υψηλότερα ποσοστά ρίσκου χρησιμοποιεί και το επιτελείο Μαλά και η κυβέρνηση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 26: Ποσοστά απειλής ή ρίσκου ανά πηγή μηνύματος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στο τελευταίο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας ανακεφαλαιώνονται τα ευρήματα της έρευνας και διατυπώνονται τα τελικά συμπεράσματα.

Σύμφωνα με τους Burton & Shea (2003) η λογική της εκστρατείας ορίζεται ως ο τρόπος λειτουργίας που συνδυάζει την εστίαση στη νίκη στις εκλογές με τη συνεχή χρήση του στρατηγικού στοχασμού. Σύμφωνα με τα ευρήματα της παρούσας έρευνας, τα επιτελεία και τα κόμματα που ακολουθούσαν συνεχώς ένα κοινό στρατηγικό σχεδιασμό είχαν καλύτερα αποτελέσματα – ποσοστά νίκης (κοινό σχεδιασμό επιτελείο Αναστασιάδη-ΔΗΣΥ, μερικώς κοινό σχεδιασμό επιτελείο Μαλά – ΑΚΕΛ , αρκετά διαφοροποιημένο σχεδιασμό επιτελείο Λιλλήκα – ΕΔΕΚ).

Αρκετές διαφοροποιήσεις παρατηρήθηκαν στον στρατηγικό σχεδιασμό των κομμάτων και των επιτελείων. Τα κόμματα παρουσίασαν υψηλότερα επίπεδα αρνητικής εστίασης στα δελτία τύπου τους, ενώ τα επιτελεία παρουσίασαν υψηλότερα επίπεδα θετικής εστίασης. Οι περισσότερες επιθέσεις μάλιστα στα επιτελεία προέρχονταν από δηλώσεις του εκπροσώπου τύπου κι όχι του ίδιου του υποψηφίου. Εξάιρεση αποτέλεσε το επιτελείο του Λιλλήκα, όπου το ψηλότερο ποσοστό επιθέσεων προερχόταν από τις δηλώσεις του ίδιου του υποψηφίου. Η κυβέρνηση επίσης παρουσίασε υψηλότερα ποσοστά θετικής εστίασης στα δελτία τύπου της.

Σύμφωνα με τους Damore (2002) και Haynes & Rhine (1998) οι υποψήφιοι τείνουν να απαντούν σε επιθέσεις με αρνητικό λόγο, θέλοντας να μην ρισκάρουν την πιθανότητα να παραμείνει στο μυαλό των ψηφοφόρων αρνητική πληροφορία. Το συμπέρασμα αυτό φαίνεται να ισχύει και στο κυπριακό πολιτικό σκηνικό, αφού στα

δελτία τύπου όπου η κυρίαρχη λειτουργία ήταν η άμυνα/απάντηση, η εστίασή τους ήταν αρνητική σε ποσοστό 90,5%.

Στην Ευρώπη, σε αντίθεση με τις ΗΠΑ, σύμφωνα με τους Holtz-Bacha & Kaid (2006) η ανάγκη μελλοντικής συνεργασίας των κομμάτων για σχηματισμό κυβέρνησης φαίνεται να καταστέλλει τη χρήση αρνητισμού κατά την προεκλογική εκστρατεία. Στην παρούσα έρευνα, την εβδομάδα πριν την πρώτη εκλογική αναμέτρηση, παρατηρήθηκε το υψηλότερο ποσοστό των θετικών δηλώσεων ως κυρίαρχη λειτουργία του δελτίου τύπου, ενώ η επίθεση ως κυρίαρχη λειτουργία συγκέντρωσε το δεύτερο χαμηλότερο ποσοστό όλης της χρονικής περιόδου που διεξήχθη η έρευνα. Αυτό συνδέεται πρώτον με την ανάγκη κομμάτων και υποψηφίων για συνεργασία για νίκη συγκεκριμένου υποψηφίου κατά την δεύτερη εκλογική αναμέτρηση και δεύτερο για αποφυγή της χαμηλής εκλογικής συμμετοχής των ψηφοφόρων.

Την τελευταία εβδομάδα όμως που η νίκη στηρίζεται στην επικράτηση μόνο του ενός από τους δύο υποψηφίους, η διαφορά μεταξύ αρνητικής και θετικής εστίασης αυξάνεται πολύ. Παρατηρείται μάλιστα το υψηλότερο ποσοστό επίθεσης ως κυρίαρχης λειτουργίας του δελτίου τύπου. Σύμφωνα με τους Damore (2002) και Haynes & Rhine (1998) καθώς η μέρα των εκλογών πλησιάζει και οι ψηφοφόροι τείνουν να δίνουν μεγαλύτερη προσοχή στις επικείμενες εκλογές οι υποψήφιοι είναι πιθανότερο να αυξάνουν τη χρήση αρνητισμού στην προεκλογική τους εκστρατεία.

Κατά τις προεδρικές εκλογές του 2013 στην Κύπρο η κυβέρνηση και το κυβερνών κόμμα δέχτηκαν έντονη κριτική και επίθεση για αρκετά θέματα, κυρίως την οικονομία αλλά και τις διαπραγματεύσεις στο κυπριακό. Εντούτοις, το κυβερνών κόμμα, ΑΚΕΛ, εξέδωσε τον μεγαλύτερο αριθμό δελτίων τύπου, τον μεγαλύτερο

αριθμό δελτίων τύπου με επιθέσεις και συγκέντρωσε το μεγαλύτερο ποσοστό επίθεσης ως κυρίαρχης λειτουργίας του δελτίου τύπου. Το ΑΚΕΛ στην προσπάθειά του να αμυνθεί στα όσα του καταλόγιζαν μέσω επιθέσεων τα αντίπαλα κόμματα και επιτελεία κατέφευγε σε επιθέσεις. Φαίνεται επίσης ότι το ΑΚΕΛ επέλεξε πολύ περισσότερο από τα υπόλοιπα κόμματα τη χρήση του δελτίου τύπου ως μέσο προβολής και παρουσίασης των θέσεων του. Η παρατήρηση αυτή συνάδει και με το γεγονός την έντονης κριτικής που άσκησε κάποιες φορές στα μέσα. Εκτός από το επιτελείο Λιλλήκα και την ΕΔΕΚ, ήταν το κόμμα που παρουσίασε ως κυρίαρχη τεχνική επίθεσης στα δελτία του και την επίθεση στα μέσα (σε μικρό όμως ποσοστό 0,8%).

Οι επιθέσεις και οι αντεπιθέσεις που αντάλλαξαν σε μεγάλο ποσοστό μεταξύ τους τα κόμματα και τα επιτελεία φαίνονται και από τον πίνακα 17 όπου το μεγαλύτερο ποσοστό ως κυρίαρχη τεχνική αρνητισμού συγκεντρώνει η επίθεση στη ρητορική, ενώ ακολουθούν η κριτική στις πολιτικές θέσεις, ο εκφοβισμός και η κριτική στο έργο.

Η ΕΔΕΚ, ως κεντρώο κόμμα, φαίνεται να διαφοροποιείται από τα υπόλοιπα κόμματα. Παρουσιάζει το χαμηλότερο ποσοστό επιθέσεων. Αντίθετα το ΔΗΚΟ (αν και κεντρώο κόμμα) φαίνεται να ακολουθεί ένα παρόμοιο στρατηγικό σχεδιασμό με το ΔΗΣΥ. Η ΕΔΕΚ παρουσιάζει επίσης το υψηλότερο ποσοστό χρήσης του εκφοβισμού ως τεχνική επίθεσης, με υψηλότερο ποσοστό χρήσης του ρίσκου.

Ανακεφαλαιώνοντας τα ευρήματα της παρούσας έρευνας μπορούμε να εξάγουμε τα πιο κάτω καταληκτικά συμπεράσματα:

1. Υπάρχει διαφοροποίηση ανάμεσα στα επίπεδα αρνητισμού που παράγουν τα επιτελεία και τα πολιτικά κόμματα μεταξύ τους.

2. Ο κοινός στρατηγικός σχεδιασμός επιτελείου και κομμάτων υποστήριξης ενός υποψηφίου κατά την προεκλογική εκστρατεία αυξάνει τις πιθανότητες νίκης του συγκεκριμένου υποψηφίου.
3. Το ποσοστό επιθέσεων ως ρητορική πράξη των πολιτικών μειώνεται έντονα κατά την διάρκεια της εβδομάδας πριν την πρώτη εκλογική αναμέτρηση και αυξάνεται βαθμιαία κατά τη διάρκεια της επόμενης εβδομάδας (πριν την δεύτερη εκλογική αναμέτρηση).
4. Τα δελτία τύπου που έχουν ως θέμα ζήτημα υποψηφίου παρουσιάζουν μεγαλύτερη αρνητική εστίαση από τα δελτία τύπου που έχουν ως θέμα ζήτημα πολιτικής.
5. Το μεγαλύτερο ποσοστό επιθέσεων έχει ξεκάθαρο στόχο και μάλιστα συγκεκριμένο πολιτικό πρόσωπο.
6. Υπάρχει διαφοροποίηση στη χρήση των φοβικών επιχειρημάτων μεταξύ επιτελείων και πολιτικών κομμάτων.
7. Τα κόμματα των δύο πόλων εμφανίζουν υψηλότερο ποσοστό επιθέσεων από τα κόμματα του κέντρου.
8. Ο υποψήφιος που προηγείται σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις παρουσιάζει το πιο χαμηλό ποσοστό επιθέσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Allen, M., & Burrell, N. (2002). The Negativity Effect in Political Advertising. A Meta-Analysis , σελ 83-96 στο J.P. Dillard & M. Pfau (Επιμ.), *The Persuasion Handbook: Developments in Theory and Practice*. London, UK: Sage Publications,.
- Ansolabehere, S., & Iyengar, S. (1995). *Going Negative: How Political advertisements shrink and polarize the electorate*. New York: Free Press.
- Ansolabehere, S., Iyengar, S., Simon, A., & Valentino, N. (1994). Does Attack Advertising Demobilize the Electorate? *American Political Science Review*, 88(04): 829-838.
- Arcenaux, K. & Nickerson, W.D. (2010). Comparing Negative and Positive Campaign Messages: Evidence from two field experiments. *American Politics Research*, 38(1): 54-83
- Benoit, W. L. (2003). Topic of Presidential Campaign Discourse and Election Outcome. *Western Journal of Communication*, 67(1): 97–112.
- Benoit W.L. (2006) Retrospective Versus Prospective Statements and Outcome of Presidential Elections, *Journal of Communication*, (56): 331-345.
- Benoit, W. L. (2007). *Political Campaign Communication*. New York: Peter Lang Publishing.
- Benoit, W. L., McHale, J. P., Hansen, G. J., Pier, P. M., & McGuire, J. P. (2003). *Campaign 2000: A Functional Analysis of Acclaiming, Attacking, and Defending*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield
- Βουλγαράκη Σ. (2007). Η εφαρμοσμένη πολιτική επικοινωνία και η συμβολή της στην αλλαγή του πολιτικού λόγου. Πάντειο πανεπιστήμιο κοινωνικών και πολιτικών επιστημών Αθηνών
- Brooks, D. J., & Geer, J. G. (2007). Beyond Negativity: The Effects of Incivility on the Electorate. *American Journal of Political Science*, 51(1): 1-16.

Burton, M. J., & Shea, D. M. (2003). *Campaign Mode: Strategic vision in congressional elections*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.

Castella, K., Garty, C. & Musgrove, L.(2009). Fear Appeals in Political Rhetoric about Terrorism: An Analysis of Speeches by Australian Prime Minister Howard. *Political Psychology*, 30 (1): 1-26

Chadjipatelis, T., & Andreadis, I. (2007). *Analysis of the Cyprus Referendum on the Annan Plan*. Παρουσίαση έρευνας στο ετήσιο συνέδριο της Αγγλικής Εταιρείας Πολιτικής Επιστήμης (PSA) (Bath, Αγγλία, 11 – 13 Απριλίου) (PSA). Διαθέσιμο στο <http://www.gpsg.org.uk/wp-content/uploads/2014/06/2007-P4-Chadjipadelis1.pdf>

Chaffee, S., (1975). *Political Communication: Issues and Strategies for Research*: Sage

Charalambous, G. (2009). The February 2008 Presidential Election in the Republic of Cyprus: The Context, Dynamics and Outcome in Perspective. *The Cyprus Review*, 21(1): 97-122.

Christophorou, C. (2006). Party Change and Development in Cyprus (1995–2005). *South European Society & politics*, 11(3-4): 513-542.

Christophorou, C. (2008). A New Communist Surprise–What's Next? Presidential Elections in the Republic of Cyprus, February 2008. *South European Society and Politics*, 13(2): 217-235.

Christophorou, C. (2013). Presidential Elections in Cyprus in 2013. *Friedrich Ebert Stiftung*. Διαθέσιμο στο <http://library.fes.de/pdf-files/iez/09669.pdf>.

Damore, D. (2002). Candidate Strategy and the Decision to Go Negative. *Political Research Quarterly*, 55(3): 669–685.

Davis, M. L., & Ferrantino, M. (1996). Towards a Positive Theory of Political Rhetoric: Why Do Politicians Lie? *Public Choice*, 88(1-2): 1-13.

Δεμερτζής, Ν.. (2002). Εισαγωγή σε Ένα Νέο Ερευνητικό Πεδίο: Η πολιτική επικοινωνία στην Ελλάδα». (σελ. 15-38). Στο Ν. Δεμερτζής (επιμ.), *Η πολιτική επικοινωνία στην Ελλάδα*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Djupe, P. A., & Peterson, D. A. (2002). The Impact of Negative Campaigning: Evidence from the 1998 Senatorial Primaries. *Political Research Quarterly*, 55(4): 845-860.

Δογάνη, Μ. (2014). Ο φόβος στην εικόνα των κρατών της Δυτικής Αφρικής: Η κοινωνική κατασκευή του ιού Έμπολα. Πρόληψη, Σφυγμομέτρηση ή Εκφοβισμός;, Ημερίδα«Εικόνες Κρατών: Διεθνείς Κρίσεις, Ήπια Ισχύς και Στρατηγική Επικοινωνία» από το ΚΕΔΕΥ του Πανεπιστημίου Πειραιά (Πειραιάς, 15 Δεκεμβρίου 2014)

Δογάνη, Μ. (2014). Η Ρητορική Συγκρότηση και η Ειδησεογραφική Κατασκευή του Φόβου ως Στοιχείου της Εικόνας των Κρατών: Μία Συστηματική Ανάλυση Περιεχομένου στον Αγγλικό Τύπο. Μεταπτυχιακή Διατριβή: Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών

Δογάνη, Μ. (2013). Ο Φόβος στην Κοινωνική Ψυχολογία- Ο Φόβος στην Στρατηγική Επικοινωνία: Ένα Θεωρητικό Πλαίσιο για την Ανάλυση της Ρητορικής Κατασκευής του Φόβου. Συνέδριο «Εικόνες Κρατών, Στρατηγικές Απολογίας, Ρητορική του Φόβου» από το Κ.Ε.Δ.Ε.Υ του Πανεπιστημίου Πειραιά (Πειραιάς, 20 Νοεμβρίου 2013)

Druckman, N.J. , Kifer, J.M. & Parkin, M.(2010). Timeless Strategy Meets New Medium:Going Negative on Congressional Campaign Web Sites, 2002-2006, *Political Communication*, 27(1): 88-103

Elmelund-Præstekær, C. (2008). Negative Campaigning in a Multiparty System. *Representation* 44(1):27–39.

Elmelund-Præstekær, C. (2010). Beyond American Negativity: Toward a General Understanding of the Determinants of Negative Campaigning. *European Political Science Review*, 2(01): 137-156.

Farell, D. & Schmitt-Beck, R. (2004). Do Political Campaigns Matter? Campaign Effects in Election and Referendums. *European Political Science Review*, 25

Φιλιππάκου, Κ.(2014). Διερεύνηση της στρατηγικής προσαρμογής στην περίπτωση της Χρυσής Αυγής. Πολιτική εκστρατεία NSDAP/Χίτλερ και Χρυσής Αυγής. Αντικατοπτρισμός ή αλληλουχία. Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Fridkin, K. L. & Kenney, P. (2004). Do Negative Messages Work? The Impact of Negativity on Citizens' Evaluations of Candidates. *American Politics Research*, 32(5): 570–605.

Fridkin, K. L. & Kenney, P. J. (2008). The Dimensions of Negative Messages. *American Politics Research*, 36(5): 694-723.

Geer, J. G. (2008). *In Defense of Negativity: Attack Ads in Presidential Campaigns*. Chicago: University of Chicago Press.

Goussios C., Aspriadis N., Tsirimiagou Z., Dogani M., (2014), *Rhetorical use of Fear in Presidential Speeches and News Media: The war on terror discourse*, paper prepared for the international conference “Media and Crises: The Art of Distortion, Manipulation, and Propaganda,” Department of Mass Communication, College of Arts and Sciences, Qatar University, 29-30 April) 1

Hansen, K.M. & R.T. Pedersen (2008). Negative Campaigning in a Multiparty System. *Scandinavian Political Studies*, 31(4): 408–427.

Harrington, J.E. & G.D. Hess (1996). A Spatial Theory of Positive and Negative Campaigning. *Games and Economic Behavior*, 17(2): 209–229.

Haynes, A. A., & Rhine, S. L. (1998). Attack Politics in Presidential Nomination Campaigns: An Examination of the Frequency and Determinants of Intermediated Negative Messages Against Opponents. *Political Research Quarterly*, 51: 691-721.

Iordanidou, S. & Samaras, Ath. N. (2014). Financial Crisis in the Cyprus Republic. *Janvost-the public*, 21(4): 63-76

Johnson-Cartee, K. S. & Copeland, G. (1991). *Negative Advertising: Coming of Age*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Kahn, K. F. & Kenney, P. J. (2000). How Negative Campaigning Enhances Knowledge of Senate Elections (σελ. 65–95). Στο J.A. Thurber, C. J. Nelson and D.

A. Dulio (επιμ.), *Crowded Airwaves: Campaign Advertising in Elections*. Washington DC: Brookings Institution Press.

Kentas, G. (2006). Cyprus – Turkey. Disputes in the EU Context: Understanding the Debate (σελ. 129-161). Στο C. Melakopides, A. C. Emiliniades and G. Kentas (επιμ.) *The Cyprus Yearbook of the International Relations* (2006).

Kontos, M. (2013). Cyprus Presidential Elections, February 2013: A Systemic Approach. *Hellenic Studies/Etudes Helleniques*, 21(1):35-58.

Krebs, T. B., & Holian, D. B. (2007). Competitive Positioning, Deracialization, and Attack Speech A Study of Negative Campaigning in the 2001 Los Angeles Mayoral Election. *American Politics Research*, 35(1): 123-149.

Krupnikov, Y. (2011). When Does Negativity Demobilize? Tracing the Conditional Effect of Negative Campaigning on Voter Turnout. *American Journal of Political Science*, 55(4): 797-813.

Lau, R. R., & Pomper, G. M. (2001). Negative Campaigning by U.S. Senate Candidates. *Party Politics*, 7:69–87.

Lau, R. R., & Pomper, G. M. (2002). Effectiveness of Negative Campaigning in US Senate Elections. *American Journal of Political Science*, (46):47-66.

Lau, R. R., & Pomper, G. M. (2004). *Negative campaigning: An analysis of US Senate elections*. Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield.

Lau, R., L. Sigelman, C. Heldman & Babbitt P. (1999). The Effects of Negative Political Advertisements: A Meta-analytic Assessment. *American Political Science Review*, 93(4): 851–875.

Lau, R. R., Sigelman, L. & Rovner, I. B. (2007). The Effects of Negative Political Campaigns: A Meta-analytic Reassessment. *Journal of Politics* 69(4):1167–1209.

Μαυρογορδάτος, Γ. (1982). *Μελέτες και κείμενα για την περίοδο 1909-1940*. Αθήνα: Σάκκουλας

Mayer, W. G. (1996). In Defense of Negative Campaigning. *Political Science Quarterly*, 111(3):437–55.

ΜακΚουέλ Ντ. (2003). *Η Θεωρία Μαζικής Επικοινωνίας για τον 21ο αιώνα*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

Meadow, R. (2006). Political Communication in the 1980s. *Journal of Communication*, 35(1): 157-173

Κολοβός, Κ. (2015). Τα Αρνητικά Ηθικά Επιχειρήματα στις Κυπριακές Τηλεμαχίες. Μεταπτυχιακή διατριβή: Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Λυπουρλής, Δ. (2002). *Αριστοτέλης. Ηθικά Νικομάχεια. Βιβλίο Β'.* Εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια. Θεσσαλονίκη: Ζήτρος.

Ορεινός, Ν.(2013). Άρθρο σε blog:

<http://www.sigmalive.com/ekloges2013/electionnews/18722/ekloges-2013-i-simasia-oi-taseis-i-praksoula-kai-to-mnimonio>

Ξενοφώντος, Μ. (2015). Προεκλογικές Στρατηγικές και Τεχνικές: Συγκριτική Ανάλυση Κύπρου- Ελλάδας. Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Παπαθανασόπουλος, Σ. (2000). Τα Σύγχρονα Μέσα και Πολιτική Επικοινωνία. *Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, (16) : 11-33.

Paul, C. (2011). *Strategic Communication*. California: Greenwood.

Peterson, D. A. M. & Djupe, P. A. (2005). When Primary Campaigns Go Negative: The Determinants of Campaign Negativity. *Political Research Quarterly*, 58(1): 45-54.

Σαμαράς Αθ.Ν. (2003) Τηλεοπτική Πολιτική Διαφήμιση, Μία Ποσοτική Προσέγγιση για την Ελλάδα, Αθήνα: Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων.

Σαμαράς, Αθ. Ν. (2008). *Τηλεοπτική Πολιτική Διαφήμιση Στην Ελλάδα, 1993-2007*, Αθήνα: Εκδ. Καστανιώτης - Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων, Κεφ. 2: 49-90.

Σαμαράς Αθ.Ν. (2014). *Εικόνες Κρατών – Στρατηγική Επικοινωνία, Ήπια Ισχύς και Μέσα Ενημέρωσης*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτης και Greek Politics Specialist Group

Σαμαράς, Αθ. Ν. (2014). Εισαγωγικές Σημειώσεις στην Πολιτική Επικοινωνία. Σημειώσεις Μαθήματος Πολιτική Επικοινωνία και Διεθνείς Σχέσεις. Πειραιάς: Πανεπιστήμιο Πειραιώς.

Samaras Ath.N. και Kentas G. (2005). The Cypriot Referendum of April 24. The Greek-Cypriot Perspective, (σελ.67-92) στο Election Time – *The European Yearbook of Political Campaigning 2004*, Austria: European Association of Political Consultants.

Samaras Ath.N. & Papathanassopoulos S. (2006). Political Advertising in Greece: Between Partisanship and Media Logic, στο βιβλίο Kaid L.L. και Holtz-Bacha C. (Επιμ.) *International Handbook of Political Advertising*, (σελ.211-226) Thousand Oaks: Sage Publications.

Σαμαράς Αθ.Ν. & Παπαθανασόπουλος Σ. (2009). *Στρατηγική Κινητοποίηση του Χρόνου στις Προεκλογικές Εκστρατείες*, στο Παπαθανασόπουλος Σ. (Επιμ.) *Ανάλεκτα 2008*, Αθήνα: Εκδ. Παπαζήση και Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων (σελ.96-152).

Σαμαράς, Αθ. Ν. και Παπαθανασόπουλος, Στ. (2011). «Αρνητισμός και επιθέσεις στις τηλεοπτικές αναμετρήσεις των πολιτικών αρχηγών στην Ελλάδα» (σελ. 360-391). Στο Στ. Παπαθανασόπουλος (επιμ.), *Τα μέσα επικοινωνίας στον 21^ο αιώνα*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Sides, J., Lipsitz, K. & Groosmann, M. (2009). Do Voters Perceive Negative Campaigns as Informative Campaigns? *American Politics Research*, 38(3): 502-530

Skaperdas, S., & Grofman, B. (1995). Modeling Negative Campaigning. *American Political Science Review*, 89: 49–61.

Σοφοκλέους Αν. (1994). *Οι πρώτες κυπριακές εφημερίδες και τα ανθρώπινα δικαιώματα των Ελλήνων της Κύπρου*. Λευκωσία: Intercollege

Σοφοκλέους Αν. (2003). *Πολιτική επικοινωνία και προεκλογικές εκστρατείες*. Λευκωσία: IMME

- Σοφοκλέους Αν. (2004). *Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας και Εξωτερική Πολιτική*. Λευκωσία: IMME
- Σοφοκλέους Αν. (2009). *Τα κυπριακά ΜΜΕ εις τον τύπο των ήλων*. Λευκωσία: IMME
- Σταμάτης, Γ. (2007). *Ολοκληρωμένη Στρατηγική Επικοινωνία*. Αθήνα: Σταμούλη
- Strömbäck, J., Maier, M. & Maier, J. (2009). *The Use and Effectiveness of Negativity in Televised Debates*. Παρουσιάστηκε στο συνέδριο της Εταιρίας Διεθνούς Επικοινωνίας (Chicago, ΗΠΑ, 21-25 Μαΐου 2009).
- Swint, K. (1998). *Political consultants and negative campaigning: The secrets of the pros*. Lanham, Maryland: University Press of America.
- Τάκας, Ε. (2015). Απόδοση αιτιότητας, στρατηγική πλαισίωση, επεισοδιακή και θεματική πλαισίωση στον κοινοβουλευτικό λόγο σχετικά με το Μνημόνιο Ι Ι. Μεταπτυχιακή διατριβή: Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
- Τσιώλης, Γ. (2014). *Μέθοδοι και τεχνικές ανάλυσης στην ποιοτική κοινωνική έρευνα*. Αθήνα: Κριτική Α.Ε.
- Walter, A. S. (2014). Negative Campaigning in Western Europe: Similar or different?. *Political Studies*, 62(S1): 42-60.
- Walter, S. A. & Vliegenthart, R. (2010). Negative Campaigning across Different Communication Channels: Different Ballgames? *Harvard International Journal Press/Politics*, 15 (4): 441–61.
- Χατζηκυριάκος, Α., Χριστοφόρου, Χρ., (1996). *Βουλευτικές: Ιστορία, Αριθμοί, Ανάλυση*. Λευκωσία: Intercollege Press.
- Χριστοδουλίδης, Ν. (2009). *Τα Σχέδια Λύσης του Κυπριακού*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Ζαβού, Σ. (2002). *Τα Πολιτικά Κόμματα της Κύπρου στον 20^ο Αιώνα*. Αθήνα: Καστανιώτης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Οι υποψήφιοι στις προεδρικές εκλογές του 2013

Νίκος Αναστασιάδης

Ο Νίκος Αναστασιάδης γεννήθηκε στο Πέρα Πέδι Λεμεσού το 1946. Σπούδασε Νομική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στο Ναυτικό Δίκαιο στο University of London. Ασκεί το δικηγορικό επάγγελμα από το 1972.

Στα φοιτητικά του χρόνια υπήρξε ενεργό στέλεχος της Νεολαίας της Ένωσης Κέντρου του Γιώργου Παπανδρέου στην Αθήνα. Είναι ιδρυτικό μέλος της Νεολαίας του Δημοκρατικού Συναγερμού, την οποία και υπηρέτησε από τις θέσεις του Επαρχιακού Γραμματέα, του Αντιπροέδρου και Προέδρου. Στη συνέχεια ανέλαβε δράση στο ΔΗΣΥ στις θέσεις του Α' Αντιπροέδρου και Αναπληρωτή Προέδρου, ενώ από το 1995 είναι μέλος του Κυπριακού Εθνικού Συμβουλίου. Από το 1997 εκλέγεται πρόεδρος του ΔΗΣΥ.

Από το 1981 μέχρι και το 2013 εκλέγεται βουλευτής.⁴⁴

Σταύρος Μαλάς

Ο Σταύρος Μαλάς γεννήθηκε στην Αμμόχωστο το 1967. Είναι διδάκτωρ Γενετικής και κάτοχος πτυχίου BSc επίσης στη Γενετική του Πανεπιστημίου του Λονδίνου (University College London). Εργάστηκε ως ερευνητής στο Αυτοκρατορικό Κολλέγιο Λονδίνου (Imperial College London) κατά την περίοδο 1995-2001.

⁴⁴ <http://www.sigmalive.com/ekloges2013/electionnews/18535/viografiko-stavros-malas>

Το 2001 επιστρέφει στην Κύπρο και ιδρύει ερευνητική ομάδα στο Ινστιτούτο Νευρολογίας και Γενετικής Κύπρου. Από το 2002 διατέλεσε εθνικός εκπρόσωπος της Κύπρου σε πολλές επιτροπές κατάρτισης πολιτικής στον τομέα των βιοϊατρικών ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Υπηρέτησε ως Ειδικός Σύμβουλος της πρώην Επιτρόπου Υγείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κας Ανδρούλας Βασιλείου με εντολή την εκπόνηση μελέτης διαχείρισης σπάνιων νοσημάτων σε ευρωπαϊκή κλίμακα.

Το 2008 εκλέγεται πρώτος Πρόεδρος των εκπροσώπων των κρατών μελών της ΕΕ στην ευρωπαϊκή κοινοπραξία Innovative Medicines Initiative, που σκοπό έχει την συγχρηματοδότηση από τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα καινοτόμων ερευνών για ανακάλυψη πιο αποτελεσματικών φαρμάκων για ανίατες ασθένειες.

Το 2006 κατήλθε στις εκλογές ως υποψήφιος με τους Ενωμένους Δημοκράτες. Το 2004 τάχθηκε υπέρ του Σχεδίου Ανάν. Το 2011 κατήλθε ως υποψήφιος βουλευτής με το ΑΚΕΛ ενώ τον ίδιο χρόνο διορίστηκε από τον Πρόεδρο Δημήτρη Χριστόφια ως Υπουργός Υγείας.⁴⁵

Γιώργος Λιλλήκας

Ο Γιώργος Λιλλήκας γεννήθηκε στην Παναγιά της Πάφου το 1960. Σπούδασε πολιτικές επιστήμες στη Γαλλία.

Το 1996 εξελέγη βουλευτής με το ψηφοδέλτιο του ΑΚΕΛ, θέση στην οποία επανεξελέγη το 2001. Το 2003 διορίστηκε από τον πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας Τάσσο Παπαδόπουλο Υπουργός Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού

⁴⁵ <http://www.sigmalive.com/ekloges2013/electionnews/18535/viografiko-stavros-malas>

και το 2006 Υπουργός Εξωτερικών, θέσεις από τις οποίες πρωτοστάτησε στην απόρριψη του Σχεδίου Ανάν το 2004.

Τον Ιούλιο του 2007 με την εξαγγελία της υποψηφιότητας του Δημήτρη Χριστόφια, παραιτήθηκε από την θέση του Υπουργού Εξωτερικών και υποστήριξε την υποψηφιότητα του Τάσσου Παπαδόπουλου.

Στις προεδρικές εκλογές του 2013 υπέβαλε υποψηφιότητα ως ανεξάρτητος υποψήφιος. Από τον Απρίλιο του 2013 πρωτοστάτησε στην ίδρυση ενός νέου κόμματος της Συμμαχίας Πολιτών, στην οποία και εξελέγη πρόεδρος.⁴⁶

⁴⁶ http://www.eklogika.gr/page/cyprus_elections_2013/giorgos-lillikas

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΠΙΝΑΚΑΣ 21: Θέμα Επίθεσης ανά πηγή μηνύματος

	Πηγή Μηνύματος									Σύνολο
	ΑΚΕΛ	ΔΗΣΥ	ΔΗΚΟ	ΕΔΕΚ	ΕΥΡΩΚΟ	Αναστασιάδης - Επιτελείο	Μαλάς- Επιτελείο	Λιλλήκας Επιτελείο	Κυβέρνηση	
Ανακεφαλαιώσεις Τραπεζών	5-2,1%	5-6,1%	2-1,8%	4-3,6%	6-15,8%	0	2-1,8%	0	3-4,5%	27-2,9%
Μνημόνιο	14-5,9%	1-1,2%	2-1,8%	6-5,5%	2-5,3%	3-3,9%	5-4,4%	10-9,8%	11-16,4%	54-5,8%
Οικονομία	25-10,5%	12-14,6%	19-17,1%	15-13,6%	8-21,1%	12-15,6%	14-12,4%	7-6,9%	5-7,5%	117-12,5%
Διαχείριση Φυσικού Αερίου	0	4-4,9%	3-2,7%	4-3,6%	0	4-5,2%	4-3,5%	17-16,7%	2-3,0%	38-4,0%
Κυπριακό Πρόβλημα	23-9,6%	2-2,4%	6-5,4%	23-20,9%	1-2,6%	0	15-13,3%	8-7,8%	4-6,0%	82-8,7%
Ζητήματα Εξωτερικής Πολιτικής	1-,4%	2-2,4%	0	1-,9%	0	0	1-,9%	7-6,9%	1-1,5%	13-1,4%
Διορισμοί σε δημόσιες θέσεις	4-1,7%	2-2,4%	1-,9%	2-1,8%	2-5,3%	3-3,9%	1-,9%	1-1,0%	1-1,5%	17-1,8%
Απεργίες	1-,4%	0	0	0	3-7,9%	3-3,9%	0	1-1,0%	0	8-,9%
Περιουσιακά Στοιχεία	32-13,4%	1-1,2%	5-4,5%	0	0	1-1,3%	3-2,7%	5-4,9%	1-1,5%	48-5,1%
Επιθέσεις-Αντεπιθέσεις-Ρητορική	57-23,8%	16-19,5%	37-33,3%	17-15,5%	4-10,5%	22-28,6%	29-25,7%	27-26,5%	17-25,4%	226-24,1%
Παρουσίαση - Ομιλία - Πολιτικό Πρόγραμμα	18-7,5%	4-4,9%	15-13,5%	14-12,7%	0	2-2,6%	5-4,4%	3-2,9%	2-3,0%	63-6,7%
Ένταξη στον Συνεταιρισμό για την Ευρώπη	5-2,1%	3-3,7%	0	1-,9%	1-2,6%	0	2-1,8%	1-1,0%	0	13-1,4%
Υποβολή Υποψηφιότητας - Υποστήριξη στις Εκλογές	2-,8%	0	2-1,8%	1-,9%	0	1-1,3%	1-,9%	0	0	7-,7%
Ίδιωτικοποιήσεις	13-5,4%	1-1,2%	0	0	0	1-1,3%	10-8,8%	3-2,9%	11-16,4%	39-4,2%
Διάφορα Κοινωνικά Ζητήματα	4-1,7%	9-11,0%	0	7-6,4%	1-2,6%	1-1,3%	1-,9%	2-2,0%	0	25-2,7%
Τηλεμαχίες - Δημοσκοπήσεις	2-,8%	1-1,2%	0	3-2,7%	0	1-1,3%	1-,9%	7-6,9%	0	15-1,6%
Θέματα Ιδεολογίας	20-8,4%	1-1,2%	0	3-2,7%	0	0	16-14,2%	2-2,0%	5-7,5%	47-5,0%
Κριτική στο έργο της διακυβέρνησης	13-5,4%	18-22,0%	19-17,1%	9-8,2%	10-26,3%	23-29,9%	3-2,7%	1-1,0%	4-6,0%	100-10,6%
Σύνολο	239-100,0%	82-100,0%	111-100,0%	110-100,0%	38-100,0%	77-100,0%	113-100,0%	102-100,0%	67-100,0%	939-100,0%

ΠΙΝΑΚΑΣ 23: Θέμα Επίθεσης ανά Θέμα Δ.Τ

	Θέμα Δελτίου Τύπου																			Total
	Ανακεφαλαίωση Τραπεζών	Μνημόνιο	Οικονομία	Διαχείριση Φυσικού Αερίου	Κυπριακό Πρόβλημα	Ζητήματα Εξωτερικής Πολιτικής	Διορισμοί σε Δημόσιες Θέσεις	Απεργίες	Περιουσιακά Στοιχεία	Επιθέσεις - Αντεπιθέσεις - Ρητορική	Παρουσίαση, Ομιλία, Πολιτικό Πρόγραμμα	Ένταξη στον Συνεταιρισμό για την Ευρώπη	Υποβολή Υποψηφιοτήτων - Υποστήριξη στις Εκλογές	Ιδιωτικοποιήσεις	Διάφορα Κοινωνικά Ζητήματα	Τηλεμαχίες - Δημοσκοπήσεις	Θέματα Ιδεολογίας	Κριτική στο έργο της διακυβέρνησης		
Ανακεφαλαίωση Τραπεζών	22 55,0%	1 3,4%	2 1,5%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	2 8,7%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	27 2,9%
Μνημόνιο	1 2,5%	11 37,9%	10 7,3%	1 3,0%	0 ,0%	2 6,7%	2 8,7%	0 ,0%	0 ,0%	2 13,4%	13 5,6%	1 7,1%	3 6,4%	5 14,7%	0 ,0%	3 6,8%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	54 5,8%
Οικονομία	8 20,0%	3 10,3%	47 34,3%	0 ,0%	0 ,0%	3 10,0%	0 ,0%	5 27,8%	0 ,0%	3 2,0%	34 14,6%	1 7,1%	7 14,9%	1 2,9%	1 2,7%	3 6,8%	0 ,0%	0 ,0%	1 5,9%	117 12,5%
Διαχείριση Φυσικού Αερίου	0 ,0%	0 ,0%	3 2,2%	24 72,7%	0 ,0%	3 10,0%	4 17,4%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	3 1,3%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 2,7%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	38 4,0%
Κυπριακό Πρόβλημα	0 ,0%	0 ,0%	1 ,7%	2 6,1%	24 96,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	4 2,7%	44 18,9%	0 ,0%	2 4,3%	0 ,0%	0 ,0%	5 11,4%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	82 8,7%
Ζητήματα Εξωτερικής Πολιτικής	0 ,0%	0 ,0%	2 1,5%	0 ,0%	0 ,0%	10 33,3%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 ,7%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	13 1,4%
Διορισμοί σε δημόσιες θέσεις	0 ,0%	0 ,0%	3 2,2%	1 3,0%	0 ,0%	0 ,0%	10 43,5%	0 ,0%	0 ,0%	2 1,4%	1 ,4%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	17 1,8%
Περιουσιακά Στοιχεία	0 ,0%	0 ,0%	3 2,2%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	15 51,7%	11 7,5%	9 3,9%	1 7,1%	5 10,6%	2 5,9%	2 5,4%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	48 5,1%
Επιθέσεις - Αντεπιθέσεις - Ρητορική	3 7,5%	5 17,2%	18 13,1%	4 12,1%	1 4,0%	5 16,7%	1 4,3%	3 16,7%	13 44,8%	93 63,3%	51 21,9%	0 ,0%	8 17,0%	6 17,6%	5 13,5%	7 15,9%	0 ,0%	0 ,0%	3 17,6%	226 24,1%
Παρουσίαση - Ομιλία - Πολιτικό Πρόγραμμα	1 2,5%	0 ,0%	4 2,9%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	9 6,1%	34 14,6%	0 ,0%	7 14,9%	1 2,9%	1 2,7%	6 13,6%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	63 6,7%
Ένταξη στον Συνεταιρισμό για την Ευρώπη	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	2 ,9%	10 71,4%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 2,3%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	13 1,4%
Υποβολή Υποψηφιοτήτων - Ιδιωτικοποιήσεις	0 ,0%	0 ,0%	1 ,7%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	2 ,9%	0 ,0%	4 8,5%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	7 ,7%
Ιδιωτικοποιήσεις	0 ,0%	5 17,2%	8 5,8%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	2 1,4%	6 2,6%	0 ,0%	1 2,1%	16 47,1%	0 ,0%	1 2,3%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	39 4,2%
Διάφορα Κοινωνικά Ζητήματα	0 ,0%	0 ,0%	1 ,7%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 5,6%	1 3,4%	0 ,0%	2 ,9%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	20 54,1%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	25 2,7%
Τηλεμαχίες - Δημοσκοπήσεις	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 ,4%	0 ,0%	1 2,1%	0 ,0%	0 ,0%	13 29,5%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	15 1,6%
Θέματα Ιδεολογίας	2 5,0%	1 3,4%	10 7,3%	0 ,0%	0 ,0%	4 13,3%	0 ,0%	5 27,8%	0 ,0%	2 1,4%	10 4,3%	1 7,1%	3 6,4%	2 5,9%	2 5,4%	2 4,5%	2 100,0%	1 5,9%	1 5,0%	47 5,0%
Κριτική στο έργο της διακυβέρνησης	3 7,5%	3 10,3%	20 14,6%	1 3,0%	0 ,0%	3 10,0%	4 17,4%	1 5,6%	0 ,0%	18 12,2%	21 9,0%	0 ,0%	6 12,8%	1 2,9%	4 10,8%	3 6,8%	0 ,0%	0 ,0%	12 70,6%	100 10,6%
Σύνολο	40 100,0%	29 100,0%	137 100,0%	33 100,0%	25 100,0%	30 100,0%	23 100,0%	18 100,0%	29 100,0%	147 100,0%	233 100,0%	14 100,0%	47 100,0%	34 100,0%	37 100,0%	44 100,0%	2 100,0%	17 100,0%	17 100,0%	939 100,0%